

Fylkesmannen i Troms Romssa Fylkkamánni

August 2014

Kommunebildet for Troms 2013

- Økonomiske nøkkeltall
- Den økonomiske situasjonen i den enkelte kommune
- Nøkkeltall for tjenesteproduksjonen
- Befolkningsutvikling og befolkningsframskrivinger

Åndervåg bro, Andørja, Ibestad kommune

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	3
SAMMENDRAG	4
1. ØKONOMISKE NØKKELTALL.....	8
1.1. FRA BRUTTO TIL NETTO DRIFTSRESULTAT	8
1.2. BRUTTO DRIFTSRESULTAT	10
1.3. NETTO FINANS OG AVDRAG	14
1.4. NETTO DRIFTSRESULTAT	17
1.5. INVESTERINGER OG LÅNEGJELD.....	20
1.6. AKKUMULERT REGNSKAPSRESULTAT.....	25
1.7. FRIE FOND.....	26
1.8. LIKVIDITET.....	29
1.9. PENSJONSKOSTNADER	32
2. DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN I DEN ENKELTE KOMMUNE I TROMS.....	37
3. UTVIKLING I TJENESTEPRODUKSJONEN	47
3.1. Barnehage.....	47
3.2. Grunnskole	56
3.3. Pleie og omsorg	64
3.3.1. Hjemmetjenesten.....	65
3.3.2. Institusjon.....	68
3.4. Barnevern	73
3.5. Sosialtjenesten	79
4. BEFOLKNINGSUTVIKLING	84
4.1. Historisk befolkningsutvikling.....	84
4.2. Befolkningsframskrivinger.....	85
KILDER.....	88

INNLEDNING

Målet med denne rapporten er å gi et bilde av den økonomiske situasjonen i kommunene i Troms og utviklingen i tjenesteproduksjonen, med fokus på utviklingen det siste året så vel som trenden over tid.

Rapporten er delt inn i fire kapitler. Kapittel 1 tar for seg de viktigste økonomiske nøkkeltallene og utviklingen i disse det siste året. I kapittel 2 er det gitt en verbal beskrivelse av den økonomiske situasjonen i den enkelte kommune. Kapittel 3 omhandler utviklingen i tjenesteproduksjonen, mens vi i kapittel 4 viser den demografiske utviklingen i Troms de siste årene og SSBs befolkningsframskrivninger.

Alle indikatorer blir presentert på kommunenivå, og som gjennomsnitt for fylket og landet. Ettersom Tromsø kommune er så mye større enn de andre kommunene, vises alle gjennomsnittstallene både med og uten Tromsø kommune. Oslo kommune er både primærkommune og fylkeskommune, og tall for landet er derfor for landet u/ Oslo.

Parallelt med denne rapporten er det utarbeidet faktaark pr. kommune som viser økonomiske nøkkeltall og tjenesterelaterte nøkkeltall pr. kommune i forhold til gjennomsnittet for landet, Troms og aktuell KOSTRA-gruppe. Dette kan være et nyttig supplement til rapporten. For å få en fullstendig beskrivelse av status for økonomi og tjenesteproduksjon i den enkelte kommune, viser vi til kommunenes regnskap og årsmelding og KOSTRA-tall på SSB sine hjemmesider.

Rapporten bygger på tall fra KOSTRA¹. Endelige regnskapstall for 2013 ble publisert 16. juni 2014. Vi benytter i rapporten tall på konsernnivå, det vil si tall for hele kommunen, inkludert kommunale foretak, interkommunale samarbeid og interkommunale selskap.

1901 Harstad kommune og 1915 Bjarkøy kommune ble fra 1. januar 2013 sammenslått til én kommune, 1903 Harstad kommune. Tallene i rapporten for årene 2009-2012 er for 1901 Harstad kommune. Gjennomsnittstallene for 2009-2013 baserer seg derfor i hovedsak på den gamle kommunen. For Torsken kommune finnes det regnskapstall i KOSTRA kun for 2012 og 2013, og gjennomsnittstall bygger derfor kun på disse to årene.

Kvaliteten på de data som er innrapportert fra kommunene til SSB danner grunnlaget for KOSTRA - nøkkeltallene. Gyldigheten i dataene som presenteres er avhengig av at kommunene har rapportert riktig. Det tas forbehold om eventuelle feil i innrapporterte data.

¹ KOSTRA står for KOmmune-STat-Rapportering. KOSTRA ble startet som et prosjekt i 1995 med formål å samordne og effektivisere all rapportering fra kommunene til staten, samt å sørge for relevant styringsinformasjon om kommunal virksomhet, måle ressursinnsats, prioritering og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner. Fra 2001 var alle kommuner og fylkeskommuner med i KOSTRA. KOSTRA baseres på elektronisk innrapportering fra kommunene til SSB, samt på data fra en rekke andre kilder i og utenfor SSB.

SAMMENDRAG

Økonomisk utvikling

Netto driftsresultat betraktes som den viktigste enkeltindikatoren for å vurdere kommuneøkonomien. Regjeringen anbefaler at netto driftsresultat ligger på rundt 3 % av brutto driftsinntekter over tid for å ha en bærekraftig og robust kommuneøkonomi.

Netto driftsresultat endte på 1,7 % for Troms og 2,2 % for Troms u/ Tromsø i 2013. Dette er nedgang på hhv. 0,7 og 0,6 prosentpoeng fra 2012. Også for landet u/ Oslo ble netto driftsresultat svakere i 2013 enn året før, 2,9 % mot 2,7 %.

3 kommuner i Troms fikk negativt netto driftsresultat i 2013 – Kvæfjord, Skånland og Lenvik. 9 kommuner fikk i 2013 et netto driftsresultat over det anbefalte nivå (3 %), mot 8 kommuner året før. Berg kommune fikk det høyeste driftsresultatet med 7,6 %.

Sett under ett har kommunene i Troms et netto driftsresultat på 2,0 % de siste fem årene, og for Troms u/ Tromsø er tallet 1,8 %. Dette er hhv. 0,6 og 0,8 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet.

Troms-kommunenes **disposisjonsfond** økte fra 1,5 % i 2012 til 2,0 % i 2013. For Troms u/ Tromsø økte fondet fra 0,9 % til 1,6 %. Dette er positivt, men det er fortsatt slik at kommunene i Troms sett under ett har klart minst frie fondsmidler av alle kommunene i landet. Landsgjennomsnittet er på 6,2 % pr. 2013. Kvæningen kommune har størst disposisjonsfond pr. 2013 med 19,6 %, mens 7 kommuner har under 1 %.

Fylkesmannen mener det er urovekkende at nivået på frie fondsmidler er så lavt i Troms. Dette gjør kommunene svært eksponert for uforutsette utgifter og uventet svikt i inntektene, og gjør at risikoen for å pådra seg driftsunderskudd øker. Med lite egenkapital vil kommunene måtte ta opp nye lån for å gjennomføre nødvendige investeringer. Dette vil føre til økte rente- og avdragsutgifter, og eksponere mange kommuner ytterligere for makroøkonomiske forhold som kan føre til økt rente.

Det var en økning i **lånegjelden** i Troms-kommunene i 2013. Målt i % av brutto driftsinntekter er lånegjelden i Troms pr utgangen av 2013 på 90,3 %, opp 0,8 prosentpoeng fra 2012. For Troms u/ Tromsø økte lånegjelden fra 82,8 % til 85,8 %. På landsbasis økte lånegjelden fra 74,4 % til 75,9 %. 14 kommuner i Troms har pr. 2013 høyere lånegjeld enn landsgjennomsnittet. Lyngen kommune har høyest lånegjeld pr. 2013 med 125,7 %, mens lbestad kommune har lavest lånegjeld med 38,1 %.

Faktorer som lavt rentenivå, avdragsutsettelse, momskompensasjon fra investeringer og inntekter i form av positivt premieavvik som er knyttet til de særskilte reglene for utsatt resultat effekt for pensjonsutgiftene, har gjort at mange kommuner har kunnet holde driftsresultatene oppe. I 2012 ble det for eksempel et spesielt stort positivt premieavvik på pensjon, noe som bidro til å doble netto driftsresultat for Troms-kommunene sett under ett. I 2013 ble premieavviket betydelig mindre i Troms, og på landsbasis ble det faktisk et negativt premieavvik. Sett bort fra effekten av

premieavviket ble netto driftsresultat bedre i 2013 (1,6 % for Troms og 1,9 % for Troms u/ Tromsø) enn i 2012 (1,2 % for Troms og 1,3 % for Troms u/ Tromsø). Fra 2010 til 2013 var det en gradvis nedtrapping av hvor mye momskompensasjon som kunne føres i driftsregnskapet, og fra 2014 vil ikke lengre denne inntekten påvirke driftsresultatet, ved at all momskompensasjon fra investeringer skal føres i investeringsregnskapet.

Et flertall av kommunene i Troms har en svak underliggende økonomisk balanse og et meget begrenset handlingsrom, og har behov for å tilpasse utgiftene til inntektsnivået for å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi på sikt.

Pt. er det 4 kommuner fra Troms i **ROBEK**. Dette er kommunene Torsken, Nordreisa, Storfjord og Lenvik. Kvæfjord kommune fikk regnskapsmessig underskudd både i 2012 og 2013. Kommunene Gratangen, Tranøy og Karlsøy fikk alle underskudd i 2013. Dersom underskudd ikke dekkes inn i tråd med kommunens forpliktende inndekningsplan og innenfor kommunelovens tidsramme på 2 år vil det medføre innmelding i ROBEK.

Utvikling i tjenesteproduksjonen

De viktigste målgruppene for kommunale tjenester er barn og unge 1-15 år og innbyggere 67 år og over. I perioden 2009-2013 ser vi at i Troms har antall barn 1-5 år har gått ned. Nedgangen var størst for 1-2 åringer, hvor det har vært jevn nedgang i femårsperioden. For de eldste barnehagebarna har det vært en økning i perioden. Antall barn i grunnskolealder (6-15 år) er redusert med 3,6 % (6,0 % for Troms u/Tromsø), mens antall eldre 67 år og over har økt med 13,0 % (10,5 % for Troms u/ Tromsø).

Produksjonen i **barnehagesektoren** har stabilisert seg de siste årene etter flere år med kraftig vekst. Dekningsgraden for de minste barna (1-2 år) gikk noe ned fra 2012 til 2013, både i Troms og på landsbasis. For de eldste barnehagebarna økte dekningsgraden i 2013 i Troms. Andel barn i barnehage med oppholdstid 33 timer eller mer pr. uke fortsatte å øke i 2013 i Troms. Det gjorde også andelen styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning og andelen assistenter med barne- og ungdomsarbeiderfag, barnehagelærer- eller annen pedagogisk utdanning.

Innenfor **grunnskole** er andelen spesialundervisning fortsatt noe høyere i Troms (9 %) enn for landet som helhet (8,4 %) i 2013. Det har i Troms vært en nedgang i andelen spesialundervisning samlet sett de siste fem årene, mens det på landsbasis har vært en liten økning i andelen. Det har både blitt færre elever relativt sett som mottar spesialundervisning i Troms-kommunene, samt at de som fikk spesialundervisning i gjennomsnitt hadde færre timer utenfor klassen. Videre er gjennomsnittlig gruppestørrelse i Troms (11,9 og 10,6 for Troms u/ Tromsø i 2013) lavere enn landsgjennomsnittet (13,1 i 2013). Det har imidlertid vært en større prosentvis økning i gruppestørrelsen i Troms enn landsgjennomsnittet de siste fem årene, og også det siste året.

Antall mottakere av **pleie- og omsorgstjenester** økte betydelig i perioden 2009-2013, både i Troms og på landsbasis. I følge KOSTRA-tallene var det i 2009 totalt 7639 mottakere av pleie- og omsorgstjenester i Troms. I 2013 hadde dette antallet økt til 8246, en økning på 8 %. For det første har det som en følge av flere eldre innbyggere blitt et økende behov for tjenester i perioden. Samtidig har det vært en sterk økning i antall yngre tjenestemottakere. Totalt sett var det en økning på 9 % i antall mottakere av hjemmetjenester i Troms fra 2009 til 2013. Blant de yngre

tjenestemottakerne, dvs. de under 67 år, var det en økning på hele 19 %. I samme periode var det en befolkningsøkning i Troms på 2,6 % for gruppen under 67 år. Antall yngre tjenestemottakere økte altså betydelig mer enn befolkningsveksten isolert sett skulle tilsi. I de eldre aldergruppene var det derimot en liten nedgang i andelen som mottok hjemmetjenester. Dette er også en trend på landsbasis.

På landsbasis er trenden at det har blitt betydelig flere beboere i boliger med heldøgns bemanning, mens antall plasser i syke- og aldershjem har vært tilnærmet uendret i perioden 2009-2013. Denne trenden er også til stede i Troms, men er ikke like synlig. Det har i Troms vært en liten vekst i antall beboere i institusjon (3 %). Veksten i antall beboere i bolig med heldøgns bemanning er imidlertid klart større (11 %) enn veksten i antall sykehjemsbeboere.

Barnevernstjenesten har økt i omfang de siste årene, noe som også er en trend på landsbasis. Det var en kraftig økning i antall undersøkelser fra 2009 til 2011 i Troms, mens det deretter har vært en nedgang. Det var også en tilsvarende utvikling mht. barn med tiltak i løpet av året. Antall stillinger har økt jevnt etter den markante økningen i 2011 som har sammenheng med det øremerkete tilskuddet som da ble innført. På landsbasis ser vi samme utviklingstrekk, bortsett fra at antall undersøkelser økte også i 2013. En større andel av barn 0-17 år i Troms (6,0 % og 6,6 % for Troms u/ Tromsø i 2013) mottar hjelp fra barnevernet i forhold til landsgjennomsnittet (4,8 % i 2013). Andelen er svakt økende for landet, mens det har vært en nedgang for Troms når en utelater Tromsø kommune. I følge KOSTRA-tallene gikk andelen undersøkelser der saksbehandlingstiden var over tremånedersfristen i lov om barnevernstjenester betydelig opp i Troms i 2013 fra nivået i 2012, fra 20,2 % til 28,8 %. På landsbasis var det også en økning, men kun på 3 prosentpoeng, fra 24,3 % til 27,3 %.

Mht. **sosialtjenesten** har det vært en økning i antall sosialhjelpsmottakere i Troms på 4,8 % de siste fem årene sett under ett, og 10,2 % for Troms u/ Tromsø. På landsbasis var økningen på 3,9 %. For Troms var økningen størst blant de yngste sosialhjelpsmottakerne (10,6 % og 16,8 % for Troms u/Tromsø). Fra 2012 til 2013 var det en markant økning i Troms med 12,2 % (10,5 % for Troms u/ Tromsø), betydelig høyere enn landsgjennomsnittet (6,0 %).

KOSTRA-tallene viser at det har vært en betydelig økning i antall årsverk i den kommunale delen av sosialtjenesten de siste fem årene i Troms, med 80,2 %. Det har vært spesielt stor økning i Tromsø kommune. Fylkesmannen antar at dette kan ha sammenheng med hvilke tjenester som legges til NAV-kontoret. Økningen i Troms u/ Tromsø kommune er på 18,1 %.

Befolkningsutvikling

De siste 12 månedene, fra 1.7.2013 til 1.7.2014, har befolkningsveksten i Troms (1,0 %) vært noe lavere enn for landet som helhet (1,2 %). For Troms u/ Tromsø har befolkningsveksten vært på 0,5 %. 13 kommuner i Troms har hatt befolkningsøkning de siste 12 månedene.

Siden 2009 har det vært en befolkningsvekst i Troms på 4,7 %, og 1,9 % for Troms u/ Tromsø. På landsbasis har det vært en befolkningsvekst på 7,1 %.

Frem til 2020 vil folketallet i Troms iht. SSBS befolkningsframskrivinger øke med 4 %, og 2,9 % for Troms u/ Tromsø. For landet som helhet tilsier prognosene at det vil bli en økning på 6,1 % frem til 2020. Dersom vi ser på perioden 2014-2040 vil det iht. prognosene bli en befolkningsvekst i Troms på

12,9 % og 10,4 % for Troms u/ Tromsø. Dette er betydelig under landsgjennomsnittet på 23,1 %. For kommuner som har en befolkningsutvikling som ikke holder tritt med utviklingen på landsnivå, vil det innebære reduserte overføringer fra staten når kommunerammen skal fordeles mellom kommunene.

1. ØKONOMISKE NØKKELTALL

1.1. FRA BRUTTO TIL NETTO DRIFTSRESULTAT

To sentrale resultatbegrep i kommuneøkonomien er brutto driftsresultat og netto driftsresultat. Vi skal i dette kapitlet se litt nærmere på disse to begrepene, og forskjellen på brutto driftsresultat og netto driftsresultat.

Brutto driftsresultat defineres som kommunenes brutto driftsinntekter fratrukket brutto driftsutgifter, inkludert avskrivningskostnader korrigert for dobbeltføringer som blant annet fordelte utgifter og interne overføringer. Dette resultatet skal dekke rente- og avdragsutgifter, eventuelle pliktige avsetninger og andre nødvendige avsetninger ut fra prinsippet om god kommunal økonomiforvaltning.

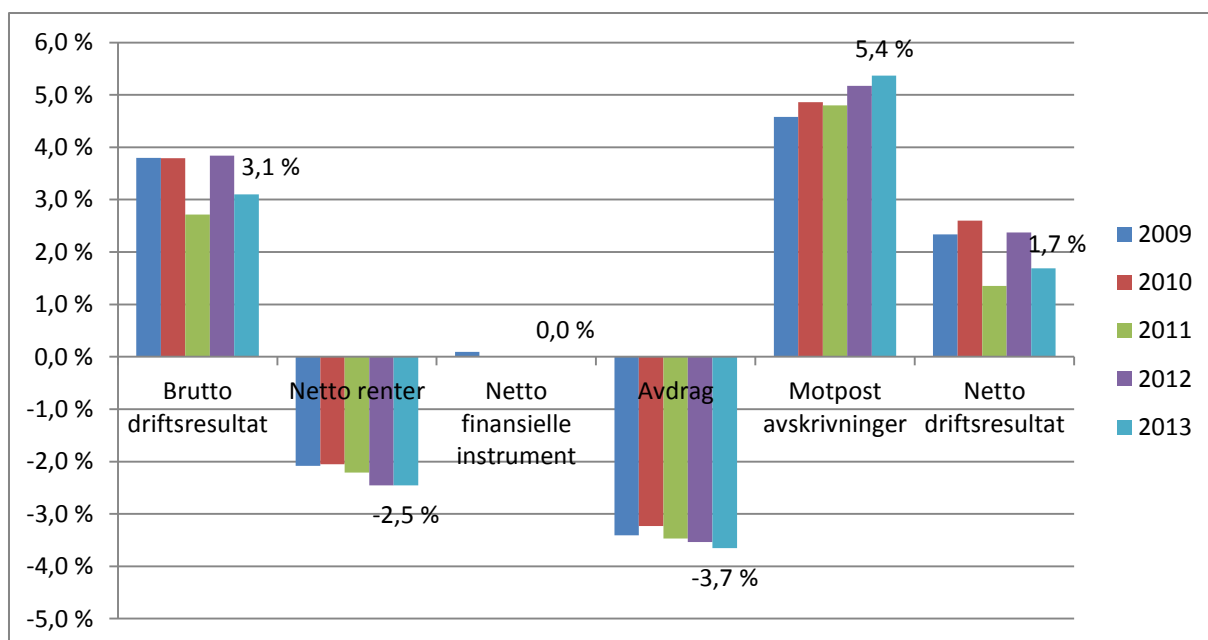
Mellom brutto driftsresultat og netto driftsresultat finner vi i regnskapet følgende poster:

- **Renteinntekter, utbytte og eieruttak** er sammen med kursgevinster på finansielle instrumenter det vi kaller eksterne finansinntekter.
- **Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter** er sammen med kurstap på finansielle instrumenter og avdragsutgifter det vi kaller eksterne finansutgifter.
- **Motpost avskrivninger** annullerer avskrivninger, som inngår i brutto driftsresultat, slikt at en får netto driftsresultat.

Til forskjell fra brutto driftsresultat er det altså i **netto driftsresultat** gjort fradrag for netto rente- og avdragsbelastning, mens virkningen av avskrivningskostnadene er eliminert. Avskrivninger, som er et uttrykk for verdiforringelsen på kommunale anleggsmidler, føres i driftsregnskapet, men blir eliminert før regnskapsmessig resultat fastsettes. Kommunene har et finansielt orientert regnskapssystem. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk, og er dermed et uttrykk for kommunenes økonomiske handlefrihet. Regjeringen mener at netto driftsresultat over tid bør ligge på rundt 3 prosent av brutto driftsinntekter for å ha en sunn og robust kommuneøkonomi.

Alle tallene måles i forhold til **brutto driftsinntekter** for å gjøre dem sammenlignbare mellom kommuner, fylker etc. Brutto driftsinntekter er de totale driftsinntektene til kommunene. Inntekter fra rammetilskudd, skatt på inntekt og formue, brukerbetaling, eiendomsskatt, andre salgs- og leieinntekter, overføringer med krav om motytelse og andre overføringer er inkludert i brutto driftsinntekter. Renteinntekter, utbytte og gevinst fra finansielle instrument er ikke inkludert.

Figur 1 viser alle postene fra brutto driftsresultat til netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter for årene 2009-2013, for kommunene i Troms sett under ett.

Figur 1: Fra brutto driftsresultat til netto driftsresultat 2009-2013, kommunene i Troms sett under ett

Netto driftsresultat endte på 1,7 % i 2013 for kommunene i Troms sett under ett. Dette er en nedgang på 0,7 prosentpoeng fra 2012, mens det er 0,3 prosentpoeng høyere enn resultatet i 2011.

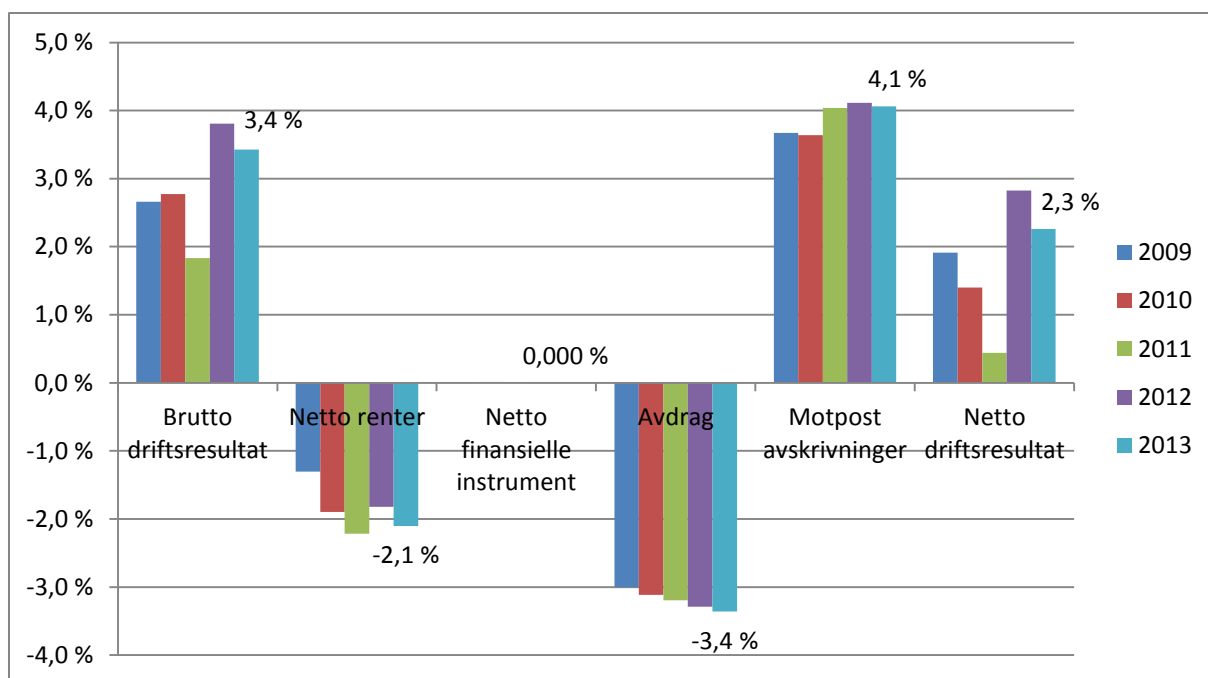
Hovedårsaken til at netto driftsresultat ble svakere i 2013 enn året før er at brutto driftsresultat ble svekket. Brutto driftsresultat endte på 3,1 % i 2013, en nedgang på 0,7 prosentpoeng fra 2012.

Figuren viser imidlertid også at renteutgiftene har økt noe det siste året (fra 2,2 % i 2009 til 2,5 % i 2013). Avdragsutgiftene økte fra 3,5 % i 2012 til 3,7 % i 2013.

Kommunene i Troms betalte i 2013 1,7 prosentpoeng mindre i avdrag enn de har i avskrivninger, hvilket er det samme som i 2012, mens differansen var noe mindre i 2009-2011. Dette gir et positivt bidrag til netto driftsresultat, men det innebærer samtidig at kommunene betaler mindre ned på lånene sine enn verditapet (reflektert gjennom avskrivningene) på investeringene de har gjort. Mange kommuner i Troms benytter seg av muligheten til å utsette avdragsbetalingene, og ligger på eller i nærheten av laveste nivå som kommuneloven tillater ².

Figur 2 viser tilsvarende tall som figur 1 for Troms u/Tromsø.

² Kommuneloven § 50 nr. 7a slår fast at gjenstående løpetid for kommunens eller fylkeskommunens samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens eller fylkeskommunens anleggsmidler ved siste årsskifte. Kravet innebærer ikke at minimumsavdrag må tilsvare årlige avskrivninger (ved full lånefinansiering).

Figur 2: Fra brutto driftsresultat til netto driftsresultat, kommunene i Troms u/ Tromsø

Figur 2 viser at netto driftsresultat for kommunene i Troms u/ Tromsø endte på 2,3 % i 2013, altså 0,6 prosentpoeng høyere enn for Troms inkl. Tromsø kommune. Resultatet ble noe svakere enn i 2012 (2,8 %), men bedre enn de tre årene før dette.

Brutto driftsresultat ble 0,4 prosentpoeng svakere enn i 2012, og endte på 3,4 %.

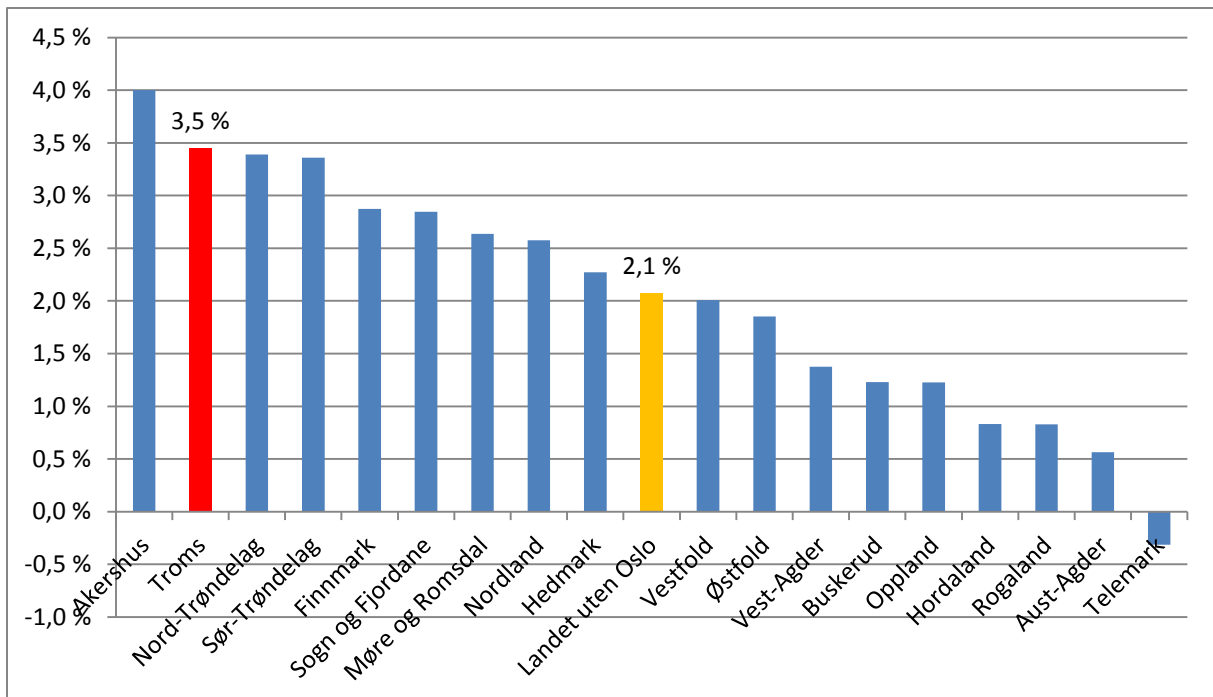
Både renteutgiftene og avdragsutgiftene gikk svakt opp i 2013 fra året før. Kommunene betalte i 2012 0,7 prosentpoeng mindre i avdrag enn de har i avskrivninger. Differansen er marginalt mindre enn i 2012 og 2011.

1.2. BRUTTO DRIFTSRESULTAT

Brutto driftsresultat er de totale driftsinntektene fratrukket utgiftene som er knyttet til den årlige driften av kommunen. Et godt brutto driftsresultat kan benyttes til å svare for høye rente- og avdragsutgifter som følge av høy lånegjeld, til egenkapital i investeringer eller til å håndtere uforutsette utgifter eller svikt i inntektene.

I brutto driftsresultat inngår også avskrivninger, som elimineres før netto driftsresultat fastsettes. Videre inngår premieavviket, som er knyttet til regnskapsføringen av pensjonskostnader, som driftsutgift. Dersom kommunenes betalte pensjonspremier er høyere enn den beregnede pensjonskostnaden, oppstår det et positivt premieavvik som blir inntektsført og dermed «reduserer» brutto driftsutgifter.

Figur 3 viser gjennomsnittlig brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter de fem siste år på lands- og fylkesnivå.

Figur 3: Brutto driftsresultat på lands- og fylkesnivå, gjennomsnitt 2009-2013

Figuren viser at bare ett fylke som i gjennomsnitt har høyere brutto driftsresultat enn Troms (Akershus) i perioden 2009-2013.

Det er likevel slik at brutto driftsresultat i Troms ikke er tilstrekkelig til å sikre et godt nok netto driftsresultat på grunn av høye rente- og avdragsutgifter, som vi skal komme inn på seinere.

Tabell 1 viser brutto driftsresultat for 2009-2013 og gjennomsnitt for perioden for kommunene i Troms.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	5,7 %	5,6 %	4,2 %	3,9 %	2,5 %	4,3 %
Harstad	6,5 %	0,1 %	-0,8 %	4,3 %	6,2 %	3,4 %
Kvæfjord	-2,6 %	2,5 %	0,7 %	-1,6 %	0,1 %	-0,2 %
Skånland	-1,1 %	3,0 %	3,7 %	3,8 %	-0,1 %	1,9 %
Ibestad	-2,3 %	0,1 %	-1,8 %	3,3 %	3,7 %	0,9 %
Gratangen	1,6 %	0,6 %	3,9 %	1,7 %	2,3 %	2,0 %
Lavangen	-1,0 %	10,6 %	5,1 %	7,9 %	3,9 %	5,4 %
Bardu	6,0 %	-2,7 %	1,8 %	5,4 %	1,4 %	2,4 %
Salangen	6,2 %	0,9 %	0,7 %	4,1 %	5,0 %	3,4 %
Målselv	2,4 %	5,5 %	2,4 %	3,3 %	1,7 %	3,0 %
Sørreisa	4,2 %	6,0 %	6,5 %	6,6 %	4,5 %	5,6 %
Dyrøy	7,1 %	3,4 %	5,8 %	3,5 %	2,0 %	4,3 %
Tranøy	6,1 %	6,1 %	4,3 %	1,2 %	2,4 %	3,9 %
Torsken				4,9 %	7,0 %	6,0 %
Berg	1,2 %	8,5 %	6,9 %	3,8 %	8,1 %	5,8 %
Lenvik	-1,1 %	5,2 %	-0,9 %	2,2 %	1,1 %	1,4 %
Balsfjord	8,8 %	6,7 %	5,8 %	3,9 %	3,1 %	5,5 %
Karlsøy	5,1 %	6,5 %	3,2 %	4,7 %	4,7 %	4,8 %
Lyngen	4,7 %	15,4 %	12,4 %	5,6 %	3,8 %	8,4 %
Omasvuotna Storfjord Omasvuonon	1,0 %	-5,3 %	-0,2 %	-0,3 %	3,2 %	-0,2 %
Gáivuotna Kåfjord	-0,5 %	-1,3 %	-0,4 %	-0,6 %	1,3 %	-0,3 %
Skjervøy	-3,2 %	-1,5 %	-0,7 %	3,0 %	4,0 %	0,5 %
Nordreisa	-3,1 %	0,4 %	3,9 %	5,3 %	6,6 %	3,0 %
Kvænangen	-4,1 %	-2,0 %	2,7 %	21,4 %	3,9 %	5,3 %
Troms	3,8 %	3,8 %	2,7 %	3,8 %	3,2 %	3,5 %
Troms u/ Tromsø	2,7 %	2,8 %	1,8 %	3,8 %	3,6 %	3,0 %
Landet u/ Oslo	1,7 %	1,8 %	2,2 %	2,5 %	2,1 %	2,1 %

Tabell 1: Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter, 2009-2013 og gjennomsnitt for perioden

11 kommuner fikk et forbedret brutto driftsresultat i 2013 i forhold til 2012, mens 12 kommuner fikk et svakere resultat.

Størst forbedring fikk Berg kommune med økning på 4,3 prosentpoeng fra 3,8 % til 8,1 %, og Storfjord kommune som forbedret brutto driftsresultat med 3,5 prosentpoeng fra -0,3 % til 3,2 %.

Størst nedgang hadde Kvænangen kommune med 17,5 prosentpoeng. Kommunen fikk i 2012 et ekstraordinært godt resultat som følge av engangsskatteinntekter. Videre hadde kommunene Bardu, Lavangen og Skånland markant nedgang i brutto driftsresultat med rundt 4 prosentpoeng.

Skånland kommune var den eneste kommunen som fikk et negativt brutto driftsresultat i 2013, med -0,1 %. I 2012 fikk 3 kommuner et negativt brutto driftsresultat, mens antallet var 5 i 2011 og 2010 og 9 i 2009.

I kolonnen for gjennomsnittstall for perioden 2009-2013 har kommunene som er farget med grønt høyest brutto driftsresultat, mens rødt indikerer svakest resultat. Kommunene Lyngen, Berg og Balsfjord har høyest gjennomsnittlig brutto driftsresultat, mens Kåfjord, Storfjord og Kvæfjord har lavest gjennomsnittlig brutto driftsresultat. Alle disse tre kommunene har i gjennomsnitt negativt brutto driftsresultat de fem siste årene.

Når en kommune får et negativt brutto driftsresultat, vil det si at driftsutgiftene har oversteget driftsinntektene. I en slik situasjon er en avhengig av et positivt bidrag fra finanstransaksjonene eller oppsparte midler fra tidligere år for å unngå regnskapsmessig merforbruk.

Prosentvis årlig endring i brutto driftsinntekter og -utgifter

Ved å se på den prosentvise endringen i inntekter og utgifter kan en få et bilde på hva som forklarer endringen i brutto driftsresultat. Tabell 2 viser prosentvis endring i brutto driftsinntekter og brutto driftsutgifter fra 2010-2011, fra 2011 til 2012 og fra 2012 til 2013.

	2010-2011		2011-2012		2012-2013	
	Prosentvis endring brutto driftsinntekter	Prosentvis endring brutto driftsutgifter	Prosentvis endring brutto driftsinntekter	Prosentvis endring brutto driftsutgifter	Prosentvis endring brutto driftsinntekter	Prosentvis endring brutto driftsutgifter
Tromsø	9,1%	10,7%	3,5%	3,9%	3,9%	5,3%
Harstad						
Kvæfjord	3,3%	5,2%	1,6%	4,0%	2,6%	0,9%
Skånland	2,5%	1,7%	3,4%	3,2%	1,1%	5,2%
Ibestad	11,5%	13,6%	7,4%	2,0%	5,6%	5,2%
Gratangen	1,8%	-1,6%	1,8%	4,1%	3,0%	2,4%
Lavangen	-0,8%	5,3%	8,4%	5,2%	-1,0%	3,2%
Bardu	7,1%	2,4%	0,1%	-3,6%	0,6%	4,8%
Salangen	7,2%	7,4%	7,3%	3,6%	6,8%	5,7%
Målselv	6,3%	9,7%	4,5%	3,6%	5,0%	6,7%
Sørreisa	6,5%	5,9%	7,8%	7,7%	4,6%	7,0%
Dyrøy	9,4%	6,7%	5,0%	7,6%	4,7%	6,2%
Tranøy	4,7%	6,7%	7,8%	11,3%	3,8%	2,5%
Torsken					8,6%	6,2%
Berg	11,4%	13,4%	-3,0%	0,2%	8,6%	3,7%
Lenvik	0,2%	6,6%	8,0%	4,7%	5,0%	6,2%
Balsfjord	6,1%	7,2%	4,6%	6,7%	3,5%	4,4%
Karlsøy	1,4%	5,0%	9,5%	7,8%	2,9%	3,0%
Lyngen	0,5%	4,0%	0,3%	8,0%	4,4%	6,4%
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	12,7%	7,3%	1,0%	1,0%	0,3%	-3,2%
Gáivuotna Kåfjord	1,6%	0,6%	3,9%	4,2%	2,8%	0,9%
Skjervøy	4,1%	3,4%	4,7%	0,8%	2,7%	1,7%
Nordreisa	4,7%	1,1%	7,9%	6,3%	6,5%	5,0%
Kvænangen	5,4%	0,5%	27,4%	2,9%	-10,7%	9,1%
Troms	5,8%	7,0%	5,1%	3,9%	3,9%	4,6%
Troms u/ Tromsø	4,1%	5,1%	6,1%	4,0%	4,0%	4,2%
Landet u/ Oslo	5,1%	4,6%	5,9%	5,5%	4,3%	4,7%

Tabell 2: Prosentvis årlig endring i brutto driftsinntekter og -utgifter

Tallene indikerer at svekkelsen av brutto driftsresultat fra 2012 til 2013 både kan forklares med svakere inntektsvekst, men også med at utgiftsveksten var noe høyere fra 2012 til 2013 enn fra 2011 til 2012.

Av tabellen ser vi at inntektene økte mer enn utgiftene for landet som helhet både fra 2010 til 2011 og fra 2011 til 2012. Fra 2012 til 2013 økte utgiftene (4,7 %) mer enn inntektene (4,3 %).

For Troms både med og uten Tromsø økte utgiftene mer enn inntektene fra 2010-2011, mens fra 2011-2012 økte inntektene mer enn utgiftene. Fra 2012-2013 økte igjen utgiftene mer enn inntektene. Inntektene økte noe mindre i Troms i 2013 enn for landet som helhet, mens utgiftene også økte noe mindre.

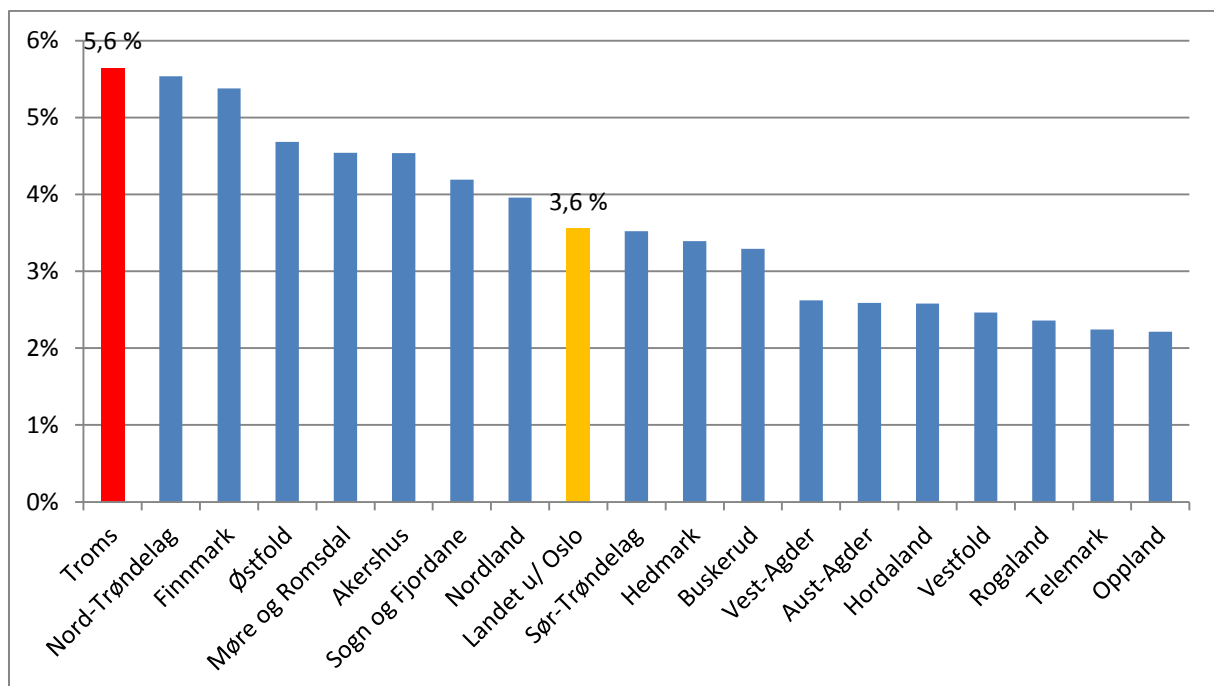
11 kommuner i Troms hadde høyere vekst i inntektene enn utgiftene fra 2012 til 2013. Fra 2011 til 2012 var dette antallet 12, mens det var 10 fra 2010-2011.

Avskrivninger er en del av kommunenes brutto driftsutgifter, men elimineres før resultatet fastsettes (motpost). Disse gir altså ikke resultat effekt - det er avdragsutgiftene som gir resultat effekt i kommuneregnskapet. Hvis en i tillegg tar hensyn til den særskilte regnskapsføringen av premieavvik på pensjon, var utgiftsveksten i 2013 lavere enn inntektsveksten, og vice versa i 2012. I 2012 var det et spesielt stort positivt premieavvik (som da ble inntektsført det året, og «reduerte» brutto driftsutgifter). I 2013 var det også et positivt premieavvik, men mye mindre enn i 2012. For landet u/ Oslo var det et negativt premieavvik i 2013.

1.3. NETTO FINANS OG AVDRAG

Resultatbegrepet netto finans og avdrag viser hvor stor andel av driftsinntektene som er bundet opp til tilbakebetaling av lån. Rente- og avdragsbelastningen vil avhenge av valgt finansieringsstrategi, f.eks. andel fremmedkapital, nedbetalingstid o.l. Ekstraordinære avdrag og nedbetaling av lån vil ikke fremkomme fordi dette føres i investeringsregnskapet, og her tas det bare hensyn til transaksjoner i driftsregnskapet. I netto finans omfattes renteutgifter/-inntekter og tap/gevinst på finansielle plasseringer (aksjer etc.) som er definert som omløpsmidler i balansen – både realisert og urealisert tap/gevinst. Utbytte og eieruttak omfattes også av definisjonen, i tillegg til utlån og mottatte avdrag på utlån (for eksempel på lån som kommunene tar opp i Husbanken til viderefremidling).

Figur 4 viser fylkesvise sammenligninger av netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter som et gjennomsnitt de siste tre årene.

Figur 4: Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter, gj.snitt siste 5 år på lands- og fylkesnivå

Kommunene i Troms har i gjennomsnitt høyest nettoutgifter knyttet til finans og avdrag i landet, med et gjennomsnitt på 5,6 % av brutto driftsinntekter de siste fem år, fulgt av kommunene i Nord-Trøndelag og Finnmark. Landsgjennomsnittet er på 3,6 %, altså 2 prosentpoeng lavere enn Troms.

Neste tabell viser tallene for kommunene i Troms de siste fem årene.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	7,2 %	5,7 %	6,1 %	7,4 %	7,2 %	6,8 %
Harstad	5,3 %	5,0 %	6,3 %	5,0 %	5,7 %	5,4 %
Kvæfjord	2,1 %	1,7 %	2,1 %	1,8 %	2,7 %	2,1 %
Skånland	5,0 %	4,1 %	4,6 %	4,2 %	5,4 %	4,6 %
Ibestad	1,4 %	0,7 %	1,8 %	1,0 %	2,4 %	1,5 %
Gratangen	4,9 %	4,9 %	5,0 %	5,9 %	5,7 %	5,3 %
Lavangen	3,2 %	3,4 %	3,1 %	4,3 %	4,8 %	3,8 %
Bardu	6,0 %	5,4 %	5,1 %	6,1 %	5,5 %	5,6 %
Salangen	6,9 %	7,0 %	5,2 %	5,0 %	4,2 %	5,6 %
Målselv	3,7 %	4,9 %	6,2 %	5,2 %	5,1 %	5,1 %
Sørreisa	8,1 %	7,6 %	7,7 %	7,3 %	6,7 %	7,4 %
Dyrøy	5,3 %	5,7 %	4,8 %	5,6 %	5,7 %	5,4 %
Tranøy	4,1 %	5,6 %	5,1 %	4,9 %	5,0 %	4,9 %
Torsken				6,9 %	5,9 %	6,4 %
Berg	5,6 %	6,4 %	5,5 %	5,6 %	4,8 %	5,5 %
Lenvik	5,6 %	5,4 %	6,0 %	4,6 %	5,5 %	5,4 %
Balsfjord	5,5 %	5,4 %	5,3 %	6,2 %	6,3 %	5,8 %
Karlsøy	6,1 %	6,2 %	6,1 %	5,3 %	5,2 %	5,8 %
Lyngen	7,0 %	6,3 %	7,9 %	9,1 %	7,8 %	7,6 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	6,0 %	6,5 %	6,6 %	7,0 %	6,7 %	6,6 %
Gáivuotna Kåfjord	-4,5 %	3,4 %	2,7 %	2,8 %	4,1 %	1,8 %
Skjervøy	-1,7 %	4,3 %	3,4 %	5,5 %	4,8 %	3,4 %
Nordreisa	0,5 %	5,6 %	5,3 %	5,7 %	5,8 %	4,7 %
Kvænangen	-4,0 %	2,0 %	1,1 %	2,5 %	3,3 %	1,2 %
Troms	5,4 %	5,3 %	5,7 %	6,0 %	6,0 %	5,6 %
Troms u/ Tromsø	4,3 %	5,0 %	5,4 %	5,1 %	5,4 %	5,0 %
Landet u/ Oslo	2,7 %	3,3 %	4,2 %	3,8 %	3,6 %	3,6 %

Tabell 3: Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter

De aller fleste kommunene har en *netto utgift* i finanstransaksjonene. Kommuner med netto utgift i finanstransaksjonene er avhengig av å ha et positivt resultat fra den årlige driften (brutto driftsresultat) eller oppsparte midler fra tidligere år for å dekke finansutgiftene.

Kommunene i Troms har i gjennomsnitt høyere netto finansutgifter enn landet u/ Oslo. Høye finans- og avdragsutgifter gjør at det blir mindre inntekter igjen til tjenesteproduksjon. Troms u/Tromsø har noe lavere nettoutgifter knyttet til finans og avdrag enn Troms inkl. Tromsø, ettersom Tromsø kommune har et høyt gjeldsnivå.

Netto finans og avdrag for Troms forble uendret fra 2012 til 2013 (6,0 %), mens den økte med 0,3 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø. På landsbasis var det en nedgang i finansutgiftene med 0,2 prosentpoeng.

I 2013 var det kommunene Lyngen, Tromsø, Sørreisa og Storfjord som hadde høyest utgifter til finans og avdrag, mens kommunene lbestad, Kvæfjord og Kvænangen hadde lavest utgifter.

12 kommuner fikk økte utgifter til finans og avdrag i 2013 i forhold til 2012, mens 12 kommuner hadde nedgang i disse utgiftene. Størst økning hadde Kåfjord kommune og lbestad kommune med 1,4 prosentpoeng, og Skånland med 1,2 prosentpoeng. Størst nedgang hadde Lyngen kommune med 1,2 prosentpoeng, og kommunene Salangen, Torsken og Berg med 0,9 prosentpoeng.

Kommunene Lyngen, Sørreisa, Tromsø og Storfjord har høyest utgifter til finans og avdrag i gjennomsnitt i perioden 2009-2013.

Kommunene Kvænangen, lbestad, Kåfjord og Kvæfjord har lavest utgifter til finans og avdrag i gjennomsnitt i perioden 2009-2013.

Avdragsutsettelse

Økonomibestemmelsene i kommuneloven bygger på prinsippet om at løpende utgifter skal finansieres av løpende inntekter, også omtalt som formuesbevaringsprinsippet. Hensynet bak dette er at kommunene ikke skal legge seg på et høyere aktivitetsnivå i den løpende driften enn det som kan finansieres av løpende inntekter. Gjennom krav til årlige avdrag fordeles nedbetalingen av investeringer over flere år.

Avdrag på lån knyttet til investeringer vil som hovedregel være å regne som løpende driftsutgifter. Under visse vilkår vil avdrag likevel kunne føres i investeringsregnskapet uten at det kommer i konflikt med formuesbevaringsprinsippet.

Mange kommuner i Troms benytter seg av muligheten til å utsette avdragsbetalingene, og ligger på eller i nærheten av laveste nivå som kommuneloven tillater ³. Dette vil ha stor betydning for resultatvurderingen for kommuner med høy lånegjeld. Kravet innebærer ikke at minimumsavdrag må tilsvare årlige avskrivninger (ved full lånefinansiering).

Rentenivået

Rentenivået har vært gjennomgående lavt de siste tre årene, hvilket har ført til lavere renteutgifter for kommunene. Dette forholdet er spesielt viktig å ta hensyn til for kommuner med høy lånegjeld. Med fremdeles uro i den internasjonale økonomien vil det være usikkerhet rundt framtidig rentenivå.

Gjelden der renteutgiftene netto belaster kommunenes budsjett og regnskap er av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet anslått til ca. 50 % av samlet gjeld. Dersom en tar hensyn til at kommunene også har rentebærende plasseringer, er det anslått at kommunenes renteeksponerte gjeld samlet sett utgjør om lag 30 % av driftsinntektene. Kommunene har imidlertid også betydelige pensjonsmidler plassert i fond (livselskaper og andre pensjonsinnsparinger), som motsvares av tilsvarende pensjonsforpliktelser. Kommunene har på dette området fordel av høyere rente.

³ Kommuneloven § 50 nr. 7a slår fast at gjestående løpetid for kommunens eller fylkeskommunens samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens eller fylkeskommunens anleggsmidler ved siste årsskifte. Kravet innebærer ikke at minimumsavdrag må tilsvare årlige avskrivninger (ved full lånefinansiering).

Troms-kommunene hadde i 2013 brutto driftsinntekter på om lag 13 milliarder kroner, og har i gjennomgående høyere lånegjeld enn landsgjennomsnittet. Ut fra metoden ovenfor kan en estimere at renteeksponert lånegjeld i Troms-kommunene utgjør 4-5 milliarder kroner. Dette innebærer at 1 prosentpoeng høyere rente isolert sett vil belaste kommuneøkonomien i Troms med 40-50 millioner kroner, før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger. Dette tilsvarer ca. 70 årsverk i kommunene, eller 0,5 % av antall årsverk totalt i kommune-Troms.

1.4. NETTO DRIFTSRESULTAT

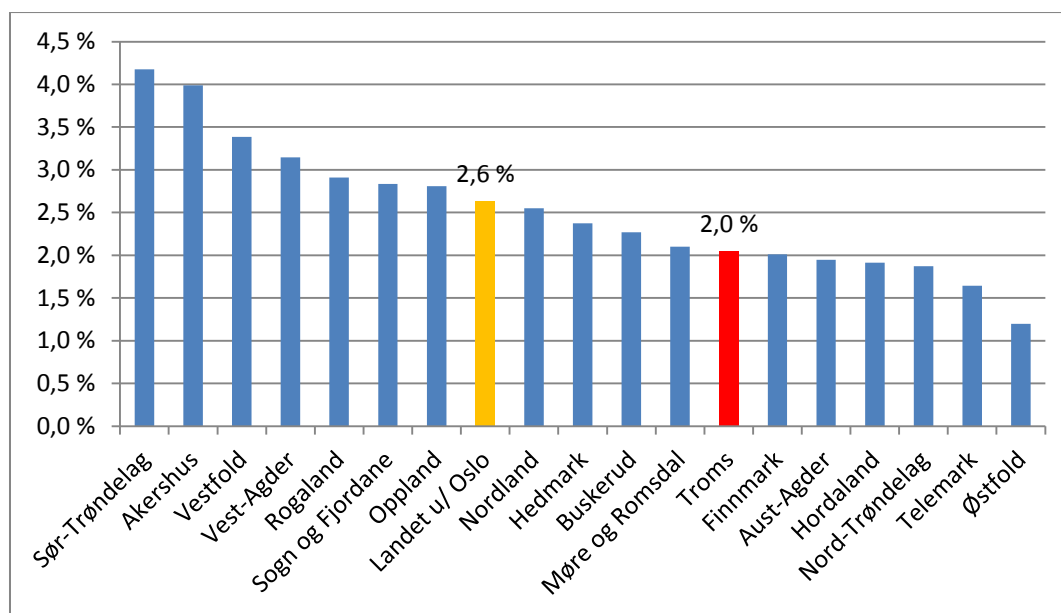
Netto driftsresultat blir sett på som den viktigste enkeltindikatoren for å vurdere den økonomiske situasjonen i kommunene. Netto driftsresultat viser hva som er igjen etter at alle årets utgifter er trukket fra alle årets inntekter. Netto driftsresultat viser med andre ord hvor mye som kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk, og er dermed et uttrykk for kommunenes økonomiske handlefrihet.

Dersom en kommune får et negativt netto driftsresultat, må dette dekkes ved å benytte tidligere avsatte midler og/eller stryke budsjetterte avsetninger (overføringer til investeringsregnskapet, til fond og evt. inndekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk). Dersom resultatet fremdeles er negativt får kommunen et regnskapsmessig merforbruk i driften som må dekkes inn iht. reglene i kommuneloven § 48 nr. 4. Kommunestyret må ved fastsettelsen av årsregnskapet avgjøre hvordan (i hvilke(t) år) merforbruket skal dekkes inn. Dersom inndekning skjer over mer enn to år, eller kommunen ikke klarer inndekning som forutsatt av kommunestyret, vil kommunen bli meldt inn i ROBEK.

Regjeringen anser et netto driftsresultat på rundt 3 prosent av brutto driftsinntekter over en lengre tidsperiode som et tegn på en sunn og robust kommuneøkonomi. Det er imidlertid viktig å understreke at et slikt resultat ikke er et overordnet mål i seg selv, slik det vil være i en profittmaksimerende bedrift. Det overordnede målet for kommunene er å ha et høyest mulig nivå på velferdstjenestene som tilbys til befolkningen innenfor de fastsatte økonomiske rammene. «Bunnlinjen» (det økonomiske resultatet) er i kommuneregnskapet en kontrollpost som viser om kommunen har brukt mer eller mindre enn kommunestyret som bevilgende myndighet har vedtatt å bruke. Et mindreforbruk (overskudd) vil ikke nødvendigvis være utelukkende positivt for en kommune, da det eksempelvis kan innebære at kommunen ikke har nådd uttalte mål innenfor tjenesteproduksjonen.

Hva som er et tilstrekkelig nivå på netto driftsresultat kan variere fra kommune til kommune, og må særlig sees i sammenheng med lånegjeld, fremtidig investeringsbehov/lånebehov, nedbetalingstiden på lånegjelden og nivået på disposisjonsfond. For en kommune som står foran en periode med store investeringer bør netto driftsresultat være høyt for å gi kommunen mulighet til øke egenkapitalandelen i investeringer. Dersom en kommune betaler mye mer enn minimumsavdrag etter kommuneloven, vil den likevel kunne ha et tilstrekkelig netto driftsresultat selv om dette er under 3 %. Dersom kapitalslitet er høyere enn betalte avdrag, så stiller det høyere krav til et godt netto driftsresultat for å ha en sunn og robust økonomi.

Figur 5 viser gjennomsnittlig netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter de tre siste årene på lands- og fylkesnivå.

Figur 5: Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter på lands- og fylkesnivå, gjennomsnitt for 2009-2013

Kommunene i Troms har samlet sett et netto driftsresultat på 2,0 % av brutto driftsinntekter for årene 2009-2013 sett under ett. Resultatet for Troms er i gjennomsnitt godt under det anbefalte nivå på 3 %. 6 fylker har et svakere gjennomsnittlig netto driftsresultat enn Troms, mens 11 fylker har et bedre resultat.

Tabell 4 viser netto driftsresultat de siste fem årene for kommunene i Troms, og gjennomsnittet i perioden.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	3,1%	4,7%	2,9%	1,6%	0,7%	2,5%
Harstad	4,4%	-1,0%	-3,6%	2,9%	4,0%	1,5%
Kvæfjord	-2,5%	3,0%	0,8%	-1,1%	-0,4%	0,0%
Skånland	-2,1%	2,6%	2,6%	3,2%	-1,0%	1,1%
Ibestad	-0,6%	2,2%	-1,0%	5,2%	4,0%	2,2%
Gratangen	0,2%	-0,3%	3,3%	0,5%	1,2%	1,0%
Lavangen	-0,2%	10,9%	6,5%	8,0%	4,2%	6,0%
Bardu	2,2%	-3,9%	1,7%	4,4%	1,0%	1,1%
Salangen	2,5%	-2,5%	-1,1%	2,2%	3,9%	1,1%
Målselv	2,3%	0,4%	0,3%	2,4%	0,3%	1,1%
Sørreisa	0,4%	2,8%	3,1%	3,4%	2,0%	2,4%
Dyrøy	5,9%	2,5%	6,3%	3,5%	2,4%	4,1%
Tranøy	5,0%	3,4%	2,4%	-0,4%	0,7%	2,1%
Torsken				1,2%	4,0%	2,7%
Berg	1,4%	8,0%	5,7%	2,8%	7,6%	5,2%
Lenvik	-2,4%	4,0%	-2,1%	2,2%	-0,02%	0,4%
Balsfjord	6,6%	4,9%	4,6%	1,8%	0,9%	3,6%
Karlsøy	1,8%	3,6%	-0,4%	2,4%	2,8%	2,1%
Lyngen	0,6%	11,7%	8,4%	2,3%	1,6%	5,0%
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	1,1%	-5,7%	-1,3%	-1,4%	2,2%	-1,0%
Gáivuotna Kåfjord	7,5%	-0,5%	1,0%	2,3%	2,6%	2,5%
Skjervøy	2,9%	-1,6%	0,3%	1,6%	3,5%	1,4%
Nordreisa	-1,0%	-1,6%	2,2%	3,1%	4,2%	1,6%
Kvænangen	2,1%	-0,8%	4,4%	21,9%	4,2%	7,1%
Troms	2,3%	2,6%	1,4%	2,4%	1,7%	2,0%
Troms u/ Tromsø	1,9%	1,4%	0,4%	2,8%	2,2%	1,8%
Landet u/ Oslo	3,0%	2,5%	2,1%	2,9%	2,7%	2,6%

Tabell 4: Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter, 2009-2013, kommunene i Troms

Gjennomsnittlig netto driftsresultat for kommunen i Troms endte i 2013 på 1,7 % av brutto driftsinntekter. Dette er ett prosentpoeng under landsgjennomsnittet som ble 2,7 %. Resultatet for Troms u/Tromsø endte på 2,2 %.

Berg kommune fikk høyest netto driftsresultat i 2013 med 7,6 %, fulgt av kommunene Lavangen, Nordreisa og Kvæningen med 4,2 %.

9 kommuner fikk i 2013 et netto driftsresultat over det anbefalte nivået på 3 %, én mer enn i årene 2010-2012. I 2009 var det bare 6 kommuner som klarte dette.

3 kommuner fikk et negativt netto driftsresultat i 2013 – Skånland (-1,0 %), Kvæfjord (-0,4 %) og Lenvik (-0,02 %). Dette er samme antall som i 2012. I 2011 var det 6 kommuner som hadde et negativt netto driftsresultat, mens i 2010 fikk hele 9 kommuner et negativt netto driftsresultat. I 2009 var det 6 kommuner som fikk negativt netto driftsresultat.

12 kommuner fikk et bedre netto driftsresultat i 2013 enn året før. Størst økning hadde Berg med 4,8 prosentpoeng og Storfjord med 3,6 prosentpoeng. Størst nedgang var det i Kvæningen med reduksjon på hele 17,7 prosentpoeng, fulgt av Skånland (ned 4,2 prosentpoeng), Lavangen (ned 3,8 prosentpoeng) og Bardu (ned 3,4 prosentpoeng).

Dersom en ser på gjennomsnittlig netto driftsresultat for 2009-2013 er det kommunene Kvæningen (7,6 %), Lavangen (6,0 %), Berg (5,2 %) og Lyngen (5,0 %) som har høyest resultat. Disse 4 kommunene samt Dyrøy (4,1 %) og Balsfjord (3,6 %) har et netto driftsresultat over det anbefalte nivå for perioden sett under ett.

Storfjord kommune har som eneste kommune i Troms et negativt netto driftsresultat de siste fem årene sett under ett.

Kommunene får som hovedregel kompensert all merverdiavgift på alle kjøp⁴. Frem til og med 2009 kunne kommunene fritt disponere inntekter fra momskompensasjon fra investeringer i driften. Fra og med 2010 ble det innført krav om at momskompensasjon fra investeringer gradvis skal føres mer og mer i investeringsregnskapet, med minimum 20 % i 2010, økende til 40 % i 2011, 60 % i 2012, 80 % i 2013 og 100 % fra 2014. Mange kommuner har brukt disse engangsinntektene fra momskompensasjon fra investeringer til å holde driftsresultatet oppe, og dette vil være spesielt fremtredende i de første årene av femårsperioden som studeres i denne rapporten. Fra 2014 har altså denne inntektsmuligheten i driften falt bort i sin helhet, og vil i stedet bidra til økt egenkapital i finansieringen av investeringer.

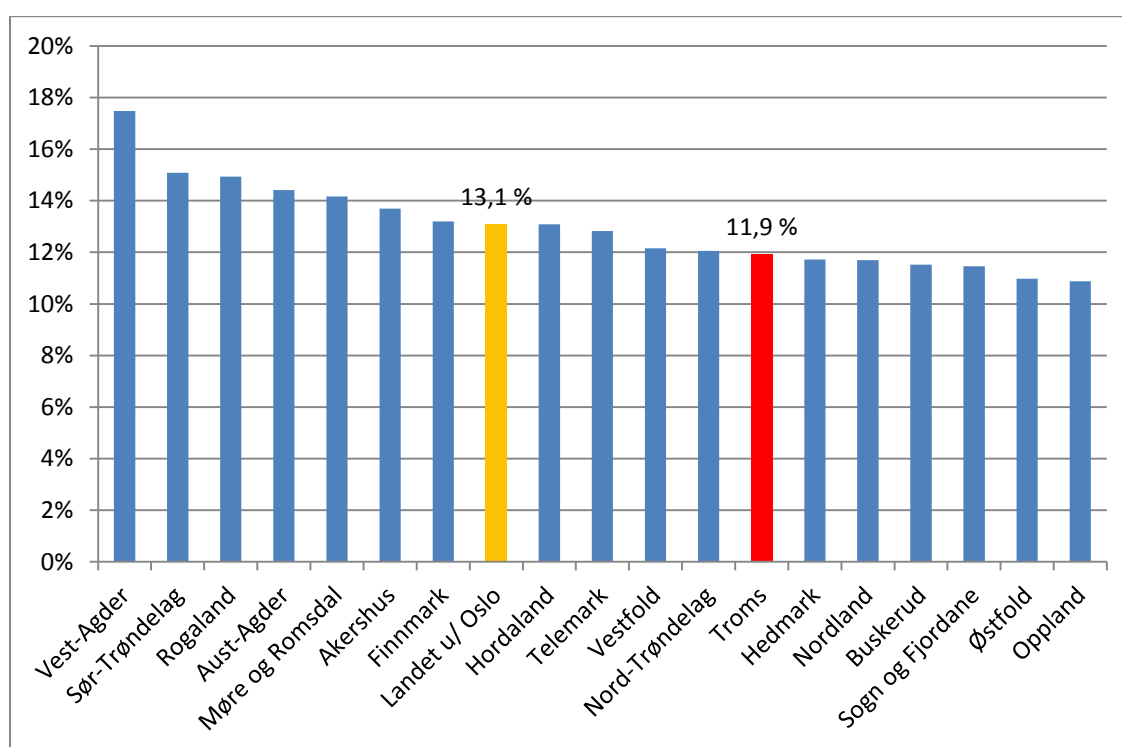
⁴ Formålet med denne ordningen, som ble innført i 2004, er å motvirke konkurransevridninger ved å likestille kommunal egenproduksjon med kjøp av varer og tjenester fra andre. Kommunene fikk et engangstrekk i rammetilskuddet som motsvar til denne inntekten, slik at dette går i null samlet sett for kommunene.

1.5.INVESTERINGER OG LÅNEGJELD

Brutto investeringsutgifter

Samlete brutto investeringsutgifter er i hovedsak kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjonen, renteutgifter og lønnsutgifter i investeringsprosjekter. Sagt med andre ord er dette utgiftene i investeringsregnskapet fratrukket utlån, avdragsutgifter, avsetninger, dekning av tidligere års udekket forbruk i investeringsregnskapet og kjøp av aksjer og andeler. Ved å legge til de nevnte utgiftene, får en finansieringsbehovet det aktuelle året.

Figur 6 viser gjennomsnittlig investeringsutgifter i % av brutto driftsinntekter de fem siste årene på lands- og fylkesnivå.

Figur 6: Brutto investeringsutgifter i % av brutto driftsinntekter på lands- og fylkesnivå, gjennomsnitt for 2009-2013

Figuren viser at investeringsnivået i Troms de siste fem årene har vært noe under nivået for landet som helhet. Brutto investeringsutgifter i Troms i gjennomsnitt er på 11,9 % av brutto driftsinntekter de fem siste årene, mot 13,1 % for landet u/ Oslo. 6 fylker har lavere investeringsnivå enn Troms, mens 11 fylker har hatt høyere investeringsnivå.

Tabell 5 viser brutto investeringsutgifter i % av brutto driftsinntekter for kommunene i Troms for årene 2009-2013 og gjennomsnittet i perioden.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	13,1 %	16,3 %	13,1 %	8,1 %	9,2 %	11,7 %
Harstad	18,3 %	15,4 %	13,8 %	11,1 %	20,9 %	16,0 %
Kvæfjord	3,0 %	5,4 %	7,6 %	7,4 %	1,8 %	5,0 %
Skånland	3,1 %	22,9 %	21,6 %	8,9 %	5,3 %	12,5 %
Ibestad	3,0 %	5,4 %	7,6 %	7,4 %	0,6 %	5,1 %
Gratangen	17,0 %	16,2 %	34,3 %	6,0 %	5,2 %	15,6 %
Lavangen	3,3 %	34,9 %	11,9 %	21,1 %	6,2 %	15,7 %
Bardu	17,0 %	16,2 %	34,3 %	6,0 %	0,6 %	9,6 %
Salangen	17,5 %	4,2 %	4,0 %	13,6 %	23,4 %	12,9 %
Målselv	12,9 %	9,2 %	8,4 %	6,4 %	8,8 %	9,1 %
Sørreisa	17,5 %	4,2 %	4,0 %	13,6 %	0,7 %	9,1 %
Dyrøy	13,0 %	5,9 %	16,3 %	14,1 %	9,3 %	11,8 %
Tranøy	4,6 %	12,8 %	9,5 %	11,6 %	8,9 %	9,6 %
Torsken	13,0 %	5,9 %	16,3 %	14,1 %	1,6 %	12,1 %
Berg	6,8 %	13,6 %	7,6 %	6,4 %	6,3 %	8,0 %
Lenvik	11,2 %	24,2 %	9,0 %	8,8 %	10,1 %	12,5 %
Balsfjord	6,8 %	13,6 %	7,6 %	6,4 %	3,2 %	11,6 %
Karlsøy	4,9 %	4,4 %	4,8 %	13,0 %	10,0 %	7,6 %
Lyngen	23,3 %	47,2 %	27,6 %	6,0 %	4,9 %	21,7 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	4,9 %	4,4 %	4,8 %	13,0 %	1,6 %	9,5 %
Gáivuotna Kåfjord	19,5 %	9,2 %	10,6 %	12,5 %	6,6 %	11,5 %
Skjervøy	3,5 %	10,8 %	1,9 %	4,3 %	4,5 %	5,0 %
Nordreisa	19,5 %	9,2 %	10,6 %	12,5 %	3,6 %	13,3 %
Kvænangen	5,2 %	8,0 %	8,2 %	20,9 %	18,1 %	12,7 %
Troms	13,4 %	15,2 %	11,7 %	9,2 %	10,7 %	11,9 %
Troms u/ Tromsø	13,6 %	14,6 %	10,8 %	9,9 %	11,5 %	12,0 %
Landet u/ Oslo	14,1 %	13,8 %	12,9 %	12,3 %	12,7 %	13,1 %

Tabell 5: Brutto investeringsutgifter i % av brutto driftsinntekter, 2009-2013

Investeringsnivået i Troms viste en fallende trend fra 2010 til 2012, fra 15,2 % til 9,2 %. I 2013 gikk så investeringsnivået noe opp igjen, til 10,7 %. Utviklingen på landsbasis er sammenfallende, med fallende trend.

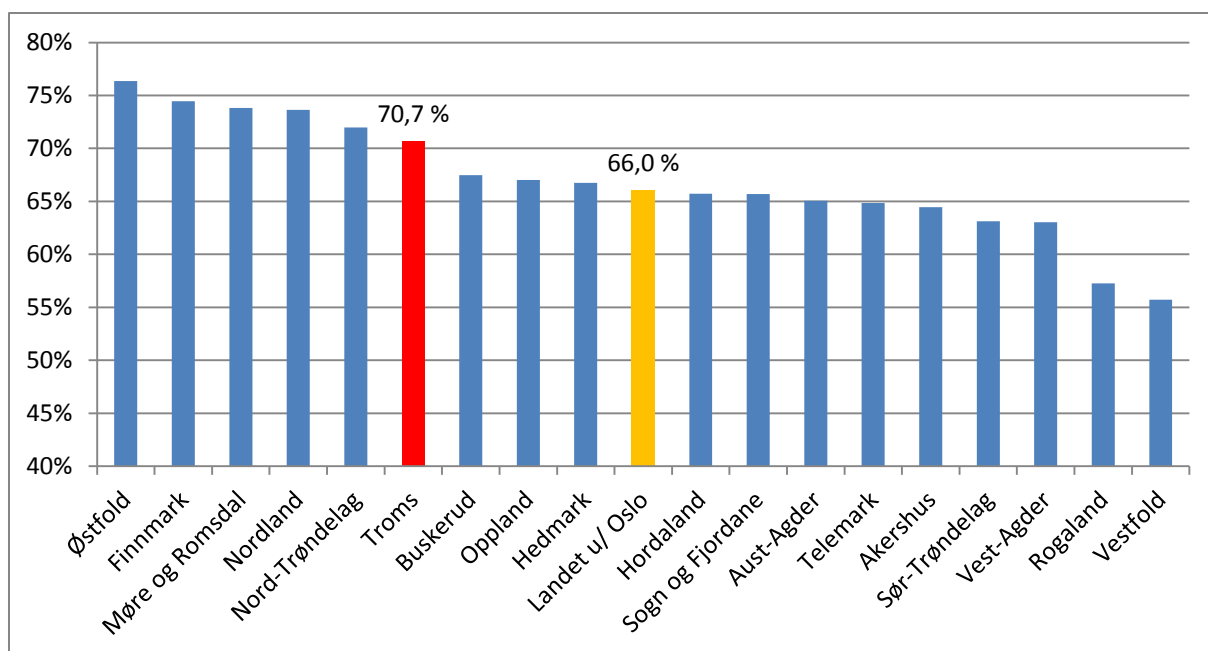
Kun 5 kommuner (Harstad, Gratangen, Lavangen, Lyngen og Nordreisa) har hatt et høyere investeringsnivå de siste fem årene enn landsgjennomsnittet. Kommunene Kvæfjord (5,0 %), Skjervøy (5,0 %) og Ibestad (5,1 %) har hatt lavest investeringsnivå de siste fem årene sett under ett.

For enkeltkommuner er det naturligvis til dels store svingninger i investeringsnivået fra år til år. I 2013 var det kommunene Salangen (23,4 %), Harstad (20,9 %) og Kvænangen (18,1 %) som hadde høyest investeringsutgifter. Kommunene Ibestad (0,6 %), Bardu (0,6 %) og Sørreisa (0,7 %) hadde lavest investeringsutgifter i 2013.

Lånefinansiering av investeringer

Kommunene har ulike finansieringskilder for investeringsutgiftene – overføringer fra driftsregnskapet, ulike tilskuddsordninger, refusjoner, salgsinntekter, bruk av investeringsfond eller disposisjonsfond, salg av aksjer og andeler samt bruk av lånemidler.

Figur 7 viser hvor stor andel av investeringsutgiftene som er finansiert med lånemidler i gjennomsnitt de siste fem årene, på lands- og fylkesnivå.

Figur 7: Lånefinansiering av investeringer, gjennomsnitt 2009-2013

Figuren viser at kommunene i Troms i gjennomsnitt har finansiert investeringene med 70,7 % lånemidler de siste fem årene. Dette er 4,7 prosentpoeng mer enn landsgjennomsnittet.

Tabell 6 viser tallene for kommunene i Troms for 2009-2013, og gjennomsnittet i perioden.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	66,8 %	72,6 %	65,6 %	60,9 %	64,6 %	66,0 %
Harstad	72,0 %	109,8 %	94,9 %	78,4 %	41,2 %	74,1 %
Kvæfjord	36,5 %	72,1 %	80,3 %	69,7 %	56,9 %	68,7 %
Skånland	65,9 %	91,2 %	50,1 %	62,4 %	37,6 %	66,3 %
Ibestad	67,6 %	83,4 %	86,5 %	70,0 %	79,4 %	77,5 %
Gratangen	42,4 %	79,5 %	64,9 %	103,4 %	86,6 %	67,9 %
Lavangen	252,3 %	55,4 %	24,0 %	57,6 %	-11,3 %	53,0 %
Bardu	89,6 %	64,3 %	73,1 %	70,2 %	25,0 %	73,0 %
Salangen	92,6 %	40,9 %	50,3 %	84,9 %	83,3 %	81,3 %
Målselv	61,5 %	-15,3 %	63,0 %	60,5 %	57,8 %	46,3 %
Sørreisa	96,4 %	42,8 %	226,5 %	81,3 %	83,1 %	89,7 %
Dyrøy	57,8 %	21,1 %	65,2 %	67,5 %	54,9 %	58,4 %
Tranøy	51,1 %	99,8 %	81,8 %	84,8 %	45,9 %	77,2 %
Torsken				28,3 %	121,4 %	39,4 %
Berg	81,6 %	64,9 %	18,4 %	-22,4 %	44,2 %	40,4 %
Lenvik	93,9 %	82,5 %	42,9 %	81,2 %	95,2 %	80,9 %
Balsfjord	85,4 %	79,0 %	60,0 %	81,4 %	80,0 %	80,3 %
Karlsøy	112,9 %	110,6 %	-48,0 %	50,0 %	45,5 %	50,7 %
Lyngen	75,7 %	74,8 %	63,3 %	78,0 %	-2,7 %	68,6 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	187,6 %	98,6 %	83,2 %	81,9 %	47,3 %	95,5 %
Gáivuotna Kåfjord	43,4 %	63,4 %	84,5 %	90,2 %	23,7 %	62,1 %
Skjervøy	62,9 %	1,7 %	-41,7 %	34,5 %	87,7 %	29,0 %
Nordreisa	93,4 %	94,7 %	76,8 %	79,8 %	67,4 %	82,6 %
Kvænangen	90,3 %	88,6 %	69,6 %	49,0 %	57,3 %	61,6 %
Troms	74,3 %	76,3 %	64,5 %	77,0 %	60,9 %	70,7 %
Troms u/ Tromsø	79,3 %	79,0 %	70,8 %	72,0 %	56,8 %	71,7 %
Landet u/ Oslo	66,8 %	72,6 %	65,6 %	60,9 %	64,6 %	66,0 %

Tabell 6: Lånefinansiering av investeringer, 2009-2013

Tabellen viser at det er store variasjoner mellom kommunene og fra år til år når det gjelder hvor mye av investeringene som lånefinansieres. Kommunene som i gjennomsnitt de siste 5 år har hatt størst

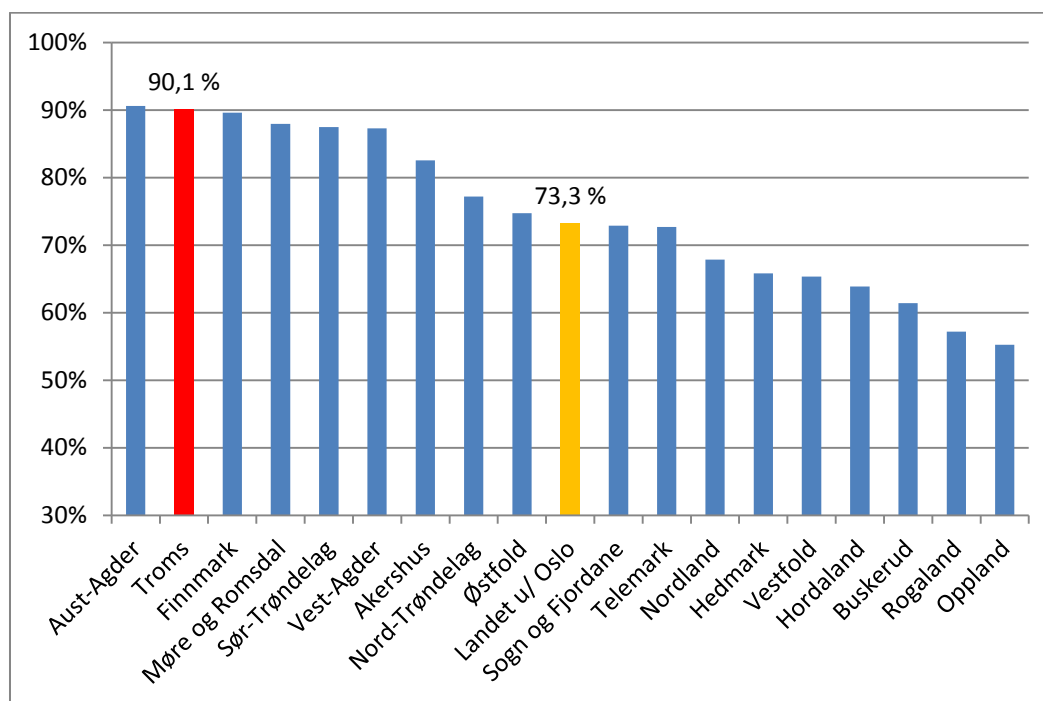
prosentvis andel lånefinansiering av investeringene er merket med rødt, mens kommunene med lavest lånefinansiering er markert med grønt i kolonnen lengst til høyre i tabellen. Kommunene Storfjord, Sørreisa, Nordreisa og Salangen har størst andel lånefinansiering av investeringene, mens kommunene Skjervøy, Berg og Målselv har lavest gjennomsnittlig lånefinansiering.

Netto lånegjeld

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser. I tillegg gjøres det fradrag for totale utlån og ubrukte lånemidler. I totale utlån inngår formidlingslån og ansvarlige lån (utlån av egne midler).

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter er ansett som et bilde på gjeldsgraden i kommunene, og sier noe om hvor krevende det kan bli å betale ned gjelden. Lånefinansierte investeringer i VAR-sektoren (vann, avløp og renovasjon) er med i indikatoren, men kapitalkostnadene ved slike lån er i de fleste kommuner finansiert gjennom VAR-gebyrene, og påfører ikke kommunene nettoutgifter ved at de er selvfinansierende lån. Videre er en del av lånegjelden knyttet til rentekompensasjonsordninger for skole, kirker, sykehjem og transporttiltak. Alt av netto lånegjeld vil derfor ikke være renteksponert gjeld, det vil si gjeld der en gitt økning i renten vil påvirke budsjettbalansen i kommunen.

Figur 8 viser gjennomsnittlig lånegjeld for de tre siste årene, på lands- og fylkesnivå.

Figur 8: Gjennomsnittlig netto lånegjeld 2009-2013 i % av brutto driftsinntekter, lands- og fylkesnivå

Kommunene i Troms har i gjennomsnitt nest høyest lånegjeld de siste fem årene, etter kommunene i Aust-Agder. Gjeldsnivået i Troms-kommunene sett under ett er 16,8 prosentpoeng over landsgjennomsnittet.

Tabell 7 viser netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter for kommunene i Troms for årene 2009-2013 og gjennomsnittet i perioden.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	109,4 %	109,1 %	101,5 %	100,7 %	97,6 %	103,3 %
Harstad	84,7 %	97,2 %	103,0 %	99,9 %	110,1 %	99,6 %
Kvæfjord	36,2 %	36,9 %	40,7 %	42,8 %	40,8 %	39,6 %
Skånland	75,1 %	86,1 %	89,2 %	90,3 %	87,9 %	86,1 %
Ibestad	43,0 %	45,7 %	42,8 %	40,1 %	38,1 %	41,7 %
Gratangen	76,5 %	80,6 %	95,5 %	95,8 %	92,5 %	88,5 %
Lavangen	39,3 %	51,5 %	51,9 %	45,8 %	43,5 %	46,5 %
Bardu	80,8 %	75,3 %	79,4 %	78,5 %	81,7 %	79,2 %
Salangen	73,7 %	70,7 %	64,8 %	70,3 %	83,4 %	72,9 %
Målselv	77,3 %	72,9 %	74,1 %	72,2 %	72,6 %	73,7 %
Sørreisa	105,0 %	103,2 %	100,3 %	91,7 %	85,2 %	96,4 %
Dyrøy	70,2 %	67,9 %	71,8 %	75,0 %	76,0 %	72,4 %
Tranøy	54,5 %	59,0 %	61,7 %	64,1 %	63,4 %	60,8 %
Torsken				79,5 %	68,9 %	74,0 %
Berg	80,4 %	81,2 %	73,1 %	66,2 %	60,6 %	71,7 %
Lenvik	82,2 %	92,1 %	92,6 %	88,6 %	89,8 %	89,2 %
Balsfjord	87,4 %	87,9 %	84,5 %	80,5 %	85,0 %	84,9 %
Karlsøy	89,0 %	83,0 %	75,2 %	75,0 %	71,0 %	78,2 %
Lyngen	98,8 %	119,8 %	134,8 %	134,9 %	125,7 %	123,2 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	65,2 %	71,7 %	79,4 %	82,1 %	82,2 %	76,6 %
Gáivuotna Kåfjord	49,7 %	51,5 %	56,4 %	64,2 %	63,2 %	57,3 %
Skjervøy	89,0 %	90,2 %	85,5 %	79,8 %	80,4 %	84,7 %
Nordreisa	84,8 %	85,3 %	87,9 %	86,6 %	88,6 %	86,8 %
Kvænangen	40,1 %	45,0 %	47,4 %	57,0 %	66,0 %	51,9 %
Troms	88,7 %	91,5 %	90,4 %	89,5 %	90,3 %	90,1 %
Troms u/ Tromsø	76,5 %	81,6 %	83,7 %	82,8 %	85,8 %	82,3 %
Landet u/ Oslo	68,7 %	72,6 %	74,0 %	74,4 %	75,9 %	73,3 %

Tabell 7: Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter, 2009-2013

Troms-kommunene har som nevnt i gjennomsnitt en lånegjeld på 90,1 % av brutto driftsinntekter de siste fem årene, mens tilsvarende tall for Troms u/Tromsø er 82,3 %. 15 av kommunene i Troms har et gjennomsnittlig gjeldsnivå de siste fem årene som er over landsgjennomsnittet på 73,3 %.

Kommunene med høyest lånegjeld i gjennomsnitt de siste fem år er markert med rødt i kolonnen lengst til høyre, mens kommunene med lavest lånegjeld har grønn farge. Kommunene Lyngen (123,2 %), Tromsø (103,3 %), Harstad (99,6 %) og Sørreisa (96,4 %) har høyest lånegjeld i gjennomsnitt de siste fem år. Kvæfjord (39,6 %), Ibestad (41,7 %) og Lavangen (46,5 %) har lavest gjennomsnittlig gjeldsbelastning.

Etter to år med nedgang økte lånegjelden i Troms med 0,8 prosentpoeng fra 2012 til 2013, mens for fylket u/ Tromsø økte lånegjelden med 3 prosentpoeng. På landsbasis økte lånegjelden med 1,5 prosentpoeng. Gjeldsnivået for Troms har økt mindre enn for landet u/ Oslo i femårsperioden ettersom Tromsø kommunes lånegjeld har blitt lavere, mens lånegjelden for Troms u/ Tromsø har økt mer enn landsgjennomsnittet.

Pr. utgangen av 2013 har Lyngen kommune en lånegjeld på 125,7 %, og har med dette høyest lånegjeld av kommunene i Troms. Harstad kommune har også en lånegjeld på over 100 %, med 110,1 %. 14 kommuner har høyere lånegjeld enn landsgjennomsnittet pr utgangen av 2013.

Kommunene lbestad (38,1 %), Kvæfjord (40,8 %) og Lavangen (43,5 %) har lavest lånegjeld pr. 2013.

11 kommuner økte lånegjelden fra 2012 til 2013. Dette er én mer enn fra 2011 til 2012. I årene før var det flere kommuner som økte lånegjelden, hhv. 15 fra 2010 til 2011 og 16 fra 2009 til 2010.

Salangen kommune hadde størst økning i lånegjelden fra 2012 til 2013 med 13,1 prosentpoeng, fulgt av Harstad (10,2 prosentpoeng) og Kvænanen (9,0 prosentpoeng).

Størst nedgang i lånegjelden hadde Torsken kommune med 10,6 prosentpoeng, Lyngen (9,2 prosentpoeng) og Sørreisa (6,6 prosentpoeng).

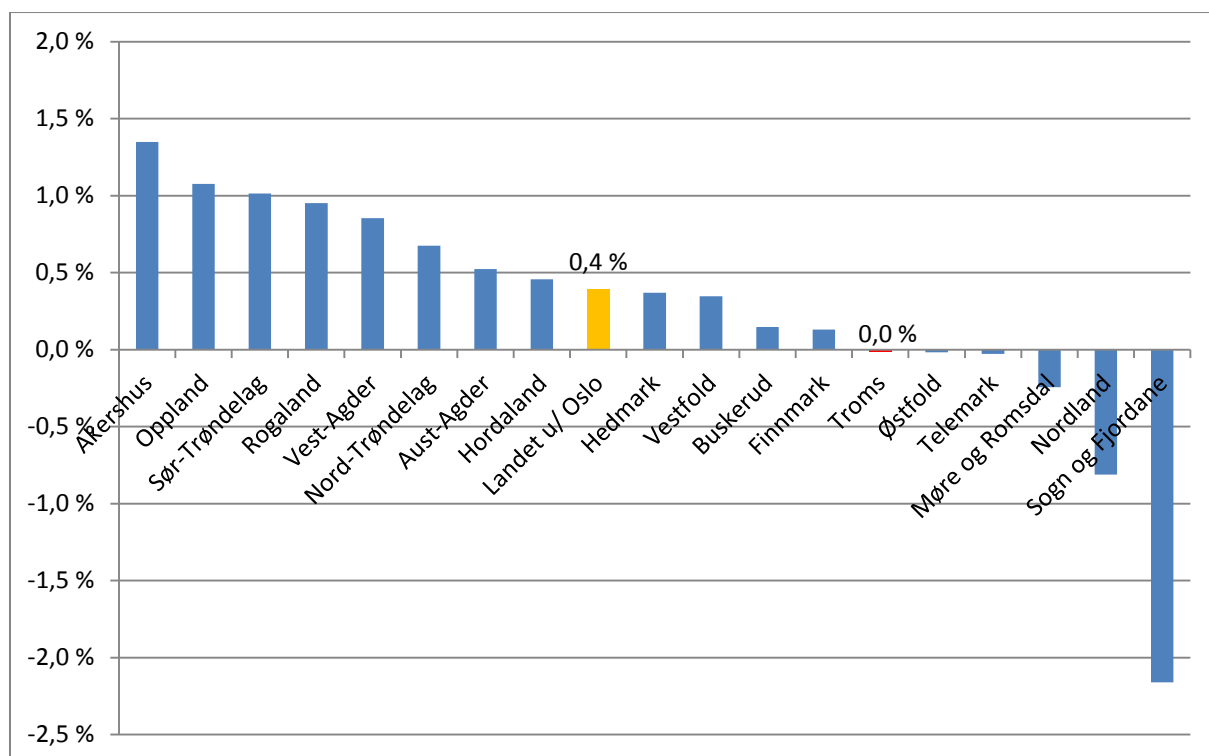
1.6.AKKUMULERT REGNSKAPSRESULTAT

Regnskapsmessig mer- eller mindreforbruk er bunnlinjen i kommuneregnskapet og består av årets løpende inntekter og utgifter (netto driftsresultat) samt avsetninger til fond og bruk av tidligere oppsparte midler (fond).

Et kommunestyre må ved behandlingen av årsregnskapet vedta hvordan et mindreforbruk skal disponeres eller hvordan et merforbruk skal dekkes inn.

Akkumulert regnskapsmessig resultat viser differansen mellom regnskapsmessig merforbruk og regnskapsmessig mindreforbruk. Indikatoren kan således si noe om behovet for tilpasning i driften og hvilke økonomiske utfordringer kommunen står overfor.

Figur 9 viser gjennomsnittlig akkumulert regnskapsmessig regnskapsresultat de siste 5 årene pr fylke.

Figur 9: Akkumulert regnskapsresultat i % av brutto driftsinntekter, gjennomsnitt 2009-2013, lands- og fylkesnivå

Figuren viser at kommunene i Troms i gjennomsnitt har et akkumulert regnskapsmessig resultat på 0,0 % de siste fem årene. Dette er 0,4 prosentpoeng svakere enn landsgjennomsnittet. 5 fylker har svakere resultat enn Troms, mens 12 fylker har bedre resultat.

Tabell 8 viser akkumulert regnskapsmessig resultat for kommunene i Troms i årene 2009-2013.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	-0,2 %	1,3 %	1,1 %	1,0 %	0,7 %	0,8 %
Harstad	1,5 %	0,2 %	-3,2 %	-2,0 %	0,4 %	-0,6 %
Kvæfjord	-0,8 %	0,8 %	0,9 %	-0,8 %	-2,0 %	-0,4 %
Skånland	0,1 %	1,1 %	1,2 %	1,9 %	0,7 %	1,0 %
Ibestad	0,1 %	0,4 %	-1,4 %	2,7 %	3,1 %	1,1 %
Gratangen	0,3 %	0,6 %	0,8 %	0,6 %	1,0 %	0,7 %
Lavangen	0,2 %	1,6 %	1,5 %	1,8 %	2,7 %	1,6 %
Bardu	0,0 %	-0,2 %	2,8 %	1,4 %	0,0 %	0,8 %
Salangen	0,0 %	0,0 %	-1,3 %	-0,7 %	0,0 %	-0,4 %
Målselv	-1,1 %	-0,9 %	0,0 %	1,3 %	0,0 %	-0,1 %
Sørreisa	-1,7 %	0,4 %	2,1 %	0,8 %	1,0 %	0,6 %
Dyrøy	1,7 %	1,6 %	2,6 %	0,8 %	0,9 %	1,5 %
Tranøy	1,6 %	1,6 %	3,3 %	0,0 %	-0,1 %	1,2 %
Torsken				-18,2 %	-16,4 %	-17,3 %
Berg	1,2 %	3,6 %	3,9 %	5,3 %	12,1 %	5,5 %
Lenvik	-1,5 %	1,4 %	-1,6 %	-1,0 %	-1,4 %	-0,8 %
Balsfjord	-1,9 %	2,0 %	3,7 %	3,0 %	0,9 %	1,6 %
Karlsøy	-3,1 %	-0,5 %	-0,6 %	0,0 %	-0,2 %	-0,8 %
Lyngen	-2,1 %	0,7 %	1,5 %	0,3 %	0,4 %	0,2 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	0,7 %	-4,2 %	-5,6 %	-8,8 %	-6,8 %	-5,1 %
Gáivuotna Kåfjord	-6,0 %	-0,6 %	-1,0 %	0,7 %	1,4 %	-1,0 %
Skjervøy	0,1 %	-0,8 %	-0,2 %	1,7 %	2,1 %	0,6 %
Nordreisa	-8,5 %	-9,3 %	-7,4 %	-4,4 %	-2,4 %	-6,2 %
Kvænangen	-0,2 %	-0,1 %	0,0 %	0,0 %	2,0 %	0,4 %
Troms	-0,6 %	0,4 %	-0,1 %	0,0 %	0,2 %	0,0 %
Troms u/ Tromsø	-0,8 %	-0,1 %	-0,7 %	-0,6 %	-0,1 %	-0,5 %
Landet u/ Oslo	0,1 %	0,5 %	0,4 %	0,5 %	0,4 %	0,4 %

Tabell 8: Akkumulert regnskapsmessig resultat 2009-2013, kommunene i Troms

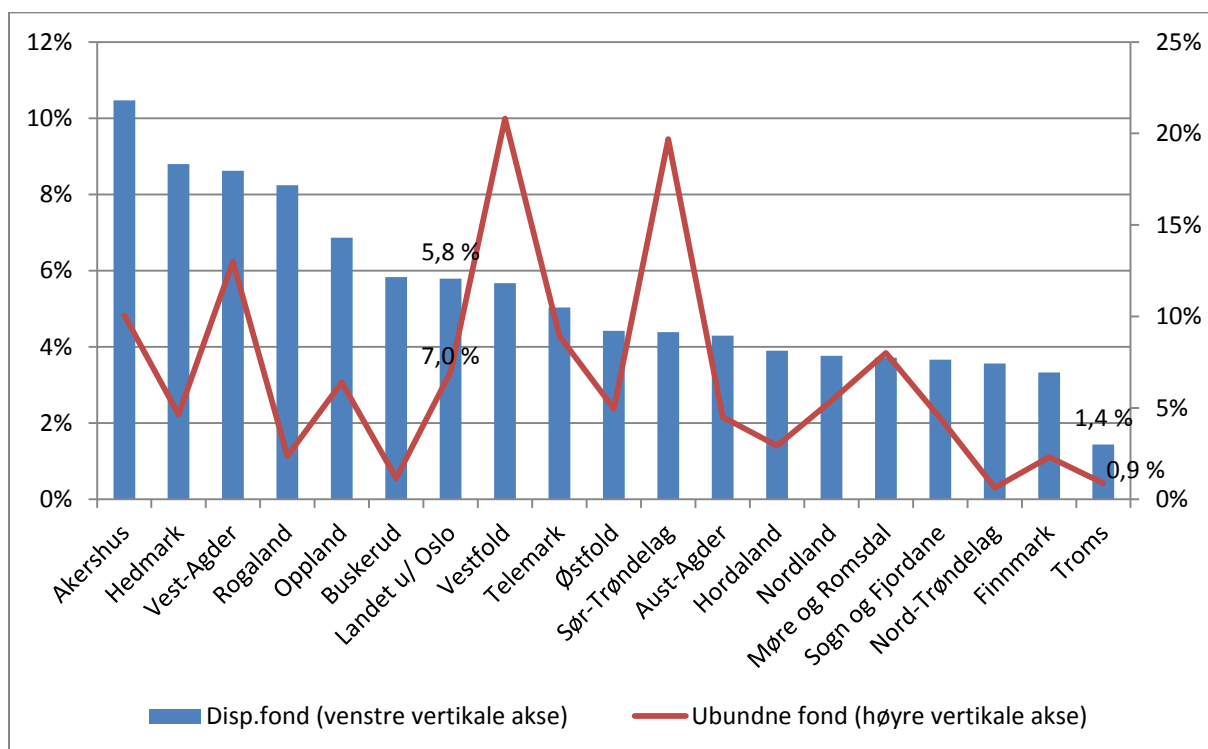
Kommunene Torsken, Nordreisa, Storfjord og Lenvik har alle merforbruk som ikke er dekket inn innenfor den tidsramme som kommuneloven setter for å ikke bli registrert i ROBEK. Disse 4 kommunene er derfor pt. i ROBEK. I tillegg har kommunene Kvæfjord, Tranøy og Karlsøy uinndekket merforbruk pr 2013. Kommunene Berg, Ibestad, Lavangen har størst akkumulert regnskapsmessig resultat (mindreforbruk) pr. 2013.

1.7.FRIE FOND

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering både i drifts- og investeringsregnskapet, og indikatoren disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter kan si noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen har for sin løpende drift.

Ubundne investeringsfond kan bare benyttes til å finansiere investeringer. Årsaken til dette er kommunelovens prinsipp om formuesbevaring, som innebærer at en kommune ikke skal finansiere løpende drift med engangsinntekter. Slike fondsmidler har dermed sin opprinnelse i midler som er kommet fra investeringsregnskapet. Eksempler på dette kan være inntekter fra salg av fast eiendom.

Figur 10 viser gjennomsnittlig disposisjonsfond og ubundne investeringsfond for 2009-2013 på fylkes- og landsnivå.

Figur 10: Disposisjonsfond og ubundne investeringsfond på lands- og fylkesnivå, gjennomsnitt 2009-2013

Figuren viser at Troms i gjennomsnitt de fem siste årene har lavest disposisjonsfond av alle fylker med 1,4 %. Landsgjennomsnittet er 5,8 %.

Mht. ubundne investeringsfond er det kun Nord-Trøndelag som har lavere gjennomsnitt enn Troms. Kommunene i Troms har 0,9 % i gjennomsnitt, mens landsgjennomsnittet er 7,0 %.

Sett under ett har altså kommunene i Troms klart minst frie fondsmidler av alle kommunene i landet. Fylkesmannen mener det er urovekkende at nivået på frie fondsmidler er så lavt i Troms. Dette gjør kommunene svært eksponert for uforutsette utgifter og uventet svikt i inntektene, og gjør at risikoen for å pådra seg driftsunderskudd øker. Med lite egenkapital vil kommunene måtte ta opp nye lån for å gjennomføre nødvendige investeringer. Dette vil føre til økte rente- og avdragsutgifter, og eksponere mange kommuner ytterligere for renterisiko.

Tabell 9 og 10 på neste side viser utviklingen i hhv. disposisjonsfond og ubundne investeringsfond på kommunenivå for 2009-2013 og gjennomsnittet for perioden.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	0,2 %	1,1 %	1,8 %	2,6 %	2,6 %	1,7 %
Harstad	1,1 %	1,1 %	0,1 %	0,1 %	0,5 %	0,6 %
Kvæfjord	1,2 %	1,2 %	0,7 %	0,1 %	0,1 %	0,6 %
Skånland	1,2 %	1,6 %	1,4 %	2,0 %	1,7 %	1,6 %
Ibestad	1,5 %	0,9 %	0,4 %	0,3 %	2,9 %	1,2 %
Gratangen	9,3 %	7,2 %	2,5 %	2,3 %	2,1 %	4,6 %
Lavangen	1,2 %	0,1 %	1,3 %	4,8 %	3,5 %	2,3 %
Bardu	8,8 %	4,7 %	1,8 %	4,5 %	5,0 %	4,9 %
Salangen	3,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,6 %
Målselv	0,1 %	0,1 %	1,3 %	0,4 %	1,5 %	0,7 %
Sørreisa	0,1 %	0,1 %	0,4 %	2,8 %	3,7 %	1,5 %
Dyrøy	5,8 %	9,0 %	8,2 %	8,4 %	9,1 %	8,1 %
Tranøy	0,0 %	1,0 %	1,5 %	1,3 %	0,1 %	0,8 %
Torsken				0,1 %	0,1 %	0,1 %
Berg	1,6 %	4,3 %	6,2 %	2,8 %	1,3 %	3,2 %
Lenvik	1,3 %	0,4 %	0,4 %	0,9 %	0,6 %	0,7 %
Balsfjord	0,9 %	0,5 %	0,9 %	1,8 %	1,6 %	1,2 %
Karlsøy	-2,4 %	-1,1 %	-1,9 %	-1,8 %	0,3 %	-1,3 %
Lyngen	0,0 %	0,7 %	1,3 %	2,4 %	2,8 %	1,5 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	1,8 %	0,1 %	0,1 %	1,2 %	1,2 %	0,9 %
Gáivuotna Kåfjord	0,9 %	0,1 %	0,1 %	-1,4 %	-1,3 %	-0,4 %
Skjervøy	1,1 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	2,6 %	0,8 %
Nordreisa	0,1 %	0,1 %	0,1 %	-0,9 %	-0,9 %	-0,4 %
Kvænangen	0,7 %	0,1 %	1,0 %	-1,0 %	19,6 %	4,2 %
Troms	1,1 %	1,2 %	1,2 %	1,5 %	2,0 %	1,4 %
Troms u/ Tromsø	1,6 %	1,2 %	0,9 %	0,9 %	1,6 %	1,2 %
Landet u/ Oslo	5,5 %	5,5 %	5,6 %	6,0 %	6,2 %	5,8 %

Tabell 9: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter, 2009-2013

Disposisjonsfondet økte fra 1,5 % i 2012 til 2,0 % i 2013 for Troms-kommunene sett under ett, og fra 0,9 % til 1,6 % for Troms u/ Tromsø. For landet u/ Oslo var det en økning på 0,2 prosentpoeng, fra 6,0 % til 6,2 %.

Kun Dyrøy kommune (8,1 %) av kommunene i Troms har i gjennomsnitt hatt høyere nivå på disposisjonsfond de siste fem årene enn landsgjennomsnittet på 5,8 %. Flertallet av kommunene i Troms har disposisjonsfond på under 2 % i gjennomsnitt de siste fem årene.

12 kommuner økte disposisjonsfondet fra 2012 til 2013. Størst økning hadde Kvænangen kommune med hele 20,7 prosentpoeng. Videre hadde Ibestad kommune en økning på 2,6 prosentpoeng og Skjervøy kommune hadde en økning på 2,5 prosentpoeng. Størst nedgang fra 2012 til 2013 hadde Berg (1,4 prosentpoeng) og Lavangen (1,3 prosentpoeng).

Pr. 2013 har Kvænangen kommune et disposisjonsfond på 19,6 %, klart mest av kommunene i Troms, fulgt av Dyrøy kommune (9,1 %). Bardu kommune (5,0 %), Sørreisa kommune (3,7 %) og Lavangen kommune (3,5 %) er andre kommuner med disposisjonsfond godt over gjennomsnittet i Troms, men likevel betydelig under landsgjennomsnittet.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	0,9%	0,6%	0,4%	0,5%	0,9%	0,7%
Harstad	0,0%	0,9%	1,9%	1,9%	3,1%	1,7%
Kvæfjord	2,5%	2,2%	1,6%	0,5%	0,3%	1,4%
Skånland	2,8%	2,4%	1,0%	1,3%	2,1%	1,9%
Ibestad	0,5%	0,1%	0,1%	0,1%	0,4%	0,2%
Gratangen	2,1%	2,0%	1,8%	1,8%	1,5%	1,8%
Lavangen	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%
Bardu	2,2%	1,8%	1,6%	1,8%	2,8%	2,0%
Salangen	1,8%	1,5%	1,4%	2,8%	2,5%	2,0%
Målselv	1,8%	1,7%	2,0%	1,0%	0,8%	1,5%
Sørreisa	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Dyrøy	0,0%	0,7%	1,1%	0,8%	0,6%	0,7%
Tranøy	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Torsken				0,0%	0,0%	0,0%
Berg	0,2%	0,2%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%
Lenvik	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,8%	0,4%
Balsfjord	0,1%	0,1%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%
Karlsøy	0,1%	0,0%	0,1%	0,7%	0,4%	0,3%
Lyngen	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	0,5%	1,7%	0,1%	1,5%	1,5%	1,1%
Gáivuotna Kåfjord	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Skjervøy	2,0%	1,4%	0,4%	0,0%	0,0%	0,7%
Nordreisa	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Kvænangen	0,3%	0,4%	0,3%	0,3%	0,2%	0,3%
Troms	0,9%	0,8%	0,8%	0,7%	1,2%	0,9%
Troms u/ Tromsø	0,8%	0,9%	0,9%	0,8%	1,4%	1,0%
Landet u/ Oslo	7,6%	7,7%	7,2%	6,5%	6,1%	7,0%

Tabell 10: Ubundne investeringsfond i % av brutto driftsinntekter, 2009-2013

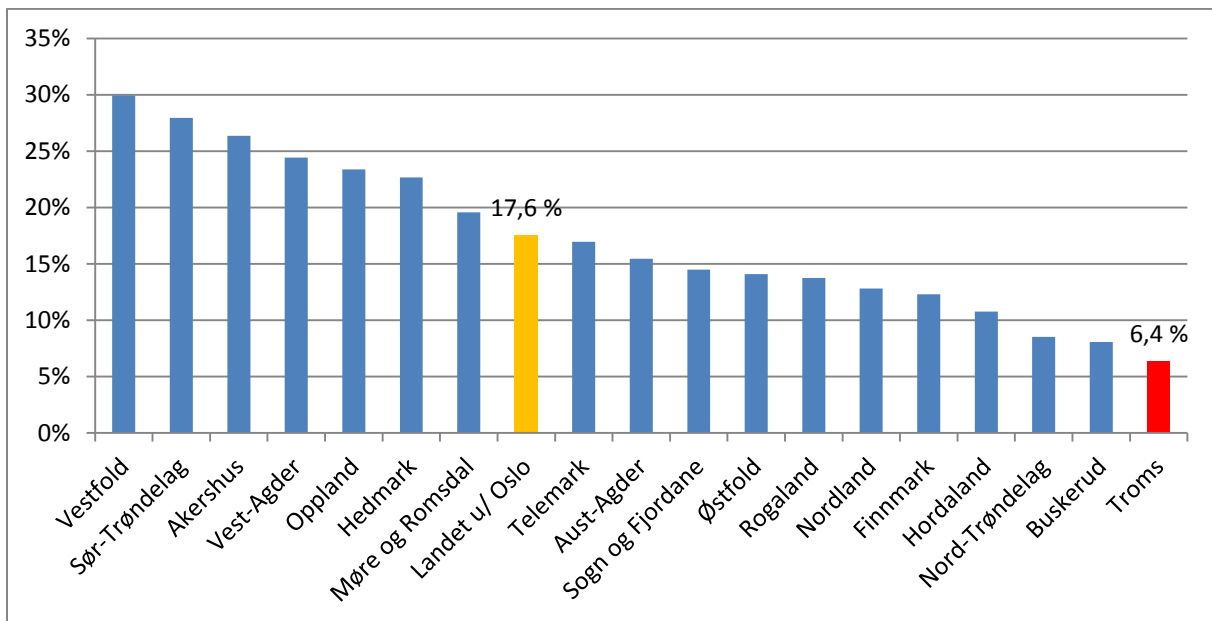
Tabell 10 viser at få kommuner i Troms har hatt midler stående på ubundne investeringsfond de siste fem årene. Bardu og Salangen kommuner er på topp i Troms, med 2,0 % i gjennomsnitt de siste fem årene.

Pr. 2013 har kommunene Harstad (3,1 %), Bardu (2,8 %) og Salangen (2,5 %) mest midler på ubundne investeringsfond av kommunene i Troms. 7 kommuner økte fondsmidlene fra 2012 til 2013. Harstad kommune hadde størst økning med 1,3 prosentpoeng.

1.8.LIKVIDITET

Med likviditet menes evne til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller. Dette måles som arbeidskapital i prosent av driftsinntektene. Arbeidskapital defineres som differansen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld, og er et uttrykk for kommunens likviditet. Under omløpsmidler og kortsiktig gjeld i balansen finner vi også premieavvik. Disse to størrelsene er knyttet til kommunenes pensjonskostnader, se kap. 1.9 for nærmere om dette. Premieavviket representerer ikke likvide midler, og trekkes fra for å finne «reell likviditet». Videre må det understrekes at likviditetstallene som her vises er hentet fra balansene. Med andre ord viser tallene et stillbilde av situasjonen ved utgangen av det enkelte år, og dette er ikke nødvendigvis representativt for den likviditetsmessige situasjonen gjennom året. Spesielt kan ubrukte lånemidler ved utgangen av ett år forstyrre bildet.

Figur 11 viser gjennomsnittlig likviditet i årene 2009-2013 på lands- og fylkesnivå.

Figur 11: Gjennomsnittlig likviditet på lands- og fylkesnivå, 2009-2013

Figuren viser at kommunene i Troms i gjennomsnitt har svakest likviditet i landet de fem siste årene, med 6,4 %. Dette er 11,2 prosentpoeng lavere enn landet u/ Oslo som har 17,6 %.

Tabellen under viser likviditeten de fem e siste årene for kommunene i Troms, og gjennomsnittet i perioden.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	5,9 %	6,6 %	4,7 %	8,6 %	9,1 %	7,1 %
Harstad	3,7 %	3,2 %	-0,7 %	5,7 %	1,8 %	2,7 %
Kvæfjord	2,0 %	3,2 %	0,0 %	-9,0 %	-10,1 %	-3,0 %
Skånland	8,4 %	8,9 %	4,2 %	6,2 %	7,8 %	7,0 %
Ibestad	1,8 %	3,1 %	4,6 %	9,7 %	8,2 %	5,8 %
Gratangen	19,5 %	25,0 %	15,2 %	27,7 %	23,3 %	22,2 %
Lavangen	11,7 %	9,8 %	11,2 %	20,7 %	17,1 %	14,3 %
Bardu	14,9 %	15,2 %	20,1 %	20,2 %	24,8 %	19,1 %
Salangen	2,3 %	0,4 %	5,7 %	7,3 %	18,3 %	7,4 %
Målselv	12,8 %	13,8 %	5,6 %	6,6 %	5,0 %	8,5 %
Sørreisa	-1,4 %	-6,1 %	2,0 %	3,3 %	6,3 %	1,1 %
Dyrøy	5,0 %	8,6 %	16,7 %	7,0 %	8,9 %	9,3 %
Tranøy	12,8 %	5,0 %	10,8 %	-2,9 %	-3,0 %	4,1 %
Torsken				-20,6 %	-7,6 %	-13,8 %
Berg	11,1 %	9,3 %	16,4 %	15,7 %	25,5 %	16,0 %
Lenvik	-0,9 %	0,4 %	-1,6 %	0,3 %	4,5 %	0,7 %
Balsfjord	4,6 %	4,8 %	10,6 %	7,8 %	7,6 %	7,2 %
Karlsøy	-3,1 %	4,3 %	-1,4 %	-1,3 %	-3,6 %	-1,0 %
Lyngen	13,2 %	4,8 %	-2,7 %	-1,1 %	-4,4 %	1,7 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	22,7 %	30,2 %	13,4 %	9,4 %	3,7 %	15,2 %
Gáivuotna Kåfjord	6,6 %	-0,6 %	5,1 %	6,5 %	7,3 %	5,0 %
Skjervøy	6,9 %	4,2 %	3,1 %	0,3 %	8,1 %	4,5 %
Nordreisa	19,6 %	12,0 %	15,9 %	5,4 %	3,0 %	10,6 %
Kvænangen	7,8 %	17,2 %	30,5 %	31,0 %	31,3 %	24,4 %
Troms	6,5 %	6,5 %	5,2 %	6,7 %	6,9 %	6,4 %
Troms u/ Tromsø	6,8 %	6,4 %	5,4 %	5,6 %	5,6 %	5,9 %
Landet u/ Oslo	18,2 %	18,8 %	17,3 %	16,6 %	17,1 %	17,6 %

Tabell 11: Likviditet (arbeidskapital ekskl. premieavvik i % av brutto driftsinntekter) i kommunene 2009-2013

21 av kommunene i Troms har hatt svakere likviditet enn landsgjennomsnittet de siste fem årene. Kommunene Torsken (-13,8 %), Kvæfjord (-3,0 %) og Karlsøy (-1,0 %) har i gjennomsnitt hatt negativ likviditet i perioden. Kommunene Kvænangen (24,4 %), Gratangen (22,2 %) og Bardu (19,1 %) har hatt best likviditet i femårsperioden. En del kommuner har over tid hatt stående ubrukte lånemidler som følge av at investeringsprosjekter ikke har fremdrift som opprinnelig planlagt. Dette vil påvirke arbeidskapitalen positivt, men kun inntil prosjektene blir gjennomført eller midlene omdisponert til andre investeringer.

Vi ser også at gjennomsnittet for Troms u/Tromsø er enda svakere enn Troms.

I 2013 hadde 18 av Troms-kommunene svakere likviditet enn landsgjennomsnittet. Dette er noe færre enn årene før.

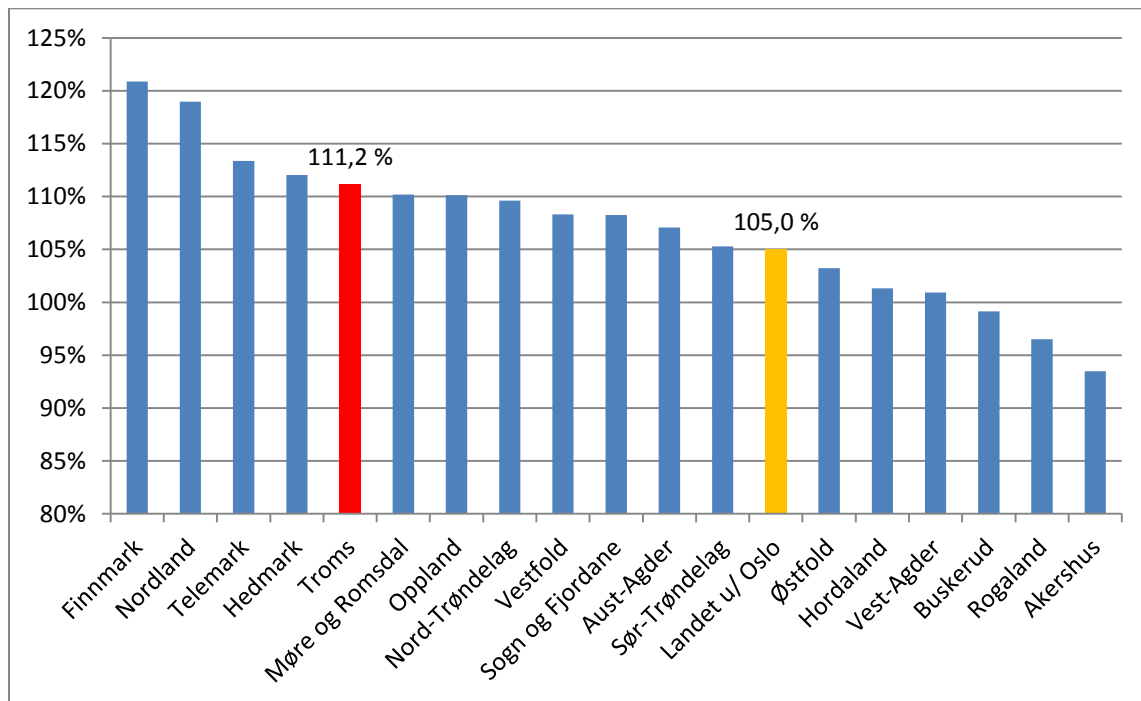
Flere kommuner i Troms er avhengig av fordyrende likviditetslån for å kunne ivareta sine løpende forpliktelser.

1.9.PENSJONSKOSTNADER

Pensjonsforpliktelse

Pensjonsforpliktelse er løfte om fremtidige pensjonsutbetalinger til sine ansatte, og kan sees som en del av kommunens langsiktige gjeld.

Figur 12 viser gjennomsnittlig pensjonsforpliktelse for årene 2009-2013 i % av brutto driftsinntekter.

Figur 12: Gjennomsnittlig pensjonsforpliktelse i % av brutto driftsinntekter 2009-2013, lands- og fylkesnivå

Figuren viser at kommunene i Troms (111,2 %) har høyere pensjonsforpliktelse enn landsgjennomsnittet (105,0 %).

Tabellen på neste side viser tallene for kommunene i Troms for 2009-2013.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	78,4 %	84,5 %	89,4 %	94,6 %	100,0 %	90,0 %
Harstad	110,3 %	115,2 %	119,6 %	122,2 %	128,1 %	119,6 %
Kvæfjord	157,3 %	162,2 %	196,7 %	205,9 %	218,4 %	189,2 %
Skånland	115,3 %	113,5 %	120,5 %	128,8 %	136,6 %	123,4 %
Ibestad	135,9 %	132,5 %	135,1 %	131,4 %	138,4 %	134,7 %
Gratangen	129,6 %	132,2 %	136,9 %	146,6 %	153,6 %	140,1 %
Lavangen	115,2 %	112,0 %	118,8 %	120,9 %	131,3 %	119,9 %
Bardu	92,8 %	104,6 %	110,3 %	123,9 %	136,3 %	114,0 %
Salangen	102,6 %	109,7 %	116,8 %	118,5 %	120,7 %	114,2 %
Målselv	92,8 %	87,9 %	110,3 %	114,5 %	120,8 %	106,1 %
Sørreisa	104,6 %	112,2 %	130,9 %	129,8 %	138,4 %	124,2 %
Dyrøy	117,8 %	124,6 %	132,9 %	140,9 %	148,4 %	133,7 %
Tranøy	112,7 %	111,8 %	123,2 %	123,2 %	131,2 %	120,9 %
Torsken				158,5 %	156,4 %	157,4 %
Berg	127,5 %	134,9 %	122,1 %	125,3 %	120,8 %	125,9 %
Lenvik	95,1 %	94,7 %	115,1 %	115,7 %	117,4 %	108,3 %
Balsfjord	105,9 %	110,1 %	127,7 %	131,9 %	138,2 %	123,7 %
Karlsøy	112,6 %	113,8 %	127,3 %	130,7 %	135,4 %	124,6 %
Lyngen	97,5 %	95,8 %	113,8 %	127,6 %	135,0 %	114,3 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	102,2 %	108,6 %	104,8 %	116,2 %	125,5 %	111,9 %
Gáivuotna Kåfjord	110,0 %	118,1 %	135,4 %	143,6 %	150,2 %	132,1 %
Skjervøy	118,9 %	123,0 %	128,9 %	135,0 %	145,9 %	130,9 %
Nordreisa	134,2 %	133,7 %	144,4 %	143,5 %	143,9 %	140,3 %
Kvænangen	117,4 %	121,1 %	128,0 %	114,4 %	138,4 %	123,8 %
Troms	98,7 %	103,0 %	112,0 %	116,6 %	122,2 %	111,2 %
Troms u/ Tromsø	110,6 %	113,6 %	125,7 %	129,7 %	135,6 %	123,7 %
Landet u/ Oslo	94,7 %	98,2 %	106,6 %	108,9 %	113,9 %	105,0 %

Tabell 12: Pensjonsforpliktelser i % av brutto driftsinntekter, 2009-2013

Det mest interessante med tabellen er den betydelige økningen i pensjonsforpliktelser i perioden. I 2009 hadde Troms pensjonsforpliktelser på 98,7 % av brutto driftsinntekter. Dette har økt til 122,2 % pr 2013, en økning på 23,5 prosentpoeng. For Troms u/Tromsø er økningen på 25 prosentpoeng, fra 110,6 % til 135,6 %. Økningen i Troms er større enn for landet u/ Oslo, der økningen fra 2009 til 2013 er på 19,2 prosentpoeng (fra 94,7 % til 113,9 %).

Det var økning i pensjonsforpliktelsene fra 2012 til 2013 for alle kommunene bortsett fra Torsken og Berg.

Kvæfjord kommune har desidert størst pensjonsforpliktelser med 218,4 % pr 2013. Kommunene Torsken (156,4 %), Gratangen (153,6 %), Kåfjord (150,2 %) og Dyrøy (148,4 %) har også svært store pensjonsforpliktelser. Tromsø kommune har minst pensjonsforpliktelser av kommunene i Troms pr. 2013 med 100 %.

Premieavvik pensjon

Fra regnskapsåret 2002 ble prinsippet for føring av pensjonsutgifter i kommuneregnskapet endret. Bakgrunnen for endringen var et mål om å sikre en jevnere årlig fordeling av pensjonskostnadene. Før 2002 ble betalt premie utgiftsført i sin helhet i driftsregnskapet.

Etter 2002 skal betalt pensjonspremie korrigeres for premieavvik som er differansen mellom årets premie og beregnet pensjonskostnad, der sistnevnte er et tall som beregnes ut fra forutsetninger som er satt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dersom kommunen betaler inn mer i pensjonspremie enn hva den årlige pensjonskostnaden er beregnet til å være, skal differansen –

premieavviket – føres som inntekt i driftsregnskapet og som kortsiktig fordring i balanseregnskapet. I motsatt tilfelle blir det en utgiftsføring i driftsregnskapet og føring på kortsiktig gjeld i balanseregnskapet. Kommunene kan selv velge om dette skal korrigeres i påfølgende års regnskap, eller om det skal amortiseres over 15 år (for premieavvik oppstått i 2011 og seinere skal amortisering skje over 10 år, og for premieavvik oppstått i 2014 og seinere er amortiseringstiden 7 år).

Dette er kun en teknisk føring som følger av reglene om regnskapsføring av pensjon. Kommunene har et etterslep på den regnskapsmessige belastningen av pensjonsregningen. Over tid er det de betalte pensjonspremiene som uttrykker kommunens pensjonskostnad. For mange kommuner representerer dette en likviditetsmessig utfordring ettersom pengene er brukt og regningen er betalt, mens dette ikke fullt ut gjenspeiles i det enkelte års driftsregnskap.

Dersom kommunene over tid har betalt en pensjonspremie som er høyere enn den beregnede pensjonskostnaden, vil de bygge opp et positivt premieavvik i balansen som skal dekkes inn/utgiftsføres i regnskapet. Flertallet av kommunene i Troms har valgt å gjøre dette over de neste 15/10/7 årene. Siden ordningen ble innført i 2002 har det kun vært ett år der beregnet pensjonskostnad har vært høyere enn betalt pensjonspremie, slik at kommunene har opparbeidet et betydelig positivt premieavvik som da vil bli en utgift i årene som kommer.

Tabellen under viser premieavviket de siste fem årene i % av brutto driftsinntekter, og gjennomsnittet i perioden.

	2009	2010	2011	2012	2013
Tromsø	3,0%	3,7%	1,8%	6,0%	5,2%
Harstad	5,1%	6,7%	7,9%	8,5%	8,7%
Kvæfjord	6,8%	7,9%	8,5%	12,0%	12,2%
Skånland	3,7%	4,1%	4,1%	6,6%	5,8%
Ibestad	4,3%	4,2%	-0,2%	-0,3%	1,6%
Gratangen	-1,4%	-0,8%	-1,5%	1,5%	1,4%
Lavangen	2,8%	3,2%	3,1%	5,2%	5,4%
Bardu	3,5%	4,0%	3,8%	5,7%	5,0%
Salangen	3,0%	3,8%	3,5%	5,3%	4,8%
Målselv	3,8%	1,6%	4,0%	5,3%	6,4%
Sørreisa	6,4%	6,8%	6,8%	7,6%	8,1%
Dyrøy	5,4%	6,3%	6,5%	9,3%	8,9%
Tranøy	4,0%	4,8%	5,2%	7,3%	6,7%
Torsken				9,2%	9,1%
Berg	-0,2%	2,7%	3,2%	1,8%	1,1%
Lenvik	8,5%	7,7%	7,5%	6,6%	6,3%
Balsfjord	4,5%	5,2%	4,3%	6,5%	6,1%
Karlsøy	4,4%	5,0%	4,7%	6,8%	6,6%
Lyngen	7,7%	8,4%	8,7%	10,6%	11,8%
Omasvuotna Storfjord					
Omasvuonon	2,9%	4,3%	4,1%	4,1%	4,8%
Gáivuotna Kåfjord	3,9%	3,9%	3,5%	5,8%	5,3%
Skjervøy	2,3%	3,4%	3,6%	5,6%	5,5%
Nordreisa	-3,3%	-2,7%	-3,4%	7,4%	6,3%
Kvænangen	2,8%	3,5%	2,7%	3,6%	4,5%
Troms	3,9%	4,5%	3,9%	6,5%	6,3%
Troms u/ Tromsø	4,4%	5,0%	5,2%	6,9%	7,0%
Landet u/ Oslo	4,7%	5,3%	5,3%	6,8%	6,0%

Tabell 13: Premieavvik i % av brutto driftsinntekter, 2009-2013

Vi ser at det akkumulerte premieavviket har vokst betydelig i perioden, og at veksten har vært større i Troms enn på landsbasis. I 2009 var premieavviket i Troms lavere enn landsgjennomsnittet (3,9 % mot 4,7 %), mens det pr. 2013 er høyere enn landsgjennomsnittet (6,3 % mot 6,0 %).

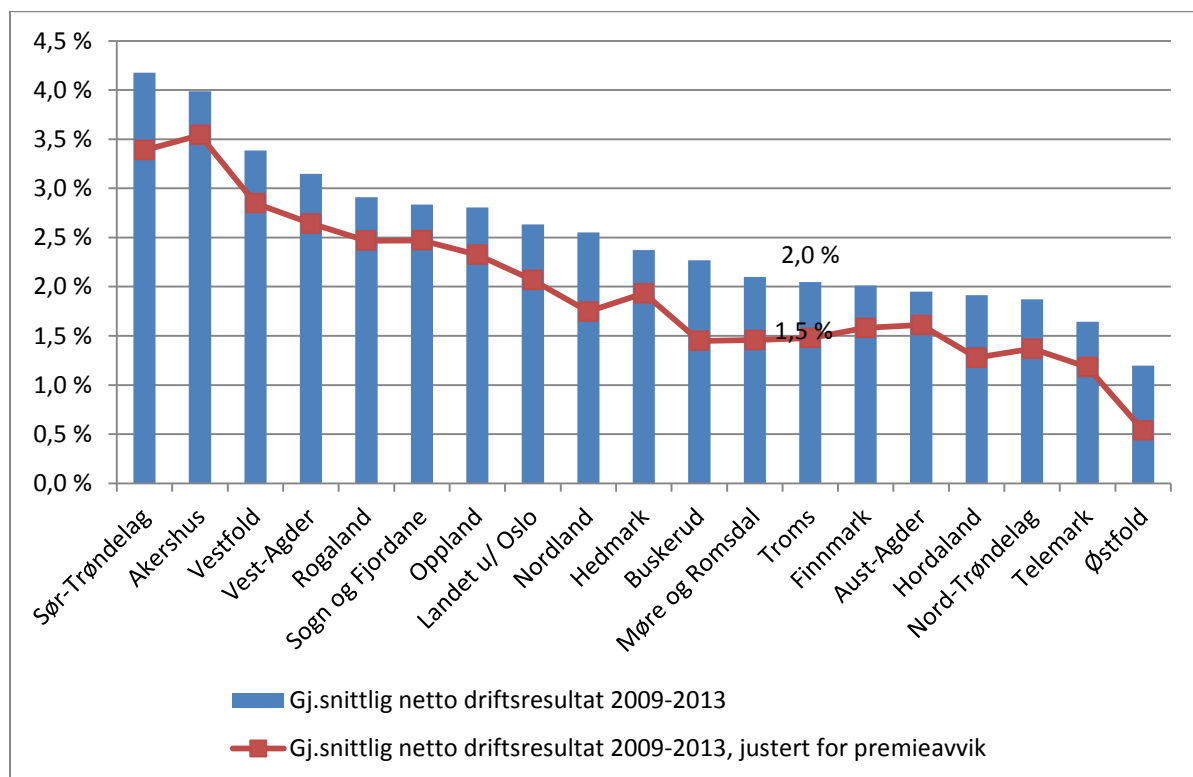
Pr. 2013 er det kommunene Kvæfjord (12,2 %) og Lyngen (11,8 %) som har størst premieavvik av kommunene i Troms. Torsken (9,1 %), Dyrøy (8,9 %) og Harstad (8,7 %) er andre kommuner med betydelig høyere premieavvik enn landsgjennomsnittet på 6,0 %. Totalt har 12 kommuner i Troms høyere premieavvik enn landsgjennomsnittet. Kommunene Berg, Gratangen og Ibestad har lavest premieavvik pr 2013 av kommunene i Troms.

For kommunene i Troms sett under ett var det en nedgang i premieavviket fra 2012 til 2013 på 0,2 prosentpoeng, mens det var en liten økning for Troms u/ Tromsø. På landsbasis var det en nedgang på 0,8 prosentpoeng.

Størst økning i premieavviket fra 2012 til 2013 var det i kommunene Ibestad (1,9 prosentpoeng) samt Målselv og Lyngen (1,2 prosentpoeng). Størst nedgang var det i Nordreisa kommune (-1,1 %) og Bardu (-0,8 %).

Netto driftsresultat justert for premieavvik

Det kan være hensiktsmessig å vise netto driftsresultat der en justerer for inntektene som kommunen fører i regnskapet som følge av årets premieavvik. Dette er vist i figur 13.

Figur 13: Netto driftsresultat med og uten premieavvik, gjennomsnitt 2009-2013 på lands- og fylkesnivå

Kommunene i Troms har i perioden 2009-2013 et gjennomsnittlig netto driftsresultat på 2,0 %. Dersom en ser bort fra premieavviket, reduseres netto driftsresultat med 0,5 prosentpoeng til 1,5 %.

Kommunene i Østfold har lavest gjennomsnittlig netto driftsresultat justert for premieavvik, med 0,5 %, fulgt av kommunene i Telemark (1,2 %) og Hordaland (1,3 %). Kommunene i Buskerud, Sør-Trøndelag og Nordland har størst avvik mellom netto driftsresultat med og uten premieavvik (0,8 prosentpoeng).

Tabellen under viser tallene for kommunene i Troms.

	2009		2010		2011		2012		2013		Gj.snitt 2009-2013	
	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR
Tromsø	3,1 %	1,8 %	4,7 %	3,1 %	2,9 %	4,0 %	1,6 %	1,2 %	0,7 %	1,1 %	2,5 %	2,2 %
Harstad	4,4 %	2,6 %	-1,0 %	-2,7 %	-3,6 %	-5,1 %	2,9 %	1,7 %	4,0 %	3,2 %	1,5 %	0,1 %
Kvæfjord	-2,5 %	-2,5 %	3,0 %	1,8 %	0,8 %	0,0 %	-1,1 %	-4,8 %	-0,4 %	-1,2 %	0,0 %	-1,3 %
Skånland	-2,1 %	-2,1 %	2,6 %	1,9 %	2,6 %	2,3 %	3,2 %	0,7 %	-1,0 %	-0,3 %	1,1 %	0,6 %
Ibestad	-0,6 %	-0,8 %	2,2 %	2,0 %	-1,0 %	3,1 %	5,2 %	5,3 %	4,0 %	2,0 %	2,2 %	2,5 %
Gratangen	0,2 %	-0,3 %	-0,3 %	-1,1 %	3,3 %	4,1 %	0,5 %	-2,8 %	1,2 %	1,3 %	1,0 %	0,3 %
Lavangen	-0,2 %	-0,4 %	10,9 %	10,3 %	6,5 %	6,6 %	8,0 %	5,7 %	4,2 %	4,1 %	6,0 %	5,3 %
Bardu	2,2 %	2,2 %	-3,9 %	-3,5 %	1,7 %	1,7 %	4,4 %	2,5 %	1,0 %	1,6 %	1,1 %	0,9 %
Salangen	2,5 %	2,3 %	-2,5 %	-3,5 %	-1,1 %	-1,3 %	2,2 %	0,3 %	3,9 %	4,1 %	1,1 %	0,5 %
Målselv	2,3 %	3,3 %	0,4 %	0,4 %	0,3 %	-0,7 %	2,4 %	1,2 %	0,3 %	-0,1 %	1,1 %	0,8 %
Sørreisa	0,4 %	-1,1 %	2,8 %	2,2 %	3,1 %	2,6 %	3,4 %	2,6 %	2,0 %	1,2 %	2,4 %	1,6 %
Dyrøy	5,9 %	5,5 %	2,5 %	1,5 %	6,3 %	5,7 %	3,5 %	0,4 %	2,4 %	2,4 %	4,1 %	3,0 %
Tranøy	5,0 %	4,8 %	3,4 %	2,3 %	2,4 %	1,8 %	-0,4 %	-2,9 %	0,7 %	1,0 %	2,1 %	1,3 %
Torsken							1,2 %	-1,8 %	4,0 %	3,4 %	2,7 %	0,9 %
Berg	1,4 %	3,3 %	8,0 %	5,2 %	5,7 %	5,0 %	2,8 %	4,2 %	7,6 %	8,2 %	5,2 %	5,3 %
Lenvik	-2,4 %	-3,1 %	4,0 %	3,9 %	-2,1 %	-2,0 %	2,2 %	2,5 %	0,0 %	0,0 %	0,4 %	0,4 %
Balsfjord	6,6 %	6,2 %	4,9 %	3,9 %	4,6 %	5,2 %	1,8 %	-0,5 %	0,9 %	1,0 %	3,6 %	3,0 %
Karlsøy	1,8 %	1,6 %	3,6 %	2,7 %	-0,4 %	-0,1 %	2,4 %	0,0 %	2,8 %	2,8 %	2,1 %	1,4 %
Lyngen	0,6 %	-1,3 %	11,7 %	10,2 %	8,4 %	8,2 %	2,3 %	0,4 %	1,6 %	0,0 %	5,0 %	3,6 %
Omasvuotna Storfjord												
Omasvuonon	1,1 %	0,1 %	-5,7 %	-7,1 %	-1,3 %	-1,6 %	-1,4 %	-1,5 %	2,2 %	1,4 %	-1,0 %	-1,6 %
Gáivuotna Kåfjord	7,5 %	7,4 %	-0,5 %	-0,6 %	1,0 %	1,3 %	2,3 %	0,2 %	2,6 %	2,8 %	2,5 %	2,2 %
Skjervøy	2,9 %	2,1 %	-1,6 %	-2,9 %	0,3 %	0,0 %	1,6 %	-0,6 %	3,5 %	3,6 %	1,4 %	0,5 %
Nordreisa	-1,0 %	-1,6 %	-1,6 %	-2,4 %	2,2 %	3,2 %	3,1 %	0,1 %	4,2 %	4,9 %	1,6 %	1,0 %
Kvænangen	2,1 %	2,2 %	-0,8 %	-0,7 %	4,4 %	4,9 %	21,9 %	20,5 %	4,2 %	3,7 %	7,1 %	6,9 %
Troms	2,3 %	1,5 %	2,6 %	1,5 %	1,4 %	1,6 %	2,4 %	1,2 %	1,7 %	1,6 %	2,0 %	1,5 %
Troms u/ Tromsø	1,9 %	1,3 %	1,4 %	0,5 %	0,4 %	0,2 %	2,8 %	1,3 %	2,2 %	1,9 %	1,8 %	1,1 %
Landet u/ Oslo	3,0 %	2,5 %	2,5 %	1,8 %	2,1 %	1,9 %	2,9 %	1,4 %	2,7 %	2,8 %	2,6 %	2,1 %

Tabell 14: Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter med (NDR) og uten premieavvik (justert NDR), 2009-2013

Gjennomsnittlig netto driftsresultat for 2009-2013 er 2,0 % for Troms, 1,8 % for Troms u/ Tromsø og 2,6 % for landet u/ Oslo. Justert for inntektene fra premieavvik reduseres driftsresultatene til hhv. 1,5 %, 1,1 % og 2,1 %. Dette tilsier at den underliggende økonomiske balansen i kommunene er svakere enn det netto driftsresultat i utgangspunktet gir uttrykk for.

De aller fleste kommunene har gjennomgående svakere resultater dersom en justerer for premieavviket. Kun Ibestad og Berg kommune har bedre driftsresultat i gjennomsnitt for 2009-2013 når en justerer for premieavviket, mens Lenvik har uforandret resultat.

Det positive premieavviket var spesielt stort i 2012, da netto driftsresultat ble halvert når en ser bort fra premieavviket.

I 2013 ble det et negativt premieavvik for landet som helhet, slik at netto driftsresultat øker fra 2,7 % til 2,8 %. I Troms ble det derimot et positivt premieavvik, og netto driftsresultat ble 0,1 prosentpoeng svakere (1,6 %) når en justerer for dette. For Troms u/ Tromsø går resultatet ned med 0,3 prosentpoeng, fra 2,2 % til 1,9 %.

Kommunene Kvænangen (6,9 %), Lavangen (5,3 %) og Berg (5,3 %) har høyest justerte netto driftsresultat i årene 2009-2013 sett under ett. Kommunene Storfjord (-1,6 %), Kvæfjord (-1,3 %) har lavest justerte netto driftsresultat. 9 kommuner har bedre gjennomsnittlig justert netto driftsresultat for 2009-2013 enn landsgjennomsnittet på 2,1 %, mens 15 har svakere resultat.

2. DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN I DEN ENKELTE KOMMUNE I TROMS

Her gis det en kort omtale av den økonomiske situasjonen i den enkelte kommune i Troms.

Pr i dag er det 4 kommuner i ROBEK⁵ fra Troms. Dette er kommunene Torsken, Nordreisa, Storfjord og Lenvik. På landsbasis er det pr. utgangen av august 2014 51 kommuner som er oppført.

1902 Tromsø kommune

Resultat for 2013 ble klart svakere enn de foregående årene, og endte på 0,7 %. De siste 5 årene har kommunens netto driftsresultat i gjennomsnitt vært på 2,5 %, som må sies å være et akseptabelt nivå. Trenden er imidlertid klart nedadgående. I flere av årene har også engangsinntekter knyttet til momskompensasjon fra investeringer bidratt til å løfte driftsresultatet.

Lånegjelden til Tromsø kommune har blitt redusert de siste årene, og den gikk også ned fra 2012 til 2013, fra 100,7 % til 97,6 %. Lånegjelden er likevel på et svært høyt nivå (landsgjennomsnittet er på 75,9 %), og det er kun Lyngen kommune og Harstad kommune i Troms som har høyere lånegjeld enn Tromsø kommune pr 2013. Den høye lånegjelden gjør kommunen meget eksponert for renteøkninger.

Kommunens disposisjonsfond har økt de siste årene etter å ha vært tilnærmet null i 2009, men er fortsatt på et for lavt nivå (2,6 % pr. utgangen av 2013, landsgjennomsnittet er 6,2 %) for å kunne håndtere uforutsette utgifter som erfaringsmessig kommer i løpet av et budsjettår, eller uventet svikt i inntektene.

Den underliggende økonomiske balansen i kommunen er svakere enn hva driftsresultatene tilsier. Dette er i hovedsak knyttet til økte pensjonsutgifter og betydelige avdragsutsettelse. Som den eneste kommunen i Troms med betydelig befolkningsvekst over tid har Tromsø kommune andre utfordringer enn de 23 andre kommunene i fylket. Men også i Tromsø vil befolkningssammensetningen i årene fremover, med flere eldre pr yrkesaktiv, kunne legge press på velferdsproduksjonen.

1903 Harstad kommune

Fra 2013 ble 1901 Harstad kommune og 1915 Bjarkøy kommune sammenslått til én kommune, 1903 Harstad kommune.

Kommunen har de siste årene hatt en meget vanskelig økonomisk situasjon. I 2011 fikk kommunen et regnskapsmessig merforbruk på 52,5 millioner kroner, som kommunestyret vedtok å dekke inn i 2012 og 2013. Kommunen har etter dette gjennomført flere driftsmessige omstillinger for å skape et

⁵ ROBEK står for Register om betinget godkjenning og kontroll. Dette er et register over kommuner og fylkeskommuner som må ha godkjenning fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet for å kunne foreta gyldige vedtak om låneopptak eller langsiktige leieavtaler. Videre er vedtak om årsbudsjett gjenstand for lovlighetskontroll.

mer bærekraftig forhold mellom inntekter og utgifter, og klarte som en følge av dette å dekke inn 14,5 millioner kroner av underskuddet i 2012, mens resten (38,0 mill. kr.) ble dekket inn i 2013. Kommunen har dermed unngått å bli meldt inn i ROBEK.

På den annen side har kommunen gjennomført flere investeringer de siste årene, som for en stor del har blitt lånefinansiert. Lånegjelden økte fra kraftig 2012 til 2013, fra 99,9 % til 110,1 % (landsgjennomsnittet er 75,9 %, mens gjennomsnittet i Troms er på 90,3 %). Kun 27 kommuner i Norge (av de som har rapportert KOSTRA-tall for 2013) har høyere lånegjeld enn Harstad. Den høye lånegjelden gjør kommunen sårbar for makroøkonomiske faktorer som kan føre til økt rente. Rente- og avdragsutgiftene utgjorde i 2013 5,7 % av brutto driftsinntekter (landsgjennomsnittet er på 3,6 %), en økning på 0,7 prosentpoeng fra 2012. Kommunen har kun betalt minimumsavdrag av lånegjelden de siste årene, og lånerenten har samtidig vært meget lav. Fravær av økonomiske reserver gjør at kommunens budsjettbalanse er sårbar for uforutsette forhold.

1911 Kvæfjord kommune

Kvæfjord kommune har de siste årene hatt en svært krevende økonomisk situasjon. Netto driftsresultat har vært negativt i tre av de siste fem årene. I 2013 endte resultatet på -0,4 %. Kommunen fikk i 2012 et merforbruk på 3,5 millioner kroner som kommunestyret vedtok å dekke inn i sin helhet i 2014. I 2013 ble det et nytt merforbruk på 5,06 millioner kroner som kommunestyret vedtok å dekke inn i 2015. Kommunen har dermed et samlet underskudd på 8,56 mill. kr, og står i fare for å bli meldt inn i ROBEK.

En av kommunenes største økonomiske utfordringer er sterkt økende pensjonskostnader som følge av at kommunen som vertskommune etter ansvarsreformen innenfor psykisk helsevern har et meget stort aktivitetsomfang innenfor pleie og omsorg. Gjennomsnittlig pensjonsforpliktelser i % av brutto driftsinntekter er i Troms på 122,2 % pr. 2013, mens Kvæfjord kommune har 218,4 %. Økte pensjonskostnader er en generell utfordring for kommunene, men Kvæfjord kommune må sies å ha spesielt store utfordringer på dette området. Kommunen har også det største premieavviket av kommunene i Troms, med 12,2 % av brutto driftsinntekter pr 2013, dvs. over dobbelt så stort som landsgjennomsnittet (6,0 %).

Lånegjelden er derimot på et lavt nivå (40,8 %) i forhold til gjennomsnittet, og gikk ned med 2 prosentpoeng fra 2012.

1913 Skånland kommune

Etter tre år med tilfredsstillende driftsresultat ser det ut til det økonomiske handlingsrommet har blitt mindre det siste året. Netto driftsresultat endte i 2013 på -1 %. Dette var svakest av alle kommunene i Troms, og kun én annen kommune (Lenvik) fikk negativt resultat i 2013. Kommunen unngikk imidlertid regnskapsmessig underskudd ettersom regnskapet ble saldert ved bruk av disposisjonsfond, som gikk ned fra 2,0 % pr. 2012 til 1,7 % pr. 2013. For å unngå fremtidige driftsunderskudd er det viktig at kommunen tilpasser driftsutgiftene til de løpende inntektene.

Disposisjonsfondet bør økes for å gjøre kommunen mer robust overfor uforutsette utgifter eller uventet svikt i inntektene.

Skånland kommune har høy lånegjeld, men den gikk noe ned fra 2012 til 2013, fra 90,3 % til 87,9 %. Kommunen bør være påpasselig med å holde gjeldsnivået på et bærekraftig nivå, også når en tar hensyn til økt rente.

1917 Ibestad kommune

Ibestad kommunes driftsresultat har blitt styrket de to siste årene, etter negativt resultat og merforbruk på 2,5 millioner kroner i 2011. Dette underskuddet ble vedtatt dekket inn med kr. 900 000,- i 2012 og 1,6 mill. kr. i 2013. Kommunen klarte å følge denne inndeckningsplanen, og unngikk derfor å komme i ROBEK.

Netto driftsresultat i 2013 ble 4,0 %, mot 5,2 % i 2012. Disposisjonsfondet økte fra med 2,6 prosentpoeng til 2,9 % pr. 2013.

I 2013 fikk kommunen et positivt premieavvik som ble inntektsført, og dette utgjorde halvparten av driftsresultatet. Ibestad kommune er imidlertid en av kommunene i Troms med lavest akkumulert premieavvik pr 2013, som skyldes at kommunen i motsetning til de fleste andre i Troms har amortisert opparbeidete premieavvik over ett år, og ikke 15/10 år.

Til tross for styrket driftsresultat er den underliggende økonomiske situasjonen fortsatt sårbar, og det er fortsatt ikke balanse mellom driftsinntekter og driftsutgifter.

Kommunen har den laveste lånegjelden av alle kommunene i Troms pr 2013, med 38,1 % (landsgjennomsnittet er 75,9 %). Lånegjelden har også vist en fallende trend, og fra 2012 til 2013 gikk lånegjelden ned med 2 prosentpoeng.

1919 Gratangen kommune

Gratangen kommune har store utfordringer med å skape varig balanse mellom driftsutgifter og driftsinntekter. Netto driftsresultat endte i 2013 på 1,2 %, en forbedring fra 2012 da resultat ble 0,5 %. Driftsresultatet var imidlertid ikke tilstrekkelig til å unngå et regnskapsmessig merforbruk på kr. 1 071 491,-. Kommunestyret har vedtatt å dekke inn dette underskudd i 2014. Dersom kommunen ikke klarer dette, vil den meldes inn i ROBEK. Gratangen kommune må derfor ha stort fokus på konkrete og langsiktige tiltak for å styrke driftsbalansen.

Kommunen har også svært store pensjonsforpliktelser, med 153,6 % pr. 2013 (landsgjennomsnittet er på 113,9 %). Dette er tredje høyest i fylket.

Netto lånegjeld har vært meget høy de tre siste årene, og er pr. 2013 på 92,5 %. Dette gjør at det økonomiske handlingsrommet til kommunen har blitt redusert ved at en større andel av inntektene må gå til å dekke rente- og avdragsutgifter. Med høy lånegjeld følger også risiko for renteøkninger. Lånegjelden gikk imidlertid noe ned fra 2012 (3,3 prosentpoeng). Kommunen har de siste årene brukt

store deler av disposisjonsfondet til å holde opp driftsresultatene, og pr. utgangen av 2013 er fondet på 2,1 % av brutto driftsinntekter. Til sammenligning var fondet på 9,3 % pr. 2009.

1920 Lavangen kommune

Lavangen kommune har hatt meget positive netto driftsresultat de siste årene, med et gjennomsnitt på 6,0 % for 2009-2013. Kun Kvæangen kommune har bedre driftsresultat i gjennomsnitt de siste fem år enn Lavangen. Kommunen har de siste årene gjennomført tiltak for å skape bedre balanse mellom inntekter og utgifter og øke det kommunaløkonomiske handlingsrommet.

Netto driftsresultat i 2013 ble 4,2 %, noe som er svakere enn årene før. Disposisjonsfondet ble også noe redusert, fra 4,8 % pr. 2012 til 3,5 % pr. 2013. Fortsatt fokus på å sikre en sunn driftsbalanse og opprettholde bærekraftige økonomiske resultat vil være viktig for kommunen.

Lavangen kommune har lav lånegjeld med 43,5 % pr. 2013, og lånegjelden har gått ned to år på rad. Kun lbestad og Kvæfjord kommuner har lavere gjeldsbelastning pr. 2013 av kommunene i Troms.

1922 Bardu kommune

Bardu kommune har i mange år hatt et aktivitetsnivå i driften som har vært for høyt i forhold til de løpende inntektene til kommunen, og kommunen holdt i mange år oppe regnskapsresultatene ved bruk av oppsparte midler/disposisjonsfond. Kommunen har de siste par årene satt i verk tiltak for å skape en bedre driftsbalanse, noe som ser ut til ha hatt effekt. Netto driftsresultat i 2013 endte imidlertid på kun 1,0 %, en nedgang fra 2012 da resultatet ble 4,4 %. Disposisjonsfondet økte dog fra 4,5 % til 5,0 %.

Kommunens lånegjeld har økt de siste årene, og er pr. 2013 på 81,7 %, opp 3,2 prosentpoeng fra året før. Lånegjelden er med dette noe over landsgjennomsnittet, men under gjennomsnittet i Troms. Fortsatt fokus på varig tilpasning mellom utgifter og inntekter er viktig for Bardu kommune.

1923 Salangen kommune

Kommunens økonomi har de siste årene vært preget av et for høyt driftsnivå i forhold til inntektene som kommunen rår over. Netto driftsresultat for de siste fem årene sett under ett er på 1,1 %, og 0,5 % dersom en justerer for premieavviket.

I 2011 fikk kommunen et regnskapsmessig merforbruk på 2,99 millioner kroner, som i sin helhet ble vedtatt dekket inn i 2013. Regnskapet for 2013 viser at kommunen klarte å følge inndekningsplanen, og dermed styre klar av ROBEK.

Lånegjelden økte kraftig fra 2012 til 2013 (13,1 prosentpoeng), og er pr. 2013 på 83,4 %, 7,5 prosentpoeng over landsgjennomsnittet. Den økte lånegjelden gjør kommunen mer eksponert for makroøkonomiske faktorer som kan gi økt rente. Sammen med en anstrengt likviditet og fravær av

økonomiske buffere gjør dette at Salangen kommune har en vanskelig økonomisk situasjon som krever at kommunen har stort fokus på å øke det økonomiske handlingsrommet.

1924 Målselv kommune

Målselv kommune var i ROBEK fra 2004 til 2011, men fullførte inndekning av tidligere års underskudd i 2011. Kommunen har imidlertid fortsatt en krevende økonomisk situasjon, og handlingsrommet fremstår som meget begrenset. Netto driftsresultat ble 0,3 % i 2013, men justert for premieavvik ble resultatet negativt (-0,1 %). Resultatet ble klart svakere enn i 2012 (2,4 % og 1,2 % justert for premieavvik). Disposisjonsfondet økte fra 0,4 % til 1,5 % pr. 2013, men er ennå på et for lavt nivå.

Kommunens lånegjeld har vært stabil de siste årene etter en periode med økning, og er noe lavere enn landsgjennomsnittet (72,6 % pr 2013, mot 75,9 % som er landsgjennomsnittet).

Ved å holde lånegjelden på et mest mulig moderat nivå og sette av midler til fond kan kommunen på sikt skaffe seg økt handlingsrom og en mer robust økonomi.

1925 Sørreisa kommune

Sørreisa kommune fikk i 2013 et netto driftsresultat på 2,0 %. Dette er noe svakere enn de tre foregående årene, men like fullt på et akseptabelt nivå. Kommunen har de siste årene hatt en positiv økonomisk utvikling. Gjennomsnittlig netto driftsresultat de fem siste årene er på 2,4 %, og 1,6 % dersom en justerer for inntektene fra premieavviket.

Disposisjonsfondet økte med 0,9 prosentpoeng fra 2012 til 2013, og er pr. 2013 på 3,7 %. Kommunen nærmer seg med dette et forsvarlig nivå på økonomiske reserver.

Kommunen har på den annen side høy lånegjeld, men denne har gått betydelig ned de siste årene. I 2009 hadde kommunen nest høyest lånegjeld i fylket med 103,2 %. Pr 2013 er netto lånegjeld på 85,2 %, og er med dette under gjennomsnittet for Troms u/ Tromsø (85,8 % pr. 2013) for første gang på lang tid. Kommunen vil fremdeles være sårbar for renteøkninger, men noe mindre enn tidligere.

1926 Dyrøy kommune

Dyrøy kommunes netto driftsresultat i 2013 ble 2,4 %. Premieavviket hadde i 2013 ingen effekt på netto driftsresultat. Driftsresultatet har i gjennomsnitt de siste fem årene vært på 4,1 %, og 3,0 % justert for premieavviket. Til tross for en stadig negativ befolkningsutvikling har kommune maktet å holde de økonomiske resultatene på et betryggende nivå. Disposisjonsfondet er pr 2013 på 9,1 %, nest høyest i fylket, og godt over landsgjennomsnittet (6,2 %).

Mer bekymringsfullt er det at kommunens lånegjeld fortsatte å øke i 2013, for tredje året på rad. Lånegjelden er på nivå med landsgjennomsnittet (76 %). Videre har kommunen blant de høyeste pensjonsforpliktelsene i fylket, med 148,4 % pr 2013 (landsgjennomsnittet er 113,9 %), og kun fire kommuner i Troms har høyere pensjonsforpliktelser. Kommunen har også et stort premieavvik som

kommer til utgiftsføring i årene som kommer, med 8,9 % pr 2013. Kun tre kommuner i Troms har høyere akkumulert premieavvik enn Dyrøy.

1927 Tranøy kommune

I de to første årene etter at Tranøy kommune ble meldt ut av ROBEK (2010 og 2011) var netto driftsresultat på et forsvarlig nivå, men de to siste årene har resultatene blitt svekket. Gjennomsnittlig driftsresultat de siste fem årene er på 2,1 % (1,3 % justert for premieavvik), men trenden er altså negativ. Tranøy kommune fikk 2013 et netto driftsresultat på 0,7 %. Regnskapet for 2013 ble avsluttet med et merforbruk på kr. 229 190,-, som ble vedtatt dekket inn i 2014.

Kommunen har fortsatt en oppgave med å tilpasse utgiftene til inntektsrammen, og for få dette til må det være fokus på konkrete tiltak på utgifts- og/eller inntektssiden. Den likviditetsmessige situasjonen fremstår som tidvis anstrengt.

Lånegjelden er på et moderat nivå, og gikk marginalt ned fra 2012 til 2013. Pr. 2013 er lånegjelden på 63,4 %, 12,5 prosentpoeng under landsgjennomsnittet.

1928 Torsken kommune

Torsken kommune har i mange år hatt spesielt store økonomiske utfordringer. Kommunen var i lang tid på etterskudd med å få avlagt og fastsatt regnskap og rapportere KOSTRA-tall, men har nå endelig kommet à jour med dette. I 2013 ble det gjennomført et prosjekt for å få fastsatt regnskap for 2011 og 2012 som revisjonen kunne gå god for og få rapportert KOSTRA-tall til SSB, innen utgangen av 2013. Målsetningene i prosjektet ble nådd. Prosjektet ble finansiert med 1,1 millioner kroner i ekstra skjønnsmidler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det var regnskapsavdelingen i Harstad kommune som bistod Torsken kommune i dette arbeidet. Som en følge av at kommunen endelig fikk fastsatt revisorgodkjente regnskap, ble regnskapet for 2013 avlagt innen fristen (15. februar 2014).

Torsken kommune ble meldt inn i ROBEK i 2001, og har pr regnskap 2013 et samlet merforbruk på 17,895 millioner kroner. Dette utgjør 16 % av brutto driftsinntekter i 2013. Kommunen har fått forlenget inndekningstid fra departementet, og skal iht. denne planen dekke inn alt av underskudd innen 2018. Kommunen har utfordringer knyttet til økonomistyring og til å tilpasse driften til inntektsnivået. Inndekning av underskudd vil bli særdeles krevende for kommunen.

I tillegg til det store merforbruket har kommunen også høyest pensjonsforpliktelser av kommunene i Troms (156,4 % pr. 2013), sett bort fra Kvæfjord. Videre utgjør det akkumulerte premieavviket 9,1 % av brutto driftsinntekter pr 2013, og bare Kvæfjord og Lyngen kommuner har større akkumulert premieavvik enn Torsken.

1929 Berg kommune

Berg kommune fikk i 2013 et netto driftsresultat på 7,6 %, det høyeste resultatet av kommunene i Troms. Regnskapet ble avsluttet med et mindreforbruk på hele 12,75 millioner kroner. Gjennomsnittlig netto driftsresultat de fem siste årene er på 5,2 %, og 5,3 % justert for premieavviket. Kun Kvæningen og Lavangen har bedre resultat enn dette. Disposisjonsfondet utgjør pr 2013 1,3 % av brutto driftsinntekter og har gått ned de siste årene, men kommunestyret vedtok i juni 2014 i forbindelse med fastsettelsen av årsregnskap 2013 å avsette 10,75 millioner av mindreforbruket i 2013 til disposisjonsfond.

Netto lånegjeld har gått markant ned de siste årene, og er pr. 2013 på 60,6 % av brutto driftsinntekter, 15,3 prosentpoeng under landsgjennomsnittet. Et annet positivt moment er at Berg kommune er kommunen med lavest akkumulert premieavvik i Troms pr. 2013 (1,1 % mot landsgjennomsnitt 6 % og Troms 6,3 %).

1931 Lenvik kommune

Lenvik kommune har de siste årene hatt en tiltagende økonomisk ubalanse, noe som nå har resultert i at kommunen har blitt meldt inn i ROBEK. Gjennomsnittlig netto driftsresultat de fem siste årene er på 0,4 %. Kommunen fikk i 2011 et regnskapsmessig merforbruk på 15,2 millioner kroner, som kommunestyret vedtok å dekke inn delvis i 2012 (5 millioner kroner) og delvis i 2013 (10,2 millioner kroner). Kommunen klarte å følge inndekningsplanen i 2012 ved at det ble dekket inn 5 mill. kr., men regnskapet for 2013 viser at det ikke ble dekket inn noe av det resterende underskuddet. Kommunen fikk sågar et nytt underskudd i 2013 på 4,392 mill. kr. som er vedtatt dekket inn i kommende økonomiplan. Lenvik kommune er derfor nå meldt inn i ROBEK.

Kommunen har et aktivitetsnivå som er for høyt i forhold til inntektene den rår over i dag, og den likviditetsmessige situasjonen er utfordrende. Lånegjelden er på et høyt nivå (89,8 % pr. 2013), og økte ytterligere fra 2012 til 2013. Kommunen har kommet i et økonomisk uføre, og må ha stort fokus på konkrete driftstiltak for å gjenvinne økonomisk kontroll, dekke inn underskudd og sikre en bærekraftig økonomi på lang sikt.

1933 Balsfjord kommune

Balsfjord kommunes driftsresultat er 3,6 % i gjennomsnitt de siste fem årene (3,0 % justert for premieavvik), men trenden er noe negativ, og i 2013 ble netto driftsresultat kun 0,9 % av brutto driftsinntekter. Kommunen har et for lavt nivå på økonomiske reserver, med et disposisjonsfond på 1,8 % pr 2013.

Kommunens lånegjeld har økt det siste året, og er pr. 2013 på 85 % av brutto driftsinntekter, og kommunen vil derfor være sårbar overfor renteøkninger. Kommunen har lagt avdragsbetalingen på et minimum iht. reglene i kommuneloven. Den underliggende økonomiske balansen tilsier at kommunen har et begrenset handlingsrom, der blant annet et betydelig premieavvik (6,1 % av brutto driftsinntekter) vil få budsjettmessige konsekvenser i årene som kommer.

1936 Karlsøy kommune

Karlsøy kommune var oppført i ROBEK fra 2010 til 2013. Tidligere års underskudd ble dekket inn i 2012. Netto driftsresultat ble i 2013 2,8 %. Regnskapet ble like fullt avsluttet med et merforbruk på kr. 450 000, og dette underskuddet ble vedtatt dekket inn i 2014. Kommunens økonomiske situasjon fremstår som krevende, selv om lånegjelden har gått noe ned det siste året til 71 % pr 2013 (4,9 prosentpoeng under landsgjennomsnittet). Kommunen har i praksis ingen økonomiske reserver, og er med dette sårbar overfor uforutsette utgifter, renteøkninger eller uventet svikt i inntektene. Styrking av driftsbalansen og opparbeidelse av økonomiske buffere i form av disposisjonsfond vil bli viktig for kommunen i årene som kommer for å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi.

1938 Lyngen kommune

Lyngen kommunes driftsresultat er 5,0 % i gjennomsnitt de siste fem årene (3,6 % justert for premieavvik). I 2013 ble netto driftsresultat 1,6 % av brutto driftsinntekter, klart svakere enn årene før. I flere av årene har engangsinntekter i form av momskompensasjon fra investeringer bidratt til å løfte driftsresultatet.

Kommunen har de siste årene fått en noe bedre økonomisk situasjon, og kom ut av ROBEK i 2012 etter å ha vært oppført i registeret i tre år. Kommunen har klart å øke disposisjonsfondet noe de siste årene, og fondet er nå på 2,8 % av brutto driftsinntekter.

Et fremtredende trekk ved Lyngen kommunes økonomi er den svært høye lånegjelden. Lånegjelden gikk imidlertid ganske mye ned fra 2012 (134,9 %) til 2013 (125,7 %). Den høye lånegjelden gjør at en stor del av kommunens inntekter går til å dekke rente- og avdragsutgifter, 7,8 % i 2013 mot 3,6 % som er landsgjennomsnittet. Selv små renteøkninger vil kunne få betydelige økonomiske konsekvenser for kommunen. Kommunen bør tilstrebe å redusere lånegjelden og fortsatt styrke de økonomiske reservene for å skape økt handlingsrom.

1939 Storfjord kommune

Storfjord kommune ble meldt inn i ROBEK i 2012. Kommunen fikk et underskudd i 2010 på 6,9 mill. kr. som ble vedtatt dekket inn over mer enn to år. Også i 2011 og 2012 endte det med underskudd på hhv. 3,5 mill. kr. og 6,5 mill. kr. Ved inngangen til 2013 hadde kommunen dermed et samlet underskudd på 16,9 mill. kr.

Netto driftsresultat i 2013 endte på 2,2 %, og 1,4 % justert for premieavvik. Det ble dekket inn 2,5 mill. kr. av tidligere års underskudd, i tråd med kommunens budsjett og inndekningsplan. Det kan dermed se ut til at kommunen nå har kommet på rett vei. Det blir svært viktig for kommunen å opprettholde fokus på gjenvinne økonomisk kontroll ved å iverksette konkrete tiltak for å styrke driftsbalansen og derigjennom dekke inn tidligere års underskudd.

Kommunens lånegjeld holder seg på et høyt nivå (82,2 % pr. 2013), og gitt det store underskuddet som skal dekkes inn vil en renteøkning kunne få store konsekvenser for budsjettbalansen.

1940 Kåfjord kommune

Kåfjord kommunes driftsresultat er i gjennomsnitt 2,5 % av brutto driftsinntekter de siste fem årene, og 2,2 % dersom en justerer for premieavviket. I 2013 ble resultatet 2,6 %. Dette fremstår som tilfredsstillende, men den underliggende økonomiske balansen tilsier at kommunen har en utfordrende økonomi. Kommunen har ingen økonomiske reserver til å håndtere uforutsette utgifter eller svikt i inntektene, slik at det eventuelt må kuttes i andre utgifter.

Lånegjelden har holdt seg på et moderat nivå, og er pr. 2013 på 63,2 %, ned ett prosentpoeng fra 2012.

Fokus på økonomisk styring og kontroll og langsiktige tiltak for å øke det økonomiske handlingsrommet blir viktig for Kåfjord kommune i tiden fremover.

1941 Skjervøy kommune

Driftsresultatene i Skjervøy kommune de siste fem årene sett under er på 1,4 %, og 0,5 % justert for premieavvik. I 2013 ble netto driftsresultat 3,5 %, vesentlig bedre enn årene før.

Kommunen var oppført i ROBEK fra 2008 til 2013. Kommunen har likevel fremdeles en anstrengt kommuneøkonomi. Kommunen har ingen frie fondsmidler. Lånegjelden er på 80,4 % pr 2013, på nivå med 2012 og noe lavere enn årene før det. Som andre kommuner med høy lånegjeld vil en renteøkning kunne slå direkte inn i driftsbudsjettet til kommunen. Styrking av driftsbalansen gjennom konkrete tiltak og opparbeidelse av økonomiske reserver vil føre til en mer robust kommuneøkonomi i Skjervøy kommune.

1942 Nordreisa kommune

Nordreisa kommune har i lang tid hatt store økonomiske vanskeligheter, med flere år med regnskapsmessig underskudd. I perioden 2003-2010 opparbeidet kommunen seg underskudd på totalt 39,4 millioner kroner. Kommunen ble meldt inn i ROBEK i 2004, og ble i 2010 innvilget forlenget inndekningstid fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. I følge denne planen skal kommunen dekke inn alt av underskudd i løpet av 2014.

Kommunen har de siste årene fått betydelig bedre kontroll på ressursbruken og økonomien. Dette har ført til at kommunen har dekket inn store deler av tidligere års underskudd. I 2011 og 2012 ble det dekket inn hhv. 7,68 og 7,59 millioner kroner. Regnskapet for 2013 viser at det ble dekket inn 7,645 millioner kroner i 2013, og kommunen har dermed klart å følge inndekningsplanen. I 2014 skal det gjenstående av underskuddet (10,3 millioner kroner) dekkes inn. Dersom kommunen klarer dette, vil den meldes ut av ROBEK sommeren 2015 når regnskapet for 2014 er fastsatt av kommunestyret, og vil med det ha skaffet seg et økonomisk handlingsrom som det er viktig å ta vare på. Opparbeidelse av økonomiske reserver i årene som kommer vil bli sentralt for kommunen.

Kommunen har en høy og økende lånegjeld, og er sårbar overfor uforutsette utgifter og renteøkninger. Lånegjelden pr. 2013 er på 88,6 %, dvs. 12,7 prosentpoeng over landsgjennomsnittet.

Kommunen har også større pensjonsforpliktelser (143,9 % pr 2013) enn landsgjennomsnittet (113,9 %) og gjennomsnittet i Troms (122,2 %), i tillegg til et premieavvik som utgjør 6,3 % av brutto driftsinntekter som er over landsgjennomsnittet (6,0 %).

1943 Kvæningen kommune

Gjennomsnittlig netto driftsresultat for 2009-2013 er 7,1 %, og 6,9 % justert for premieavviket. Gjennomsnittet er imidlertid sterkt påvirket av det usedvanlig gode resultatet i 2012 på 21,9 %. Dette resultatet hadde sammenheng med ekstraordinære skatteinntekter (engangsinntekter) til kommunen som følge av at oppdrettsselskapet Jøkelfjord Laks AS ble solgt av privatpersoner som skatter til kommunen.

Kvæningen kommune holdt i årene før dette regnskapsresultatet oppe ved å bruke oppsparte midler (disposisjonsfond), som ved inngangen til 2012 var brukt opp.

Overskuddet fra 2012 ble avsatt på disposisjonsfond, og fondet er pr. utgangen av 2013 på 19,6 %, klart mest av kommunene i Troms.

Som en følge av de uvanlig høye skatteinntektene i 2012, mottok ikke kommunen småkommunetilskudd i 2014, og den vil trolig heller ikke få det i 2015. Dette regionalpolitiske tilskuddet gis til kommuner med mindre enn 3200 innbyggere som har gjennomsnittlige skatteinntekter de tre siste årene som ikke er 20 % over landsgjennomsnittet. De ekstraordinære skatteinntektene i 2012 medførte at kommunens skatteinntekter kom over denne terskelen. Imidlertid ble bortfallet av småkommunetilskuddet fullt ut kompensert gjennom inntektsgarantiordningen (INGAR) i inntektssystemet i 2014. Virkningen av INGAR vil bli mindre i årene som kommer, og det er derfor viktig at kommunen har en bevisst bruk av de oppsparte fondsmidlene.

Kommunens lånegjeld har økt betydelig de to siste årene, og er pr. 2013 på 66 %, 9,9 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet. Kommunens renterisiko har følgelig også økt.

3. UTVIKLING I TJENESTEPRODUKSJONEN

I dette kapittelet gis det en oversikt over utviklingen i tjenesteproduksjonen i kommunene i Troms de siste fem årene. Det fokuseres på de mest sentrale kommunale velferdstjenestene, det vil si **barnehage, grunnskole, pleie og omsorg, barnevern og sosialtjenesten**. Tallene som presenteres gjelder for hele sektoren, det vil si at det inkluderer både kommunalt tilbud og privat tilbud, med mindre noe annet eksplisitt er oppgitt. Det presenteres tall for de enkelte kommunene i Troms, gjennomsnittet for Troms med og uten Tromsø kommune og landsgjennomsnittet.

Tallene som vises pr. kommune er knyttet til kommunenes **prioritering** målt ved netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppen, det vil si driftsutgiftene fratrukket tilhørende inntekter (øremerkete tilskudd). Denne indikatoren viser dermed hvor mye frie inntekter som prioriteres på sektoren. Videre vises **dekningsgrader** (bruksrater, dvs. hvor mange innenfor en målgruppe som benytter seg av tjenestetilbudet), **produktivitet** (enhetskostnader målt ved brutto driftsutgifter pr. bruker/mottaker, dvs. ikke fratrukket tilhørende inntekter) og **utdypende tjenesteindikatorer** som kan si noe om kvaliteten på tjenesten. Alle tall for utgifter er vist i løpende kroner.

Kommunene prioriterer bruken av de frie inntektene ulikt. Kommunene har for det første ulike rammebetingelser, og nivået på de frie inntektene varierer. Videre kan forskjellig prioritering være et resultat av bevisst politisk prioritering og ulike behov som følge av ulik befolkningssammensetning, forskjellig bosettingsstruktur og geografi. Forskjeller i prioritering kan også ha bakgrunn i ulik praksis for individuell behovsprøving, for eksempel knyttet til økonomisk sosialhjelp og spesialundervisning. Variasjoner i prioritering kan også være et resultat av ubevisst eller tilfeldig fordeling.

Parallelt med utarbeidelsen av denne rapporten er det utarbeidet faktaark pr. kommune som blant annet viser nøkkeltall innenfor tjenesteproduksjonen, og der kommunen i tillegg til å sammenlignes med landsgjennomsnittet og gjennomsnittet i Troms også sammenlignes med gjennomsnittet i aktuell KOSTRA-gruppe⁶.

3.1. Barnehage

Det var i 2013 totalt 245 barnehager i Troms. Dette er 5 færre (2 %) enn i 2012 og 13 færre (5 %) enn i 2009. På landsbasis var 5515 barnehager i 2013, 91 færre (1,6 %) enn i 2012 og 320 færre enn i 2009 (5 %). Utviklingen i Troms på dette punktet er dermed sammenfallende med landet som helhet. Det er spesielt antall kommunale barnehager som går ned.

Tabell 15 viser utviklingen i antall barn 1-2 år og 3-5 år de siste fem årene for Troms og landet.

⁶ De 428 kommunene i Norge deles i KOSTRA inn i totalt 16 ulike grupper på bakgrunn av størrelse, utgifts- og inntektsnivå pr. innbygger. Formålet er å kunne sammenligne en kommune med de kommunene som ligner mest på denne.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Troms							
1-2 åringer	3 902	3 882	3 828	3 732	3 566	-8,6 %	-4,4 %
3-5 åringer	5 609	5 696	5 829	5 846	5 879	4,8 %	0,6 %
1-5 åringer	9 511	9 578	9 657	9 578	9 445	-0,7 %	-1,4 %
Troms u/ Tromsø							
1-2 åringer	1 956	1 920	1 947	1 885	1 800	-8,0 %	-4,5 %
3-5 åringer	2 967	2 998	2 983	3 035	3 024	1,9 %	-0,4 %
1-5 åringer	4 923	4 918	4 930	4 920	4 824	-2,0 %	-2,0 %
Landet u/ Oslo							
1-2 åringer	104 180	107 194	107 983	106 833	105 609	1,4 %	-1,1 %
3-5 åringer	157 849	159 130	162 441	165 759	168 447	6,7 %	1,6 %
1-5 åringer	262 029	266 324	270 424	272 592	274 056	4,6 %	0,5 %

Tabell 15: Antall barn i barnehagealder, 2009-2013

Det var en kraftig nedgang i antall barn i barnehagealder i Troms det siste året (-1,4 %), slik at det i femårsperioden sett under ett var en liten nedgang i antall barn 1-5 år (-0,7 %). Nedgangen var størst for 1-2 åringer, hvor det har vært jevn nedgang i femårsperioden. For de eldste barna har det vært en økning i perioden.

På landsbasis var det en økning i 1-5 åringer på 4,6 % fra 2009 til 2013. Økningen er størst blant de eldste barna.

Prioritering

Netto driftsutgifter pr innbygger 1-5 år kan indikere hvordan kommunene prioriterer barnehagesektoren. Før 2011 var barnehagesektoren finansiert med øremerkete midler, og det vises derfor kun tall for 2011-2013. Dette er vist i tabell 16.

	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2011-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	117 272	123 377	134 543	14,7 %	9,1 %
Harstad	108 628	113 794	120 474	10,9 %	5,9 %
Kvæfjord	65 563	90 190	92 653	41,3 %	2,7 %
Skånland	105 904	110 853	122 316	15,5 %	10,3 %
Ibestad	125 786	136 435	130 286	3,6 %	-4,5 %
Gratangen	126 933	158 651	113 740	-10,4 %	-28,3 %
Lavangen	118 508	134 344	136 559	15,2 %	1,6 %
Bardu	143 347	145 736	152 494	6,4 %	4,6 %
Salangen	112 991	126 950	133 806	18,4 %	5,4 %
Målselv	90 899	95 837	107 486	18,2 %	12,2 %
Sørreisa	101 237	114 618	123 772	22,3 %	8,0 %
Dyrøy	124 212	138 962	110 161	-11,3 %	-20,7 %
Tranøy	103 299	111 341	106 766	3,4 %	-4,1 %
Torsken		111 077	153 600		38,3 %
Berg	140 629	147 390	139 023	-1,1 %	-5,7 %
Lenvik	113 712	118 388	119 860	5,4 %	1,2 %
Balsfjord	87 734	107 791	120 502	37,3 %	11,8 %
Karlsøy	124 863	135 767	134 461	7,7 %	-1,0 %
Lyngen	109 667	131 511	127 937	16,7 %	-2,7 %
Omasvuotna Storfjord					
Omasvuonon	119 540	114 264	115 400	-3,5 %	1,0 %
Gáivuotna Kåfjord	123 406	148 408	124 700	1,0 %	-16,0 %
Skjervøy	130 139	145 709	137 195	5,4 %	-5,8 %
Nordreisa	126 952	120 645	108 278	-14,7 %	-10,3 %
Kvænangen	142 885	178 627	168 729	18,1 %	-5,5 %
Troms	114 112	121 159	127 873	12,1 %	5,5 %
Troms u/ Tromsø	111 082	119 059	121 483	9,4 %	2,0 %
Landet u/ Oslo	106 819	114 832	118 772	11,2 %	3,4 %

Tabell 16: Netto driftsutgifter til barnehagesektoren, pr innbygger 1-5 år i kroner

Tabellen viser at det er store forskjeller mellom kommunene når det gjelder hvor mye penger som brukes på barnehagesektoren. Kommunene i Troms brukte i 2013 drøyt 9000 kroner mer per barn 1-5 år enn landsgjennomsnittet.

Kvænangen kommune har høyest netto driftsutgifter i 2013 med 168 729, mens Kvæfjord kommune har lavest utgifter med 92 653.

Kvæfjord kommune har på den annen side størst vekst i utgiftene fra 2011 til 2013 med 41,3 %, fulgt av Balsfjord med 37,3 %. Nordreisa (-14,7 %), Dyrøy (-11,3 %) og Gratangen (-10,4 %) har nedgang i utgiftene til barnehagesektoren fra 2011 til 2013. 10 kommuner har større vekst i netto driftsutgifter til barnehagesektoren enn landsgjennomsnittet i perioden 2011-2013.

Størst økning det siste året har Målselv kommune med 12,2 %, fulgt av Balsfjord (11,8 %). Gratangen har størst nedgang (-28,3 %). 9 kommuner har større vekst i netto driftsutgifter til barnehagesektoren enn landsgjennomsnittet det siste året.

Dekningsgrader

Tabell 17 viser hvor stor andel av barn 1-2 år som har barnehageplass.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	87,8 %	87,2 %	89,0 %	92,4 %	91,6 %	3,7	-0,8
Harstad	78,5 %	85,6 %	81,3 %	83,4 %	88,6 %	10,1	5,2
Kvæfjord	53,8 %	50,0 %	55,6 %	74,2 %	69,7 %	15,9	-4,5
Skånland	89,4 %	79,2 %	82,3 %	78,6 %	73,3 %	-16,1	-5,2
Ibestad	100,0 %	100,0 %	88,9 %	84,2 %	80,0 %	-20,0	-4,2
Gratangen	78,9 %	77,8 %	75,0 %	50,0 %	66,7 %	-12,3	16,7
Lavangen	83,3 %	82,8 %	92,6 %	84,0 %	64,0 %	-19,3	-20,0
Bardu	81,5 %	83,2 %	93,8 %	84,2 %	82,0 %	0,5	-2,2
Salangen	82,1 %	87,8 %	90,0 %	72,9 %	78,4 %	-3,7	5,5
Målselv	87,3 %	93,2 %	85,2 %	92,1 %	89,4 %	2,1	-2,7
Sørreisa	69,0 %	69,3 %	75,9 %	85,7 %	73,3 %	4,3	-12,4
Dyrøy	84,2 %	83,3 %	92,0 %	86,7 %	77,3 %	-6,9	-9,4
Tranøy	88,6 %	103,2 %	83,3 %	77,8 %	91,3 %	2,7	13,5
Torsken	100,0 %	75,0 %	70,0 %	66,7 %	75,0 %	-25,0	8,3
Berg	60,0 %	100,0 %	88,2 %	89,5 %	84,6 %	24,6	-4,9
Lenvik	74,7 %	82,9 %	82,4 %	81,7 %	77,4 %	2,7	-4,3
Balsfjord	78,1 %	72,2 %	72,6 %	80,2 %	78,0 %	0,0	-2,2
Karlsøy	76,2 %	85,0 %	83,8 %	75,0 %	84,4 %	8,2	9,4
Lyngen	75,4 %	72,5 %	83,3 %	86,4 %	83,7 %	8,3	-2,7
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	64,5 %	84,6 %	69,7 %	78,0 %	80,0 %	15,5	2,0
Gáivuotna Kåfjord	78,3 %	62,9 %	57,5 %	82,1 %	72,7 %	-5,5	-9,3
Skjervøy	87,5 %	74,4 %	81,0 %	79,4 %	77,1 %	-10,4	-2,3
Nordreisa	75,0 %	81,7 %	84,8 %	80,5 %	83,5 %	8,5	3,0
Kvæningen	82,6 %	68,0 %	63,2 %	69,2 %	76,9 %	-5,7	7,7
Troms	83,0 %	84,3 %	84,9 %	87,1 %	86,6 %	3,6	-0,5
Troms u/ Tromsø	78,3 %	81,4 %	80,9 %	82,0 %	81,8 %	3,5	-0,2
Landet u/ Oslo	78,0 %	79,7 %	80,4 %	81,1 %	80,8 %	2,7	-0,4

Tabell 17: Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år

Tabellen viser at dekningsgraden for de minste barna har en svakt økende trend i femårsperioden. Dekningsgraden er større i Troms (86,6 % i 2013) enn for landet som helhet (80,8 %).

Det har vært en økning i dekningsgraden for barn 1-2 år i Troms med 3,6 prosentpoeng fra 2009 til 2013 (3,5 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø). Dette er 0,9 (0,8) prosentpoeng mer enn landsgjennomsnittet.

Det siste året har det vært en liten nedgang i dekningsgraden for Troms og for landet som helhet.

Tromsø kommune har høyest dekningsgrad i 2013 med 91,6 %, fulgt av Tranøy med 91,3 %. Lavangen kommune har lavest dekningsgrad med 64 %, fulgt av Gratangen med 66,7 %. 9 kommuner i Troms har høyere dekningsgrad enn landsgjennomsnittet (80,8 %).

Berg kommune har størst økning i dekningsgraden fra 2009 til 2013 med 24,6 prosentpoeng. Torsken kommune har sterkest nedgang med 25 prosentpoeng.

Tabell 18 viser hvor stor andel av barn 3-5 år som har barnehageplass. Noen kommuner har tall over 100 %. Dette kan enten bety at det er barn fra andre kommuner som har barnehageplass i kommunen, eller det er tale om feilrapportering.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	97,9 %	98,7 %	98,6 %	99,4 %	99,5 %	1,6	0,1
Harstad	100,4 %	98,5 %	99,9 %	99,6 %	99,5 %	-0,8	-0,1
Kvæfjord	97,9 %	89,4 %	87,6 %	90,6 %	89,7 %	-8,2	-0,9
Skånland	107,5 %	107,4 %	90,4 %	92,0 %	96,8 %	-10,6	4,8
Ibestad	108,0 %	107,7 %	108,3 %	100,0 %	91,2 %	-16,8	-8,8
Gratangen	92,9 %	93,8 %	96,6 %	111,1 %	88,5 %	-4,4	-22,6
Lavangen	103,3 %	103,1 %	100,0 %	97,4 %	95,3 %	-8,0	-2,1
Bardu	98,8 %	104,1 %	104,8 %	103,8 %	106,5 %	7,7	2,7
Salangen	104,9 %	113,8 %	109,9 %	101,4 %	105,6 %	0,7	4,2
Målselv	96,9 %	100,5 %	102,2 %	95,3 %	105,6 %	8,7	10,3
Sørreisa	93,6 %	95,5 %	90,1 %	91,7 %	93,4 %	-0,2	1,7
Dyrøy	97,5 %	94,4 %	103,7 %	94,6 %	100,0 %	2,5	5,4
Tranøy	104,9 %	92,1 %	95,7 %	100,0 %	98,1 %	-6,7	-1,9
Torsken	93,3 %	108,3 %	107,7 %	92,6 %	105,6 %	12,2	13,0
Berg	100,0 %	89,5 %	111,1 %	90,9 %	93,3 %	-6,7	2,4
Lenvik	101,1 %	98,0 %	95,8 %	99,1 %	98,2 %	-2,9	-0,9
Balsfjord	91,2 %	95,7 %	96,1 %	93,4 %	90,9 %	-0,3	-2,5
Karlsøy	91,2 %	93,4 %	89,7 %	88,9 %	91,2 %	0,0	2,3
Lyngen	94,6 %	93,3 %	94,9 %	100,0 %	93,6 %	-1,0	-6,4
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	103,2 %	91,9 %	101,9 %	96,0 %	100,0 %	-3,2	4,0
Gáivuotna Kåfjord	96,2 %	101,3 %	92,4 %	89,8 %	94,7 %	-1,5	4,9
Skjervøy	95,6 %	101,2 %	100,0 %	101,4 %	101,2 %	5,6	-0,2
Nordreisa	95,1 %	93,5 %	93,2 %	91,4 %	95,6 %	0,5	4,2
Kvænangen	100,0 %	87,2 %	85,7 %	81,6 %	94,3 %	-5,7	12,7
Troms	98,2 %	98,5 %	98,1 %	98,2 %	98,8 %	0,6	0,7
Troms u/ Tromsø	98,5 %	98,2 %	97,7 %	97,0 %	98,1 %	-0,3	1,1
Landet u/ Oslo	96,7 %	96,9 %	97,0 %	97,1 %	97,1 %	0,4	0,0

Tabell 18: Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år

Tabellen viser at dekningsgraden er større i Troms (98,8 % i 2013) enn for landet som helhet (97,1 %).

Dekningsgraden for de eldste barnehagebarna har holdt seg stabil i perioden. Det har vært en økning i dekningsgraden for barn 3-5 år i Troms med 0,6 prosentpoeng fra 2009 til 2013, mens det var en nedgang på 0,3 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø. På landbasis har det vært en økning på 0,4 prosentpoeng.

Tabell 19 viser andel barn i barnehage med oppholdstid 33 timer eller mer pr uke, for 2009-2013.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	96,8 %	97,2 %	98,0 %	98,6 %	99,1 %	2,2	0,4
Harstad	96,6 %	95,6 %	98,0 %	99,1 %	99,3 %	2,7	0,2
Kvæfjord	86,4 %	82,9 %	90,0 %	97,0 %	95,8 %	9,4	-1,2
Skånland	82,4 %	91,0 %	92,6 %	94,6 %	97,1 %	14,6	2,5
Ibestad	78,0 %	85,7 %	92,9 %	97,7 %	97,7 %	19,6	-0,1
Gratangen	83,6 %	86,4 %	90,0 %	89,7 %	97,4 %	13,8	7,7
Lavangen	94,3 %	87,7 %	88,5 %	88,3 %	89,5 %	-4,9	1,1
Bardu	96,1 %	96,4 %	96,6 %	96,8 %	97,4 %	1,3	0,6
Salangen	80,6 %	88,2 %	91,5 %	86,0 %	94,2 %	13,6	8,2
Målselv	87,4 %	88,8 %	91,5 %	93,6 %	93,7 %	6,3	0,1
Sørreisa	93,5 %	95,0 %	91,9 %	91,8 %	95,3 %	1,8	3,5
Dyrøy	90,9 %	90,7 %	94,3 %	91,7 %	90,2 %	-0,7	-1,5
Tranøy	82,9 %	85,1 %	81,9 %	86,5 %	100,0 %	17,1	13,5
Torsken	83,8 %	92,1 %	83,3 %	85,7 %	100,0 %	16,2	14,3
Berg	100,0 %	93,1 %	94,3 %	100,0 %	97,4 %	-2,6	-2,6
Lenvik	89,5 %	91,5 %	93,5 %	96,1 %	96,5 %	7,0	0,4
Balsfjord	76,0 %	78,2 %	79,6 %	87,9 %	91,2 %	15,2	3,3
Karlsøy	87,1 %	89,0 %	84,3 %	93,3 %	92,4 %	5,3	-0,9
Lyngen	79,3 %	85,9 %	81,5 %	88,1 %	91,3 %	12,0	3,2
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	95,4 %	90,0 %	86,6 %	86,3 %	84,5 %	-10,9	-1,7
Gáivuotna Kåfjord	86,6 %	86,4 %	86,9 %	93,0 %	88,5 %	1,9	-4,6
Skjervøy	100,0 %	99,2 %	94,8 %	96,8 %	97,6 %	-2,4	0,8
Nordreisa	86,7 %	89,5 %	92,7 %	94,8 %	97,3 %	10,7	2,5
Kvænangen	78,0 %	80,4 %	73,5 %	72,5 %	69,8 %	-8,2	-2,7
Troms	93,4 %	94,1 %	95,2 %	96,7 %	97,6 %	4,2	0,8
Troms u/ Tromsø	90,0 %	91,1 %	92,4 %	94,8 %	96,0 %	6,0	1,2
Landet u/ Oslo	89,6 %	91,0 %	92,4 %	94,1 %	95,4 %	5,8	1,4

Tabell 19: Andel barn i barnehage med oppholdstid 33 timer eller mer pr uke, 2009-2013

Tabellen viser at oppholdstiden er høyere i Troms enn for landet som helhet, også dersom en ser på Troms u/Tromsø.

Det har vært en vekst i barnas oppholdstid i perioden. Andel barn med oppholdstid på 33 timer eller mer pr uke har økt med 5,8 prosentpoeng for landet u/ Oslo fra 2009 til 2013. For Troms er økningen på 4,2 prosentpoeng og 6,0 prosentpoeng for Troms u/Tromsø.

Også i 2013 var det en økning i oppholdstiden. Økningen var noe mindre i Troms (0,8 prosentpoeng) enn for landet som helhet (1,4 prosentpoeng).

Av kommunene i Troms har Tranøy og Torsken størst andel barn med oppholdstid over 33 timer (100 %), mens Kvænangen har lavest andel i 2013 (69,8 %).

Produktivitet

Tabell 20 viser enhetskostnader i barnehagesektoren ved brutto driftsutgifter pr. barn i kommunal barnehage, og kan være en indikator på produktivitet. Brutto driftsutgifter er alle driftsutgifter (lønn, sosiale utgifter, drift og vedlikehold mv.) til barnehagesektoren, og disse føres på funksjonene 201 (førskole), 211 (styrket tilbud til førskolebarn) og 221 (førskolelokaler og skyss). Antall barn

inkluderer alle barn i kommunale familie- og vanlige barnehager. Barn i åpen barnehage er ikke inkludert.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	142 421	145 354	152 810	159 251	170 680	19,8 %	7,2 %
Harstad	137 059	145 621	155 441	162 305	166 657	21,6 %	2,7 %
Kvæfjord	112 500	122 018	109 525	127 157	132 364	17,7 %	4,1 %
Skånland	140 773	128 595	140 516	160 000	165 339	17,5 %	3,3 %
Ibestad	174 585	157 738	152 357	169 682	178 093	2,0 %	5,0 %
Gratangen	126 327	163 659	169 950	201 231	171 154	35,5 %	-14,9 %
Lavangen	133 509	135 912	143 836	180 700	194 684	45,8 %	7,7 %
Bardu	160 350	149 158	173 087	182 208	188 887	17,8 %	3,7 %
Salangen	122 388	134 794	135 692	170 047	168 702	37,8 %	-0,8 %
Målselv	127 611	113 597	117 531	127 533	135 693	6,3 %	6,4 %
Sørreisa	138 510	144 393	141 950	147 877	168 046	21,3 %	13,6 %
Dyrøy	136 655	152 259	165 698	182 229	151 902	11,2 %	-16,6 %
Tranøy	123 329	142 493	133 944	145 716	135 595	9,9 %	-6,9 %
Torsken				132 943	187 281		40,9 %
Berg	154 037	162 172	164 486	163 821	195 821	27,1 %	19,5 %
Lenvik	148 776	146 072	160 855	160 474	168 337	13,1 %	4,9 %
Balsfjord	113 080	117 755	131 566	147 725	156 621	38,5 %	6,0 %
Karlsøy	133 859	143 363	169 072	192 560	177 114	32,3 %	-8,0 %
Lyngen	138 871	154 385	151 222	165 833	178 730	28,7 %	7,8 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	139 955	147 585	160 219	161 049	158 839	13,5 %	-1,4 %
Gáivuotna Kåfjord	155 000	157 447	175 214	188 221	172 436	11,2 %	-8,4 %
Skjervøy	173 273	196 212	162 272	200 426	182 609	5,4 %	-8,9 %
Nordreisa	124 705	134 146	176 978	160 292	142 634	14,4 %	-11,0 %
Kvæningen	177 458	205 157	203 020	252 550	205 953	16,1 %	-18,5 %
Troms	139 460	143 500	152 562	160 632	166 530	19,4 %	3,7 %
Troms u/ Tromsø	137 724	142 420	152 416	161 454	164 098	19,1 %	1,6 %
Landet u/ Oslo	135 437	142 844	148 679	158 382	163 400	20,6 %	3,2 %

Tabell 20: Brutto driftsutgifter pr barn i kommunal barnehage, 2009-2013

Tabellen viser at enhetskostnadene er noe høyere i Troms enn for landet u/ Oslo, men at økningen fra 2009 til 2013 er noe lavere i Troms (19,4 %) enn for landet som helhet (20,6 %).

Kommunene Kvæningen, Berg og Lavangen har høyest enhetskostnader innenfor barnehagesektoren i 2013, mens kommunene Kvæfjord, Tranøy og Målselv har lavest enhetskostnader.

Lavangen, Balsfjord og Salangen kommuner har størst vekst i enhetskostnadene fra 2009 til 2013. Ibestad, Skjervøy og Målselv har lavest vekst.

Utdypende tjenesteindikatorer

Tabell 21 viser andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	88,3 %	90,1 %	91,6 %	90,2 %	90,9 %	2,7	0,7
Harstad	89,7 %	84,3 %	85,2 %	91,1 %	90,8 %	1,1	-0,4
Kvæfjord	46,2 %	72,7 %	76,9 %	75,0 %	68,8 %	22,6	-6,3
Skånland	41,7 %	50,0 %	66,7 %	58,8 %	76,5 %	34,8	17,6
Ibestad	42,9 %	42,9 %	50,0 %	42,9 %	57,1 %	14,3	14,3
Gratangen	100,0 %	100,0 %	100,0 %	87,5 %	100,0 %	0,0	12,5
Lavangen	71,4 %	57,1 %	62,5 %	87,5 %	54,5 %	-16,9	-33,0
Bardu	88,2 %	91,4 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	11,8	0,0
Salangen	58,3 %	53,3 %	41,2 %	41,2 %	50,0 %	-8,3	8,8
Målselv	77,5 %	84,2 %	97,3 %	84,2 %	90,0 %	12,5	5,8
Sørreisa	85,7 %	83,3 %	83,3 %	87,5 %	80,0 %	-5,7	-7,5
Dyrøy	100,0 %	83,3 %	83,3 %	80,0 %	60,0 %	-40,0	-20,0
Tranøy	75,0 %	60,0 %	77,8 %	60,0 %	50,0 %	-25,0	-10,0
Torsken	42,9 %	71,4 %	80,0 %	66,7 %	66,7 %	23,8	0,0
Berg		60,0 %	100,0 %	66,7 %	66,7 %		0,0
Lenvik	72,2 %	83,3 %	80,0 %	77,8 %	76,8 %	4,7	-0,9
Balsfjord	61,5 %	80,8 %	75,0 %	87,9 %	89,3 %	27,7	1,4
Karlsøy	72,7 %	72,7 %	63,6 %	72,7 %	58,3 %	-14,4	-14,4
Lyngen	100,0 %	88,9 %	82,4 %	82,4 %	93,8 %	-6,3	11,4
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	92,9 %	90,9 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	7,1	0,0
Gáivuotna Kåfjord	66,7 %	90,9 %	90,9 %	72,7 %	60,0 %	-6,7	-12,7
Skjervøy	58,8 %	75,0 %	75,0 %	83,3 %	77,8 %	19,0	-5,6
Nordreisa	92,3 %	85,7 %	83,9 %	87,1 %	90,3 %	-2,0	3,2
Kvænangen	58,3 %	60,0 %	66,7 %	83,3 %	50,0 %	-8,3	-33,3
Troms	82,7 %	84,9 %	86,4 %	86,4 %	86,3 %	3,6	0,0
Troms u/ Tromsø	77,6 %	80,1 %	81,7 %	82,8 %	82,1 %	4,5	-0,7
Landet u/ Oslo	85,1 %	86,4 %	86,7 %	87,1 %	88,4 %	3,3	1,3

Tabell 21: Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning, 2009-2013

Tabellen viser at andelen styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning er noe lavere i Troms (86,3 % for Troms og 82,1 % for Troms u/ Tromsø) enn for landet som helhet (88,4 %) i 2013.

Andelen har imidlertid økt mer i Troms enn i landet som helhet. I Troms har det vært en økning på 3,6 prosentpoeng i årene 2009-2013 (4,5 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø), mens det for landet har vært en økning på 3,3 prosentpoeng i samme periode.

Det siste året har andelen vært uendret i Troms, mens det var en liten nedgang for Troms u/ Tromsø (-0,7). På landsbasis var det en ganske markant økning (1,3 prosentpoeng).

Av kommunene i Troms har kommunene Gratangen, Bardu og Storfjord alle en andel på 100 % i 2013. Kommunene Salangen, Tranøy og Kvænangen har lavest andel med 50 % i 2013.

Skånland kommune har hatt størst økning i andelen i årene 2009-2013 med 34,8 prosentpoeng, mens Dyrøy kommune har størst nedgang med 60 prosentpoeng.

Tabell 22 viser andel assistenter med barne- og ungdomsarbeiderfag, barnehagelærer- eller annen pedagogisk utdanning.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	15,8 %	18,8 %	19,2 %	23,3 %	25,2 %	9,4	1,9
Harstad	26,3 %	23,6 %	25,7 %	27,7 %	32,5 %	6,2	4,8
Kvæfjord	10,5 %	0,0 %	0,0 %	22,7 %	13,6 %	3,1	-9,1
Skånland	7,7 %	29,6 %	36,0 %	95,8 %	54,5 %	46,9	-41,3
Ibestad	22,2 %	22,2 %	20,0 %	33,3 %	20,0 %	-2,2	-13,3
Gratangen	55,6 %	66,7 %	50,0 %	40,0 %	33,3 %	-22,2	-6,7
Lavangen		45,5 %	40,0 %	30,0 %	23,1 %	-22,4	-6,9
Bardu	47,1 %	54,0 %	59,2 %	44,9 %	60,0 %	12,9	15,1
Salangen	29,4 %	42,9 %	43,8 %	35,3 %	93,3 %	63,9	58,0
Målselv	21,9 %	21,2 %	24,5 %	22,0 %	23,1 %	1,2	1,1
Sørreisa	42,3 %	59,1 %	60,0 %	47,8 %	45,5 %	3,1	-2,4
Dyrøy	87,5 %	50,0 %	37,5 %	87,5 %	71,4 %	-16,1	-16,1
Tranøy	6,7 %	13,3 %	15,4 %	16,7 %	18,2 %	11,5	1,5
Torsken	25,0 %	25,0 %	42,9 %	28,6 %	37,5 %	12,5	8,9
Berg	14,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	16,7 %	2,4	16,7
Lenvik	14,7 %	21,1 %	18,6 %	23,8 %	28,4 %	13,7	4,6
Balsfjord	23,1 %	19,6 %	12,8 %	7,1 %	15,8 %	-7,3	8,6
Karlsøy	19,0 %	22,7 %	5,0 %	40,0 %	16,7 %	-2,4	-23,3
Lyngen	20,8 %	25,0 %	16,0 %	62,5 %	68,4 %	47,6	5,9
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	18,8 %	21,1 %	46,7 %	23,5 %	35,7 %	17,0	12,2
Gáivuotna Kåfjord	4,8 %	19,0 %	17,6 %	12,5 %	8,3 %	3,6	-4,2
Skjervøy	37,9 %	32,0 %	32,1 %	39,1 %	59,1 %	21,2	20,0
Nordreisa	37,2 %	32,5 %	37,8 %	31,3 %	25,0 %	-12,2	-6,3
Kvænangen	26,7 %	18,2 %	9,1 %	50,0 %	57,1 %	30,5	7,1
Troms	20,9 %	23,2 %	23,8 %	27,9 %	30,1 %	9,2	2,2
Troms u/ Tromsø	24,9 %	27,0 %	27,8 %	31,8 %	34,4 %	9,5	2,6
Landet u/ Oslo	25,2 %	25,8 %	26,8 %	28,5 %	30,2 %	5,0	1,7

Tabell 22: Andel assistenter med barne- og ungdomsarbeiderfag, barnehagelærer- eller annen pedagogisk utdanning

Tabellen viser at andelen assistenter med barne- og ungdomsarbeiderfag, barnehagelærer- eller annen pedagogisk utdanning i Troms er på nivå med landsgjennomsnittet i 2013, etter å ha ligget noe under i årene før. For Troms u/ Tromsø har andelen ligget stabilt over landsgjennomsnittet.

Andelen har økt mer i Troms (9,2 prosentpoeng) enn for landet som helhet (5 prosentpoeng) i perioden 2009-2013 og også det siste året (2,2 prosentpoeng vs. 1,7 for landet som helhet).

Av kommunene i Troms har kommunene Salangen (93,3 %), Dyrøy (71,4 %) og Lyngen (68,4 %) høyest andel i 2013. Kommunene Kåfjord (8,3 %), Kvæfjord (13,6 %) og Balsfjord (15,8 %) har lavest andel i 2013.

Salangen, Lyngen og Skånland kommuner har hatt størst økning i andelen i årene 2009-2013, mens Gratangen og Lavangen kommuner har hatt størst nedgang.

3.2. Grunnskole

Det var i 2013 (dvs. skoleåret 2013/2014) 118 kommunale grunnskoler i Troms, og 13 private. Det har vært en nedgang i antall kommunale grunnskoler i Troms de siste årene, fra 134 i 2009 til 118 i 2013. I samme periode var det en økning i antall private grunnskoler, fra 9 i 2009 til 13 i 2013. Totalt har antall grunnskoler (kommunale og private) gått ned fra 143 til 131 (8 %) de fem siste årene.

Tabell 23 viser utviklingen i antall barn i grunnskolealder (6-15 år) i årene 2009-2013 for Troms og for landet.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Troms	20 068	19 711	19 416	19 337	19 340	-3,6 %	0,02 %
Troms u /Tromsø	11 490	11 241	10 999	10 852	10 798	-6,0 %	-0,5 %
Landet u/ Oslo	560 455	558 971	556 778	555 935	555 984	-0,8 %	0,01 %

Tabell 23: Utvikling i antall barn 6-15 år

Det har vært en nedgang på 3,6 % i antall barn 6-15 år i Troms de fem siste årene, og 6 % for Troms u/Tromsø. På landsbasis har det kun vært en liten nedgang (-0,8 %). Det siste året har elevtallet holdt seg stabilt i Troms og landet, mens det fortsatt var noe nedgang for Troms u/ Tromsø.

Prioritering

Tabell 24 viser netto driftsutgifter til grunnskolesektoren (dvs. grunnskole, SFO, skolelokaler og skoleskyss) pr innbygger 6-15 år for årene 2009-2013. Dette kan indikere hvordan kommunene prioriterer bruken av midler til grunnskolesektoren.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	83 637	87 522	91 983	93 435	97 068	16,1 %	3,9 %
Harstad	84 677	99 422	103 361	105 210	102 591	21,2 %	-2,5 %
Kvæfjord	113 708	117 015	132 979	146 901	148 623	30,7 %	1,2 %
Skånland	122 267	126 147	122 492	133 370	127 190	4,0 %	-4,6 %
Ibestad	107 429	123 687	139 978	119 680	135 387	26,0 %	13,1 %
Gratangen	123 300	131 223	122 008	135 445	123 128	-0,1 %	-9,1 %
Lavangen	110 008	117 347	129 839	142 858	146 279	33,0 %	2,4 %
Bardu	123 403	122 417	125 838	125 708	125 938	2,1 %	0,2 %
Salangen	81 844	91 997	103 319	112 019	125 798	53,7 %	12,3 %
Målselv	86 380	86 937	90 338	97 423	112 602	30,4 %	15,6 %
Sørreisa	80 270	81 471	86 492	95 570	97 120	21,0 %	1,6 %
Dyrøy	104 706	119 853	123 969	133 408	129 933	24,1 %	-2,6 %
Tranøy	114 825	118 531	132 363	138 049	127 953	11,4 %	-7,3 %
Torsken				182 123	177 337		-2,6 %
Berg	139 500	126 258	117 000	109 697	133 975	-4,0 %	22,1 %
Lenvik	95 929	94 760	97 069	100 080	103 555	7,9 %	3,5 %
Balsfjord	92 959	102 556	109 295	117 201	126 194	35,8 %	7,7 %
Karlsøy	135 601	144 793	138 613	147 356	160 227	18,2 %	8,7 %
Lyngen	105 402	123 836	125 772	137 056	131 885	25,1 %	-3,8 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	118 333	119 764	126 668	138 241	136 462	15,3 %	-1,3 %
Gáivuotna Kåfjord	143 206	155 952	148 229	152 536	150 773	5,3 %	-1,2 %
Skjervøy	103 485	117 054	119 053	124 423	117 468	13,5 %	-5,6 %
Nordreisa	102 949	104 049	94 205	106 801	101 987	-0,9 %	-4,5 %
Kvænangen	177 288	169 713	172 772	173 007	181 250	2,2 %	4,8 %
Troms	93 246	98 799	102 433	106 064	108 065	15,9 %	1,9 %
Troms u/ Tromsø	100 420	107 296	110 430	115 939	116 765	16,3 %	0,7 %
Landet u/ Oslo	83 190	87 905	91 432	95 850	98 418	18,3 %	2,7 %

Tabell 24: Netto driftsutgifter til grunnskolesektoren pr innbygger 6-15 år

Tabellen viser at kommunene i Troms brukte snaut 10 000 kr. mer til grunnskole pr. innbygger 6-15 år enn landsgjennomsnittet i 2013.

Det er store variasjoner mellom kommunene når det gjelder hvor mye penger som brukes på grunnskole. Kvænangen (181 250) og Torsken (177 337) har høyest netto utgifter pr innbygger 6-15 år i 2013. Tromsø og Sørreisa har lavest netto utgifter med drøyt 97000 kr.

Salangen kommune har størst økning i nettoutgifter de fem siste årene, med 53,7 %. Berg kommune har størst nedgang med 4 %. Det siste året har imidlertid kommunen den største økningen med 22,1 %. Gratangen kommune har størst nedgang det siste året med 9,1 %.

Dekningsgrader

Tabell 25 viser prosentandel av elever som mottar spesialundervisning, alle klassetrinn sett under ett.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	7,6 %	7,3 %	8,3 %	8,2 %	8,6 %	1,0	0,4
Harstad	4,9 %	5,7 %	6,3 %	5,6 %	6,1 %	1,2	0,5
Kvæfjord	8,3 %	7,0 %	6,5 %	6,2 %	8,6 %	0,3	2,4
Skånland	5,1 %	6,4 %	6,4 %	5,8 %	5,0 %	-0,1	-0,8
Ibestad	22,5 %	19,2 %	18,6 %	19,6 %	20,0 %	-2,5	0,4
Gratangen	8,6 %	8,3 %	10,7 %	7,2 %	8,7 %	0,1	1,5
Lavangen	9,2 %	9,8 %	10,9 %	11,6 %	6,7 %	-2,5	-4,9
Bardu	11,6 %	14,1 %	11,1 %	10,8 %	9,4 %	-2,2	-1,4
Salangen	10,3 %	13,5 %	14,1 %	13,1 %	13,2 %	2,9	0,1
Målselv	14,8 %	13,0 %	11,3 %	11,1 %	10,1 %	-4,7	-1,0
Sørreisa	14,5 %	11,7 %	10,5 %	10,1 %	9,0 %	-5,5	-1,1
Dyrøy	7,0 %	7,1 %	5,7 %	5,9 %	5,6 %	-1,4	-0,3
Tranøy	10,3 %	12,0 %	11,2 %	4,4 %	3,0 %	-7,3	-1,4
Torsken	7,7 %	14,3 %	12,7 %	13,1 %	8,9 %	1,2	-4,2
Berg	7,4 %	6,8 %	6,8 %	8,4 %	11,0 %	3,6	2,6
Lenvik	11,1 %	10,9 %	9,9 %	7,8 %	7,4 %	-3,7	-0,4
Balsfjord	13,3 %	13,5 %	15,2 %	16,3 %	17,1 %	3,8	0,8
Karlsøy	19,6 %	19,9 %	15,3 %	13,3 %	11,3 %	-8,3	-2,0
Lyngen	16,0 %	15,3 %	15,2 %	15,7 %	14,7 %	-1,3	-1,0
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	15,6 %	16,5 %	17,0 %	11,8 %	12,4 %	-3,2	0,6
Gáivuotna Kåfjord	17,1 %	15,2 %	13,0 %	13,6 %	11,3 %	-5,8	-2,3
Skjervøy	18,0 %	20,3 %	20,1 %	12,4 %	12,3 %	-5,7	-0,1
Nordreisa	17,4 %	15,9 %	15,3 %	13,9 %	13,5 %	-3,9	-0,4
Kvænangen	13,3 %	11,2 %	10,1 %	9,8 %	9,7 %	-3,6	-0,1
Troms	9,5 %	9,5 %	9,6 %	9,0 %	9,0 %	-0,5	0,0
Troms u/ Tromsø	10,7 %	11,1 %	10,7 %	9,6 %	9,3 %	-1,4	-0,3
Landet u/ Oslo	7,8 %	8,2 %	8,6 %	8,6 %	8,4 %	0,6	-0,2

Tabell 25: Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning

Andelen elever som får spesialundervisning var noe høyere i Troms enn landsgjennomsnittet i 2013. Imidlertid har andelen gått ned i Troms i femårsperioden sett under ett (-0,5 prosentpoeng for Troms og -1,4 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø), mens det har vært en økning på landsbasis med 0,6 prosentpoeng.

Av kommunene i Troms har Ibestad høyest andel i 2013 med 20 %, fulgt av Balsfjord med 17,1 %. Lavest andel spesialundervisning i 2013 var det i Tranøy med 3 % og Skånland med 5 %.

Kommunene Balsfjord, Berg og Salangen har hatt størst økning i andelen spesialundervisning de siste fem årene, mens Karlsøy og Tranøy har hatt størst nedgang.

For enkelthets skyld viser ikke tabellen andelen spesialundervisning spesifisert for 1.-4. trinn, 5.-7. trinn og 8.-10. trinn. For Troms var det en nedgang i andelen spesialundervisning for de yngste og de eldste barna i løpet av de fem årene, mens andelen er uendret for mellomtrinnet. På landsbasis var utviklingen for de ulike trinnene sammenfallende med utviklingen totalt sett.

Neste tabell viser andelen timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	19,6 %	20,2 %	20,9 %	22,2 %	20,2 %	0,6	-2,0
Harstad	21,6 %	22,5 %	21,6 %	19,3 %	20,7 %	-0,9	1,4
Kvæfjord	26,0 %	27,9 %	29,6 %	32,4 %	34,2 %	8,2	1,8
Skånland	18,2 %	23,2 %	19,6 %	19,1 %	19,8 %	1,6	0,7
Ibestad	35,4 %	30,8 %	23,1 %	37,4 %	40,0 %	4,6	2,6
Gratangen	22,1 %	21,9 %	34,8 %	34,4 %	30,3 %	8,2	-4,1
Lavangen	17,6 %	15,9 %	14,3 %	13,4 %	9,8 %	-7,8	-3,6
Bardu	26,0 %	27,4 %	23,8 %	20,3 %	20,1 %	-5,9	-0,2
Salangen	28,8 %	29,7 %	13,8 %	38,7 %	31,0 %	2,2	-7,7
Målselv	21,1 %	22,4 %	16,9 %	20,6 %	20,2 %	-0,9	-0,4
Sørreisa	23,6 %	22,4 %	19,6 %	17,3 %	14,6 %	-9	-2,7
Dyrøy	13,5 %	15,3 %	13,3 %	13,1 %	10,7 %	-2,8	-2,4
Tranøy	20,8 %	33,0 %	25,4 %	15,0 %	6,8 %	-14	-8,2
Torsken	11,2 %	20,1 %	13,3 %	15,6 %	15,6 %	4,4	0,0
Berg	13,6 %	12,7 %	20,1 %	26,9 %	33,8 %	20,2	6,9
Lenvik	25,2 %	24,0 %	25,6 %	23,9 %	20,4 %	-4,8	-3,5
Balsfjord	21,6 %	23,1 %	26,0 %	27,0 %	23,2 %	1,6	-3,8
Karlsøy	30,8 %	25,6 %	21,7 %	20,2 %	22,9 %	-7,9	2,7
Lyngen	30,4 %	25,2 %	18,9 %	21,4 %	19,1 %	-11,3	-2,3
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	19,6 %	17,8 %	23,7 %	17,7 %	17,9 %	-1,7	0,2
Gáivuotna Kåfjord	15,2 %	20,4 %	18,5 %	21,4 %	19,3 %	4,1	-2,1
Skjervøy	30,6 %	24,8 %	27,4 %	22,2 %	20,5 %	-10,1	-1,7
Nordreisa	33,6 %	31,9 %	28,2 %	23,4 %	20,6 %	-13	-2,8
Kvænangen	20,0 %	21,2 %	21,2 %	23,8 %	17,9 %	-2,1	-5,9
Troms	22,4 %	22,8 %	22,0 %	22,4 %	20,9 %	-1,5	-1,5
Troms u/ Tromsø	23,6 %	24,2 %	22,6 %	22,5 %	21,3 %	-2,3	-1,1
Landet u/ Oslo	16,4 %	17,3 %	18,3 %	18,0 %	17,8 %	1,4	-0,2

Tabell 26: Andel timer spesialundervisning av antall læretimer totalt

Tabellen viser at andelen timer spesialundervisning av antall læretimer totalt var noe høyere i Troms enn landsgjennomsnittet i 2013, med 20,9 % for Troms og 17,8 % for landet u/ Oslo.

Nedgangen i andelen timer spesialundervisning for Troms er større enn nedgangen i andel elever som mottar spesialundervisning. Det har både blitt færre elever relativt sett som mottar spesialundervisning i Troms-kommunene, samt at de som fikk spesialundervisning i gjennomsnitt hadde færre timer utenfor klassen.

Produktivitet

Tabell 27 viser enhetskostnadene i grunnskolen, målt som brutto driftsutgifter til grunnskolesektor pr. elev (vektet). Dette er alle utgiftene som føres på funksjonene 202 (grunnskole), 215 (skolefritidstilbud), 222 (skolelokaler) og 223 (skoleskyss) i KOSTRA.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	93 270	96 840	102 086	104 651	110 427	18,4 %	5,5 %
Harstad	91 955	101 350	105 825	109 580	108 427	17,9 %	-1,1 %
Kvæfjord	111 028	119 712	129 767	145 556	152 594	37,4 %	4,8 %
Skånland	126 621	129 259	128 104	135 461	133 000	5,0 %	-1,8 %
Ibestad	147 496	157 537	173 464	158 645	154 071	4,5 %	-2,9 %
Gratangen	131 294	137 053	125 394	142 766	154 430	17,6 %	8,2 %
Lavangen	125 090	133 974	155 757	153 325	157 818	26,2 %	2,9 %
Bardu	124 140	122 105	123 538	126 365	127 298	2,5 %	0,7 %
Salangen	93 136	98 369	103 129	112 029	121 670	30,6 %	8,6 %
Målselv	93 083	93 825	96 771	104 660	115 938	24,6 %	10,8 %
Sørreisa	82 247	84 277	88 045	96 886	103 120	25,4 %	6,4 %
Dyrøy	106 102	118 809	130 752	142 595	143 233	35,0 %	0,4 %
Tranøy	120 802	123 983	135 183	143 450	134 630	11,4 %	-6,1 %
Torsken				188 136	189 872		0,9 %
Berg	139 040	140 494	147 254	181 296	185 500	33,4 %	2,3 %
Lenvik	98 378	98 921	100 021	103 855	108 373	10,2 %	4,4 %
Balsfjord	98 236	111 112	115 548	125 834	134 326	36,7 %	6,7 %
Karlsøy	142 744	147 097	145 046	148 640	159 560	11,8 %	7,3 %
Lyngen	120 599	130 141	136 517	153 055	150 213	24,6 %	-1,9 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	122 004	122 792	128 533	138 202	133 183	9,2 %	-3,6 %
Gáivuotna Kåfjord	153 783	155 698	159 880	168 962	167 265	8,8 %	-1,0 %
Skjervøy	109 724	115 580	123 298	131 620	129 457	18,0 %	-1,6 %
Nordreisa	113 491	116 852	106 592	136 489	139 170	22,6 %	2,0 %
Kvænangen	167 560	164 728	167 936	168 225	170 725	1,9 %	1,5 %
Troms	100 836	105 454	109 419	114 818	118 431	17,4 %	3,1 %
Troms u/ Tromsø	106 364	111 814	114 926	122 625	124 688	17,2 %	1,7 %
Landet u/ Oslo	90 960	95 588	99 324	104 355	107 996	18,7 %	3,5 %

Tabell 27: Brutto driftsutgifter til grunnskolesektor pr elev

Tabellen viser at enhetskostnadene innenfor grunnskolesektoren er om lag 10 000 høyere i Troms enn for landet, og 17 000 for Troms u/ Tromsø.

Enhetskostnadene har imidlertid økt mindre i Troms enn landsgjennomsnittet i perioden, og også det siste året.

Av kommunene i Troms hadde Torsken, Berg og Kvænangen høyest enhetskostnader i 2013, mens Sørreisa, Lenvik og Harstad hadde lavest enhetskostnader. Disse var de tre eneste kommunene i Troms med lavere enhetskostnader enn landsgjennomsnittet i 2013.

Størst økning i enhetskostnadene i femårsperioden var det i kommunene Kvæfjord, Balsfjord og Dyrøy. Kvænangen og Bardu har minst økning. Størst økning det siste året er i Målselv kommune.

Utdypende tjenesteindikatorer

Gjennomsnittlig gruppestørrelse

Tabell 28 viser gjennomsnittlig gruppestørrelse for 1.-7. årstrinn.

Utgangspunktet for indikatoren er at man får et inntrykk av størrelsen på undervisningsgruppene i skolen ved å se på forholdet mellom elevtimer og lærertimer. Selv om antall elever i en gitt

undervisningssituasjon vil variere innen for den enkelte skole og det enkelte årstrinn, gir indikatorene et bilde av hvor mange elever som i gjennomsnitt befinner seg i undervisningssituasjonen til den enkelte lærer. Indikatorene er således mer valide som mål på lærertetthet enn den tidligere brukte indikatoren for gjennomsnittlig gruppestørrelse.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	14,2	14,4	14,1	13,7	14,0	-1,7 %	2,2 %
Harstad	12,2	11,7	11,0	12,5	12,8	5,0 %	2,3 %
Kvæfjord	8,0	8,2	7,3	7,5	8,9	11,1 %	18,8 %
Skånland	8,8	9,7	9,5	10,6	11,1	26,4 %	4,7 %
Ibestad	7,4	5,2	5,9	7,2	8,8	19,0 %	23,4 %
Gratangen	8,9	9,8	8,9	10,4	5,2	-41,6 %	-50,0 %
Lavangen	8,5	9,2	10,1	9,8	8,9	4,2 %	-9,6 %
Bardu	8,3	9,6	9,1	10,3	10,3	24,9 %	0,1 %
Salangen	11,3	10,0	10,5	10,1	10,8	-4,7 %	6,0 %
Målselv	11,1	11,3	11,1	10,5	10,5	-5,2 %	0,0 %
Sørreisa	13,1	12,5	12,8	12,3	12,2	-6,4 %	-0,6 %
Dyrøy	10,4	9,6	9,6	9,5	10,5	1,2 %	10,0 %
Tranøy	10,8	12,8	9,7	9,8	10,0	-7,3 %	2,0 %
Torsken	7,4	6,7	6,9	7,3	7,3	-1,3 %	0,5 %
Berg	8,1	8,4	6,6	6,6	7,9	-2,0 %	19,2 %
Lenvik	10,6	11,1	11,6	12,1	11,8	11,0 %	-2,7 %
Balsfjord	9,5	9,1	9,5	8,9	8,6	-10,0 %	-3,4 %
Karlsøy	8,0	7,3	7,2	6,4	7,1	-10,6 %	10,6 %
Lyngen	9,5	8,6	8,4	10,1	10,8	13,0 %	7,0 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	8,9	9,2	9,6	10,0	9,7	9,0 %	-2,7 %
Gáivuotna Kåfjord	6,2	7,8	8,1	7,6	9,0	44,0 %	17,9 %
Skjervøy	10,3	9,0	8,7	9,6	10,0	-2,9 %	4,2 %
Nordreisa	8,5	9,7	10,0	9,1	9,7	13,3 %	6,3 %
Kvænangen	6,2	6,4	7,4	8,0	7,6	23,9 %	-4,4 %
Troms	11,5	11,5	11,4	11,6	11,9	3,8 %	2,5 %
Troms u/ Tromsø	10,0	10,0	9,9	10,3	10,6	6,2 %	2,5 %
Landet u/ Oslo	13,0	13,0	12,9	13,0	13,1	0,8 %	1,3 %

Tabell 28: Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-7. årstrinn (enhet: personer)

Tabellen viser at gjennomsnittlig gruppestørrelse i Troms (11,9 og 10,6 for Troms u/ Tromsø i 2013) er lavere enn landsgjennomsnittet (13,1 i 2013). Det har imidlertid vært en større prosentvis økning i gruppestørrelsen i Troms enn landsgjennomsnittet de siste fem årene, og også det siste året.

Tromsø kommune har lavest lærertetthet, og er eneste kommune i Troms der gjennomsnittlig gruppestørrelse på barneskolen er større enn landsgjennomsnittet. Kommunene Gratangen, Karlsøy, Torsken, Kvænangen og Berg hadde lavest gjennomsnittlig gruppestørrelse i 2013.

Tabell 29 viser gjennomsnittlig gruppestørrelse for 8.-10. årstrinn.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	15,0	15,2	14,5	14,9	14,1	-5,8 %	-4,8 %
Harstad	12,6	12,7	11,3	13,3	14,4	14,4 %	8,5 %
Kvæfjord	11,1	12,4	10,2	8,3	8,4	-24,8 %	1,2 %
Skånland	10,0	9,4	8,7	9,3	9,5	-4,6 %	2,1 %
Ibestad	7,1	4,1	4,3	4,4	8,4	17,2 %	88,9 %
Gratangen	7,8	6,8	8,4	11,0	9,4	20,5 %	-14,8 %
Lavangen	10,5	7,4	9,9	8,2	8,6	-18,0 %	5,4 %
Bardu	10,1	9,4	10,0	10,0	11,4	13,0 %	14,5 %
Salangen	14,4	14,0	11,5	11,9	10,0	-30,4 %	-15,6 %
Målselv	11,3	12,3	13,3	11,8	12,3	8,6 %	4,3 %
Sørreisa	14,0	15,5	16,5	14,0	15,8	13,3 %	13,1 %
Dyrøy	10,2	9,4	10,7	9,7	11,1	8,0 %	13,8 %
Tranøy	7,6	9,9	9,5	10,0	11,5	50,7 %	15,1 %
Torsken	8,2	6,4	6,2	6,9	7,4	-9,3 %	8,3 %
Berg	11,9	9,8	9,1	10,5	12,5	5,2 %	18,9 %
Lenvik	11,2	13,3	12,6	13,7	13,2	18,2 %	-3,9 %
Balsfjord	11,0	10,7	11,1	10,9	10,6	-3,6 %	-2,3 %
Karlsøy	8,5	8,2	7,8	7,0	6,6	-22,9 %	-5,6 %
Lyngen	9,3	9,8	9,9	9,1	11,0	18,3 %	20,8 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	10,0	9,4	8,6	7,0	9,0	-10,1 %	28,7 %
Gáivuotna Kåfjord	9,9	8,8	8,6	9,3	10,5	6,0 %	13,4 %
Skjervøy	9,2	10,0	8,9	8,7	9,6	4,7 %	11,1 %
Nordreisa	9,8	10,8	10,7	13,2	13,7	38,9 %	3,3 %
Kvænangen	8,3	8,5	8,2	8,3	9,2	11,3 %	10,4 %
Troms	12,2	12,4	12,0	12,3	12,6	3,2 %	2,6 %
Troms u/ Tromsø	10,8	11,0	10,7	10,9	11,7	7,8 %	7,1 %
Landet u/ Oslo	14,6	14,7	14,5	14,6	14,3	-2,1 %	-2,1 %

Tabell 29: Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn (enhet: personer)

Gjennomsnittlig gruppestørrelse på ungdomsskolen er gjennomgående noe høyere enn på barneskolen. Også her er gruppene i gjennomsnitt mindre i Troms enn landsgjennomsnittet. Det har imidlertid vært en økning i gruppestørrelsen i Troms, mens det på landsbasis har vært en liten nedgang.

Karlsøy og Torsken kommuner hadde minst grupper og dermed størst lærertetthet i 2013. Sørreisa, Harstad, Tromsø og Nordreisa kommuner hadde størst grupper.

Størst økning i gruppestørrelsen i årene 2009-2013 var det i kommunene Tranøy og Nordreisa, mens det var størst nedgang i kommunene Salangen, Kvæfjord og Karlsøy.

Gjennomsnittlige grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng beregnes for avgangselever i grunnskolen. Hver tallkarakter får tilsvarende poengverdi. Poengsummen får en ved å summere alle tallkarakterene og deretter dele på antall karakterer. Dette gjennomsnittet, med to desimaler, multipliseres med 10. Dersom en elev har færre enn 8 karakterer settes grunnskolepoeng = 0.

Tabell 30 viser gjennomsnittlig grunnskolepoeng for kommunene i Troms i årene 2009-2013.

	2009	2010	2011	2012	2013	Gj.snitt 2009-2013
Tromsø	40,0	39,8	40,7	40,6	41,5	40,5
Harstad	38,3	39,2	39,8	40,2	38,7	39,2
Kvæfjord	39,1	39,8	40,7	39,2	41,1	40,0
Skånland	38,5	40,1	39,3	39,1	39,3	39,3
Ibestad	38,2	39,2	38,9	40,9	41,0	39,6
Gratangen	40,3	37,0	41,9	41,7	45,0	41,2
Lavangen	45,8	41,5	38,7	43,4	45,9	43,1
Bardu	37,2	40,5	42,2	38,6	42,4	40,2
Salangen	37,9	38,3	38,8	37,6	38,7	38,3
Målselv	38,7	40,0	40,3	40,4	40,3	39,9
Sørreisa	38,3	39,0	40,3	40,4	39,2	39,4
Dyrøy	36,5	40,4	40,4	38,5	38,1	38,8
Tranøy	37,9	43,5	38,4	37,8	38,3	39,2
Torsken	36,0	40,6	44,1	39,1	35,6	39,1
Berg	42,9	39,3	41,4	44,0	41,6	41,8
Lenvik	39,4	38,9	39,5	39,5	38,6	39,2
Balsfjord	39,4	39,0	38,8	40,0	38,7	39,2
Karlsøy	38,4	37,6	38,7	37,2	39,9	38,4
Lyngen	38,7	38,4	39,6	40,9	41,2	39,8
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	40,9	42,4	41,3	39,7	41,5	41,2
Gáivuotna Kåfjord	39,0	39,4	39,0	42,2	39,0	39,7
Skjervøy	39,6	40,2	36,5	37,4	36,7	38,1
Nordreisa	40,7	36,3	37,3	36,6	39,1	38,0
Kvænangen	39,6	37,7	41,8	38,1	37,1	38,9
Troms				40,0	40,2	
Landet u/ Oslo				39,9	40,0	

Tabell 30: Gjennomsnittlige grunnskolepoeng

Tabellen viser at gjennomsnittlig grunnskolepoeng i Troms ligger så vidt over landsgjennomsnittet.

10 kommuner i Troms hadde høyere gjennomsnittlig grunnskolepoeng enn landsgjennomsnittet i 2013.

Kommunene Lavangen, Berg og Storfjord har høyest gjennomsnittlig grunnskolepoeng for årene 2009-2013 sett under ett, mens kommunene Nordreisa, Skjervøy, Salangen og Karlsøy har lavest gjennomsnittlig grunnskolepoeng.

I 2013 hadde Lavangen, Gratangen og Bardu høyest gjennomsnittlig grunnskolepoeng av kommunene i Troms. Kommunene Torsken, Skjervøy og Kvænangen hadde lavest gjennomsnittlig grunnskolepoeng.

3.3. Pleie og omsorg

Antall mottakere av pleie- og omsorgstjenester økte betydelig i perioden 2009-2013, både i Troms og på landsbasis. I følge KOSTRA-tallene var det i 2009 totalt 7639 mottakere av pleie- og omsorgstjenester i Troms. I 2013 hadde dette antallet økt til 8246, en økning på 8 %.

Det har vært et økende behov for tjenester i perioden, som følge av flere eldre innbyggere, særlig i aldersgruppen over 90 år hvor det var en økning på nesten 20 % i Troms-kommunene fra 2009 til 2013. På landsbasis var det en økning på over 22 % i denne aldersgruppen i samme periode.

Tabell 31 viser befolkningsutviklingen i aldersgruppen 67 år og over.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Troms	19 849	20 314	20 931	21 638	22 430	13,0 %	3,7 %
Troms u /Tromsø	13 866	14 091	14 423	14 854	15 327	10,5 %	3,2 %
Landet u/ Oslo	565 341	576 396	592 362	609 473	632 663	11,9 %	3,8 %

Tabell 31: Utvikling i antall innbyggere over 67 år

Samtidig har det vært en sterk økning i antall yngre tjenestemottakere. Totalt sett var det en økning på 9 % i antall mottakere av hjemmetjenester i Troms fra 2009 til 2013. Blant de yngre tjenestemottakerne, dvs. de under 67 år, var det en økning på hele 19 %. I samme periode var det en befolkningsøkning i Troms på 2,6 % for gruppen under 67 år. Antall yngre tjenestemottakere økte altså betydelig mer enn befolkningsveksten isolert sett skulle tilsi. I de eldre aldergruppene var det derimot en liten nedgang i andelen som mottok hjemmetjenester. Dette er også en trend på landsbasis.

På landsbasis er trenden at det har blitt betydelig flere beboere i boliger med heldøgns bemanning, mens antall plasser i sykehjem har vært tilnærmet uendret i perioden 2009-2013. Denne trenden er også til stede i Troms, men er ikke like synlig. Det har i Troms vært en liten vekst i antall beboere i institusjon (3 %). Veksten i antall beboere i bolig med heldøgns bemanning er imidlertid klart større (11 %).

Prioritering - pleie og omsorgstjenesten samlet

Tabell 32 viser netto driftsutgifter til pleie- og omsorgssektoren samlet sett, pr. innbygger over 67 år. Dette kan indikere ulikheter i hvordan kommunene prioriterer å bruke midler på pleie- og omsorgstjenester.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	111 485	109 505	111 902	118 126	120 855	8,4 %	2,3 %
Harstad	107 889	122 119	126 937	127 027	118 527	9,9 %	-6,7 %
Kvæfjord	336 687	322 885	329 310	337 459	309 666	-8,0 %	-8,2 %
Skånland	121 844	118 981	124 475	132 779	120 715	-0,9 %	-9,1 %
Ibestad	101 889	102 613	100 229	107 914	111 564	9,5 %	3,4 %
Gratangen	101 076	107 900	101 710	112 344	110 129	9,0 %	-2,0 %
Lavangen	105 312	104 000	99 512	96 740	97 250	-7,7 %	0,5 %
Bardu	105 052	110 113	115 088	124 491	125 663	19,6 %	0,9 %
Salangen	89 205	98 630	99 348	100 978	102 448	14,8 %	1,5 %
Målselv	112 029	110 977	117 773	124 109	128 487	14,7 %	3,5 %
Sørreisa	107 328	105 769	102 984	109 115	107 876	0,5 %	-1,1 %
Dyrøy	105 650	114 209	119 883	132 035	126 572	19,8 %	-4,1 %
Tranøy	98 664	105 864	119 013	132 838	126 018	27,7 %	-5,1 %
Torsken				135 220	134 708		-0,4 %
Berg	106 771	104 270	110 583	114 885	115 995	8,6 %	1,0 %
Lenvik	111 748	110 890	125 670	118 793	133 104	19,1 %	12,0 %
Balsfjord	91 449	99 596	103 481	114 121	112 464	23,0 %	-1,5 %
Karlsøy	104 194	108 763	113 203	123 643	115 103	10,5 %	-6,9 %
Lyngen	92 726	111 367	90 713	95 183	100 267	8,1 %	5,3 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	154 614	171 913	175 098	162 382	140 938	-8,8 %	-13,2 %
Gáivuotna Kåfjord	107 220	103 559	109 151	114 644	107 946	0,7 %	-5,8 %
Skjervøy	126 933	130 429	131 469	127 867	121 530	-4,3 %	-5,0 %
Nordreisa	106 375	110 774	101 329	107 808	106 146	-0,2 %	-1,5 %
Kvænangen	125 524	119 078	132 051	140 743	144 489	15,1 %	2,7 %
Troms	114 088	117 164	120 349	125 016	123 983	8,7 %	-0,8 %
Troms u/ Tromsø	115 211	120 547	124 160	128 163	125 432	8,9 %	-2,1 %
Landet u/ Oslo	99 721	102 724	104 759	110 910	109 804	10,1 %	-1,0 %

Tabell 32: Netto driftsutgifter til pleie- og omsorgssektoren, pr innbygger over 67 år

I følge tabellen bruker kommunene i Troms 14 000 kroner mer på pleie- og omsorg pr innbygger over 67 år enn landsgjennomsnittet. Veksten i driftsutgifter har imidlertid vært lavere i Troms de siste fem årene enn veksten på nasjonalt nivå.

Kvæfjord kommune har desidert høyest netto driftsutgifter til pleie og omsorg, og dette er knyttet til det særskilt høye aktivitetsnivået som kommunen har i kraft av å være vertskommune etter ansvarsreformen for psykisk helsevern. Kommunen har på den annen side nest størst nedgang i utgiftene de siste fem årene, etter Storfjord kommune. Kommunene Lavangen, Lyngen og Salangen brukte i 2013 minst midler på pleie- og omsorgstjenester pr innbygger over 67 år.

3.3.1. Hjemmetjenesten

Dekningsgrader

Tabell 33 viser dekningsgrader innenfor hjemmetjenesten for yngre mottakere (under 67 år).

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	11,0	12,0	12,5	13,2	14,9	35,4 %	12,4 %
Harstad	21,1	24,6	22,8	22,7	22,4	6,0 %	-1,6 %
Kvæfjord	46,0	47,0	45,6	40,1	42,4	-7,9 %	5,8 %
Skånland	14,8	15,6	21,6	22,0	22,1	48,9 %	0,2 %
Ibestad	35,3	34,2	32,4	34,4	33,0	-6,6 %	-4,1 %
Gratangen	10,0	20,5	22,7	20,9	20,7	106,7 %	-1,3 %
Lavangen	16,4	21,5	17,3	19,8	18,6	13,7 %	-6,0 %
Bardu	21,5	24,8	24,6	21,1	20,8	-3,3 %	-1,2 %
Salangen	19,1	20,5	20,4	21,1	22,2	16,3 %	5,1 %
Målselv	26,4	24,0	24,9	24,3	25,0	-5,3 %	2,8 %
Sørreisa	20,8	19,7	18,0	17,9	14,7	-28,9 %	-17,6 %
Dyrøy	19,4	31,5	33,3	36,4	42,7	119,9 %	17,2 %
Tranøy	9,8	10,8	15,8	16,9	17,9	82,6 %	5,6 %
Torsken		23,8	21,8		28,4		
Berg	14,6	17,8	24,0	20,2	20,4	39,1 %	0,7 %
Lenvik	18,9	20,7	21,7	22,9	23,1	22,2 %	1,0 %
Balsfjord	31,8	31,6	31,3	32,2	31,9	0,2 %	-0,8 %
Karlsøy	29,4	30,8	29,1	34,2	29,8	1,3 %	-12,8 %
Lyngen	28,9	28,1	30,6	34,0	37,5	29,9 %	10,3 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	20,7	26,8	21,2	28,3	26,6	28,3 %	-5,9 %
Gáivuotna Kåfjord	25,0	30,0	30,1	34,5	35,8	42,9 %	3,8 %
Skjervøy	25,6	27,0	24,8	29,4	29,9	16,9 %	1,9 %
Nordreisa	21,0	21,8	20,9	23,0	20,2	-4,0 %	-12,1 %
Kvænangen	38,1	37,1	38,6	36,8	34,2	-10,2 %	-7,1 %
Troms	17,5	19,1	19,1	19,8	20,4	16,5 %	3,3 %
Troms u/ Tromsø	22,9	25,0	24,7	25,3	25,2	10,1 %	-0,5 %
Landet u/ Oslo		18,9	19,4	19,8	19,9	5,4 %	0,8 %

Tabell 33: Mottakere av hjemmetjenester 0-66 år, pr 1000 innbygger 0-66 år

Tabellen viser at det i Troms er noe flere yngre mottakere av hjemmetjenester enn landsgjennomsnittet, 20,4 pr 1000 innbyggere (tilsvarende 2,4 %) mot 19,9 for landet u/ Oslo i 2013. Videre har veksten i antall yngre tjenestemottakere vært betydelig høyere i Troms (16,5 % og 10,1 % for Troms u/ Tromsø) enn for landet som helhet (5,4 %) de siste fem årene.

Dyrøy kommune og Kvæfjord kommune hadde høyest dekningsgrad i 2013 med hhv. 42,7 og 42,4. Kommunene Sørreisa og Tromsø hadde lavest dekningsgrad i 2013 med 14,7 og 14,9.

Dyrøy, Gratangen og Tranøy har klart størst vekst i dekningsgraden de siste fem årene, mens Sørreisa og Kvænangen har størst reduksjon.

Tabell 34 viser dekningsgrader innenfor hjemmetjenesten for mottakere over 67 år.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	175,0	171,8	164,6	162,7	158,0	-9,7 %	-2,9 %
Harstad	190,8	202,0	200,7	186,2	181,4	-4,9 %	-2,6 %
Kvæfjord	263,0	254,4	231,6	220,2	212,9	-19,1 %	-3,3 %
Skånland	220,6	207,7	194,2	198,9	194,5	-11,8 %	-2,2 %
Ibestad	234,0	207,1	226,5	222,5	203,2	-13,2 %	-8,7 %
Gratangen	216,0	217,6	188,2	189,2	185,6	-14,1 %	-1,9 %
Lavangen	188,1	160,4	153,1	147,1	153,8	-18,2 %	4,6 %
Bardu	175,6	161,3	164,6	160,9	159,4	-9,2 %	-0,9 %
Salangen	167,7	156,0	148,1	137,8	160,9	-4,1 %	16,7 %
Målselv	179,7	183,8	183,6	188,0	183,0	1,9 %	-2,6 %
Sørreisa	168,4	174,6	109,5	137,2	140,4	-16,6 %	2,4 %
Dyrøy	149,6	150,2	179,7	210,9	202,3	35,2 %	-4,1 %
Tranøy	241,6	235,6	229,6	231,2	202,4	-16,2 %	-12,5 %
Torsken		163,3	136,6		143,5		
Berg	211,4	196,6	216,7	213,1	170,3	-19,4 %	-20,1 %
Lenvik	186,0	189,3	155,9	164,2	153,8	-17,3 %	-6,3 %
Balsfjord	251,7	179,4	179,9	147,5	172,1	-31,6 %	16,7 %
Karlsøy	203,7	207,7	207,8	230,4	213,6	4,8 %	-7,3 %
Lyngen	225,6	219,3	202,4	204,7	197,4	-12,5 %	-3,5 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	152,6	186,5	175,8	185,7	177,1	16,0 %	-4,6 %
Gáivuotna Kåfjord	161,4	189,4	186,6	182,6	169,6	5,1 %	-7,2 %
Skjervøy	223,3	216,9	208,6	217,7	225,9	1,2 %	3,8 %
Nordreisa	183,8	183,1	195,2	197,4	172,1	-6,4 %	-12,8 %
Kvænangen	224,7	229,6	230,8	209,0	211,1	-6,1 %	1,0 %
Troms	189,0	188,0	180,0	177,5	172,8	-8,6 %	-2,7 %
Troms u/ Tromsø	195,1	195,2	186,9	184,2	179,6	-7,9 %	-2,5 %
Landet u/ Oslo		170,6	167,0	161,1	155,6	-8,8 %	-3,4 %

Tabell 34: Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over, pr 1000 innbygger 67 år og over

Tabellen viser at det er flere mottakere av hjemmetjenester i aldersgruppen 67 år og over i Troms enn for landet som helhet. I 2013 var det 177,5 mottakere av hjemmetjenester pr 1000 innbyggere i Troms, mot 155,6 på landsbasis.

Videre går det frem av tabellen at det har vært en nedgang i dekningsgraden i de aller fleste kommunene i Troms. Nedgangen i Troms er på nivå med nedgangen på landsbasis, mens den er noe mindre for Troms u/ Tromsø.

Størst nedgang i årene 2009-2013 var det i Balsfjord, Berg og Kvæfjord, mens det var størst økning i Dyrøy kommune.

Produktivitet

Tabell 35 viser kostnader i hjemmetjenesten (alle utgifter som føres på funksjon 254 i KOSTRA) pr. mottaker (enhetskostnader).

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	228 915	231 669	245 987	256 925	258 442	12,9 %	0,6 %
Harstad	172 384	193 093	228 699	248 547	239 564	39,0 %	-3,6 %
Kvæfjord	487 538	488 713	516 563	594 853	564 607	15,8 %	-5,1 %
Skånland	163 667	168 434	167 539	186 365	189 900	16,0 %	1,9 %
Ibestad	122 909	131 277	114 353	108 563	122 892	0,0 %	13,2 %
Gratangen	211 111	192 457	205 132	227 284	222 269	5,3 %	-2,2 %
Lavangen	135 241	140 255	161 870	167 696	178 106	31,7 %	6,2 %
Bardu	116 485	107 971	117 756	143 238	137 213	17,8 %	-4,2 %
Salangen	184 422	228 461	261 233	268 856	247 921	34,4 %	-7,8 %
Målselv	153 057	161 310	171 804	172 148	175 182	14,5 %	1,8 %
Sørreisa	209 707	205 461	275 330	265 868	301 144	43,6 %	13,3 %
Dyrøy	214 895	211 794	188 169	178 648	167 242	-22,2 %	-6,4 %
Tranøy	118 571	129 308	136 946	200 464	250 607	111,4 %	25,0 %
Torsken				117 481	116 041		-1,2 %
Berg	151 979	157 063	147 696	173 796	183 435	20,7 %	5,5 %
Lenvik	197 457	203 817	209 093	195 246	213 253	8,0 %	9,2 %
Balsfjord	118 057	159 641	173 511	214 980	199 973	69,4 %	-7,0 %
Karlsøy	142 697	150 947	168 636	164 901	182 113	27,6 %	10,4 %
Lyngen	224 030	224 974	226 438	236 141	246 318	9,9 %	4,3 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	243 903	223 857	294 363	235 424	253 042	3,7 %	7,5 %
Gáivuotna Kåfjord	166 261	143 720	183 023	193 567	192 376	15,7 %	-0,6 %
Skjervøy	171 274	179 230	201 191	226 672	193 543	13,0 %	-14,6 %
Nordreisa	199 788	217 330	201 944	206 742	225 475	12,9 %	9,1 %
Kvænangen	161 240	158 740	168 314	195 315	227 422	41,0 %	16,4 %
Troms	199 478	206 935	223 639	235 473	237 920	19,3 %	1,0 %
Troms u/ Tromsø	188 081	197 260	214 543	226 476	228 724	21,6 %	1,0 %
Landet u/ Oslo		187 973	197 133	214 853	223 081	18,7 %	3,8 %

Tabell 35: Enhetskostnader i hjemmetjenesten

Kommunene i Troms har i gjennomsnitt noe høyere enhetskostnader enn landsgjennomsnittet. Vi ser også at utgiftsveksten de siste fem årene har vært større i Troms (19,3 % og 21,6 % for Troms u/ Tromsø) enn for landet som helhet (18,7 %). Det siste året har imidlertid utgiftsveksten vært mindre i Troms enn på landsbasis.

Kvæfjord kommune har klart høyest enhetskostnader, mens Sørreisa, Tromsø og Storfjord er kommuner med betydelig høyere enhetskostnader enn landsgjennomsnittet. Torsken kommune har lavest enhetskostnader innenfor hjemmetjenesten iht. KOSTRA-tallene.

Størst økning i femårsperioden var det i Tranøy (111,4 %) og Balsfjord (69,4 %). Dyrøy kommune på den annen side har en nedgang på 22,2 % i samme periode.

3.3.2. Institusjon

Dekningsgrader

Tabell 36 viser dekningsgraden i institusjoner for personer 80 år og over i prosent av tilsvarende aldersgruppe i befolkningen. Det tas ikke hensyn til om beboeren er innbygger i kommunen eller

ikke. Dekningsgraden vil dermed kunne vise et for høyt tall i kommuner som selger plasser til andre kommuner.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	13,9 %	14,4 %	14,7 %	14,5 %	14,9 %	1,0	0,4
Harstad	16,0 %	14,7 %	13,3 %	13,2 %	14,7 %	-1,3	1,5
Kvæfjord	16,8 %	16,4 %	21,9 %	23,5 %	19,0 %	2,3	-4,4
Skånland	26,3 %	23,1 %	20,7 %	18,6 %	19,6 %	-6,7	1,1
Ibestad	24,4 %	22,9 %	19,3 %	22,3 %	21,7 %	-2,7	-0,6
Gratangen	19,4 %	18,6 %	18,2 %	15,5 %	16,5 %	-2,9	1,0
Lavangen	20,9 %	20,9 %	15,0 %	14,5 %	13,9 %	-7,0	-0,6
Bardu	17,0 %	19,0 %	19,5 %	15,8 %	17,0 %	0,0	1,2
Salangen	22,3 %	22,2 %	21,3 %	18,6 %	17,4 %	-4,9	-1,2
Målselv	17,0 %	15,6 %	16,0 %	15,6 %	16,6 %	-0,4	1,0
Sørreisa	13,3 %	11,8 %	12,4 %	12,1 %	13,2 %	-0,1	1,1
Dyrøy	19,8 %	19,4 %	23,1 %	21,6 %	22,6 %	2,8	1,0
Tranøy	18,6 %	20,9 %	16,8 %	17,9 %	19,1 %	0,5	1,2
Torsken	15,9 %	31,1 %	30,1 %	31,9 %	32,4 %	16,5	0,5
Berg	26,6 %	32,8 %	27,9 %	25,4 %	21,0 %	-5,6	-4,4
Lenvik	13,6 %	13,0 %	16,7 %	17,2 %	16,8 %	3,2	-0,4
Balsfjord	15,1 %	15,5 %	17,8 %	19,0 %	21,1 %	6,0	2,1
Karlsøy	15,1 %	17,6 %	13,6 %	15,2 %	16,2 %	1,1	1,0
Lyngen	14,1 %	13,3 %	12,6 %	13,4 %	13,3 %	-0,9	-0,1
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	17,4 %	13,9 %	14,5 %	11,0 %	16,2 %	-1,2	5,3
Gáivuotna Kåfjord	15,3 %	16,2 %	14,8 %	17,1 %	18,6 %	3,3	1,5
Skjervøy	19,0 %	18,8 %	16,5 %	15,7 %	15,5 %	-3,5	-0,2
Nordreisa	17,6 %	18,5 %	18,4 %	16,2 %	17,3 %	-0,4	1,1
Kvænangen	28,6 %	24,2 %	13,0 %	18,1 %	16,9 %	-11,7	-1,2
Troms	16,2 %	16,3 %	16,1 %	16,0 %	16,5 %	0,3	0,5
Troms u/ Tromsø	17,1 %	17,1 %	16,7 %	16,6 %	17,1 %	0,0	0,5
Landet u/ Oslo		13,9 %	13,8 %	13,8 %	13,5 %	-0,4	-0,3

Tabell 36: Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon

Tabellen viser at dekningsgraden i institusjoner er høyere i Troms (16,5 % og 17,1 % for Troms u/ Tromsø i 2013) enn for landet som helhet (13,5 %). Av tabellen fremgår det også at det har vært en liten økning i dekningsgraden i Troms de siste fem årene og det siste året, mens det har vært en tilsvarende nedgang på landsbasis.

Høyest dekningsgrad i 2013 var det i Torsken kommune med 32,4 %. Kommunene Sørreisa, Lyngen og Lavangen hadde lavest dekningsgrad i 2013.

Produktivitet

Tabell 37 viser enhetskostnader innenfor institusjonsbasert pleie og omsorg, målt ved brutto driftsutgifter institusjon, pr kommunal plass (alle utgifter som føres på funksjon 253 og 261 i KOSTRA).

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	865 928	882 340	961 119	1 047 766	1 040 273	20,1 %	-0,7 %
Harstad	845 621	977 107	1 006 725	1 006 779	1 027 991	21,6 %	2,1 %
Kvæfjord	916 600	820 457	758 244	877 927	933 317	1,8 %	6,3 %
Skånland	798 942	787 509	797 057	949 149	839 720	5,1 %	-11,5 %
Ibestad	740 194	836 824	841 588	966 794	1 130 438	52,7 %	16,9 %
Gratangen	773 182	774 091	798 500	901 864	881 318	14,0 %	-2,3 %
Lavangen	931 500	879 000	846 000	773 000	738 800	-20,7 %	-4,4 %
Bardu	849 289	901 778	996 000	1 073 122	1 106 659	30,3 %	3,1 %
Salangen	686 214	736 893	765 179	822 250	828 929	20,8 %	0,8 %
Målselv	677 287	815 931	849 959	939 203	1 009 493	49,0 %	7,5 %
Sørreisa	980 133	979 533	996 533	1 099 133	1 091 276	11,3 %	-0,7 %
Dyrøy	718 920	714 160	782 000	866 480	848 080	18,0 %	-2,1 %
Tranøy	844 077	909 654	990 308	1 036 154	981 231	16,2 %	-5,3 %
Torsken				717 424	763 030		6,4 %
Berg	654 550	641 600	681 000	709 750	756 950	15,6 %	6,7 %
Lenvik	813 446	791 069	770 971	928 784	920 057	13,1 %	-0,9 %
Balsfjord	723 232	789 512	804 732	896 817	879 535	21,6 %	-1,9 %
Karlsøy	949 964	1 026 036	1 086 714	1 185 607	1 232 846	29,8 %	4,0 %
Lyngen	790 852	877 370	904 731	988 269	998 346	26,2 %	1,0 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	1 002 308	1 040 731	1 081 962	1 505 765	1 103 444	10,1 %	-26,7 %
Gáivuotna Kåfjord	906 424	831 886	817 588	1 019 400	1 078 167	18,9 %	5,8 %
Skjervøy	1 116 600	1 226 967	1 062 167	1 020 697	892 194	-20,1 %	-12,6 %
Nordreisa	773 266	827 367	606 937		889 000	15,0 %	
Kvænangen	802 533	814 233	863 733	894 633	1 000 074	24,6 %	11,8 %
Troms	820 903	869 730	891 699	1 034 367	981 781	19,6 %	-5,1 %
Troms u/ Tromsø	805 800	865 245	867 515	1 029 164	959 554	19,1 %	-6,8 %
Landet u/ Oslo	833 373	850 214	886 198	955 590	977 884	17,3 %	2,3 %

Tabell 37: Brutto driftsutgifter pr kommunal institusjonsplass

I følge tabellen var enhetskostnadene pr kommunal institusjonsplass i 2013 i kommunene i Troms marginalt over landsgjennomsnittet, men noe under landsgjennomsnittet for Troms u/ Tromsø.

Det var i perioden 2009-2013 noe høyere vekst i enhetskostnadene i Troms i forhold til utviklingen på landsbasis.

Kommunene Karlsøy, Ibestad og Storfjord hadde høyest enhetskostnader i 2013, mens kommunene Lavangen, Berg og Torsken hadde lavest enhetskostnader.

Kommunene Ibestad og Målselv har hatt størst økning i enhetskostnadene, mens Lavangen og Skjervøy har hatt nedgang i enhetskostnadene i femårsperioden.

Utdypende tjenesteindikatorer

Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem

Tabell 38 viser legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem.

Indikatoren viser gjennomsnittlig antall legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem (evt. sykehjem kombinert med aldershjem eller statlig virksomhet) og boform med heldøgns omsorg og pleie. Verdien angis i timer med 2 desimaler, dvs. 0,25 timer tilsvarer 15 minutter pr. beboer.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	0,35	0,37	0,50	0,47	0,52	51,1 %	11,4 %
Harstad	0,32	0,39	0,49	0,55	0,59	83,9 %	6,3 %
Kvæfjord	0,35	0,36	0,30	0,28	0,32	-10,0 %	14,5 %
Skånland	0,33	0,34	0,41	0,47	0,45	37,5 %	-5,0 %
Ibestad	0,22	0,18	0,23	0,20	0,19	-10,1 %	-1,5 %
Gratangen	0,36	0,64	0,33	0,32	0,36	0,0 %	12,2 %
Lavangen	0,38	0,38	0,50	1,02	1,20	221,2 %	18,2 %
Bardu	0,33	0,33	0,33	0,32	0,33	2,2 %	5,6 %
Salangen	0,43	0,31	0,55	0,35	0,40	-6,1 %	15,0 %
Målselv	0,14	0,28	0,27	0,28	0,32	130,7 %	14,7 %
Sørreisa	0,12	0,17	0,58	0,70	0,59	413,6 %	-15,6 %
Dyrøy	0,28	0,29	0,28	0,30	0,27	-3,8 %	-11,5 %
Tranøy	0,10	0,00	0,00	0,15	0,17	67,3 %	12,5 %
Torsken	0,29	0,00	0,14	0,14	0,23	-20,5 %	64,8 %
Berg	0,45	0,00	0,09	0,11	0,21	-54,2 %	95,6 %
Lenvik	0,41	0,56	0,43	0,47	0,60	45,3 %	26,0 %
Balsfjord	0,29	0,10	0,10	0,08	0,23	-19,0 %	174,5 %
Karlsøy	0,48	0,38	0,40	0,53	0,52	7,5 %	-3,2 %
Lyngen	0,44	0,47	0,25	0,52	0,48	9,7 %	-6,5 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	0,51	0,56	0,78	0,92	0,59	15,0 %	-36,3 %
Gáivuotna Kåfjord	0,41	0,20	0,21	0,18	0,30	-26,0 %	66,7 %
Skjervøy	0,43	0,41	0,34	0,43	0,43	0,0 %	0,0 %
Nordreisa	0,20	0,20	0,35	0,22	0,27	31,1 %	23,1 %
Kvænangen	0,38	0,46	0,63	0,57	0,75	100,0 %	31,3 %
Troms	0,33	0,33	0,39	0,40	0,45	38,5 %	12,5 %
Troms u/ Tromsø	0,32	0,32	0,36	0,38	0,43	33,3 %	12,9 %
Landet u/ Oslo		0,36	0,39	0,43	0,47	30,9 %	9,3 %

Tabell 38: Legetimer pr. uke pr beboer i sykehjem

Tabellen viser at legedekningen på sykehjem i Troms (0,45 og 0,43 for Troms u/ Tromsø i 2013) er noe lavere enn landsgjennomsnittet (0,45).

Vi ser også at det har vært en klar økning i legedekningen i femårsperioden og også det siste året, og at den prosentvise økningen er større i Troms enn for landet som helhet.

Lavangen kommune hadde høyest legedekning i 2013 (1,20), mens Tranøy (0,17) og Ibestad (0,19) hadde lavest dekning.

Sørreisa og Lavangen kommuner har hatt størst økning i legedekningen de siste fem år, mens Berg kommune har hatt størst reduksjon.

Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem

Tabell 39 viser fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem, målt ved gjennomsnittlig antall timer av fysioterapeut pr. uke pr. beboer i sykehjem og boform med heldøgns omsorg og pleie.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	0,30	0,45	0,54	0,53	0,61	102,0 %	15,7 %
Harstad	0,00	0,28	0,30	0,29	0,27		-8,9 %
Kvæfjord	0,26	0,34	0,29	0,25	0,23	-12,9 %	-10,0 %
Skånland	0,57	0,46	0,55	0,61	0,23	-60,5 %	-62,8 %
Ibestad	0,11	0,08	0,23	0,07	0,00	-100,0 %	-100,0 %
Gratangen	0,71	0,81	0,50	0,49	0,29	-60,0 %	-41,8 %
Lavangen	0,05	0,10	0,20	0,00	0,05	-9,1 %	
Bardu	0,15	0,15	0,15	0,18	0,18	17,9 %	-2,6 %
Salangen	0,19	0,19	0,18	0,22	0,30	62,0 %	38,0 %
Målselv	0,08	0,09	0,15	0,17	0,13	52,1 %	-28,1 %
Sørreisa	0,27	0,21	0,19	0,29	0,19	-31,2 %	-35,8 %
Dyrøy	0,16	0,17	0,16	0,17	0,42	164,4 %	143,3 %
Tranøy	0,05	0,24	0,15	0,12	0,19	271,8 %	66,7 %
Torsken	0,71	0,11	0,13	0,13	0,11	-84,1 %	-12,1 %
Berg	0,18	0,15	0,16	0,16	0,29	68,1 %	86,3 %
Lenvik	0,21	0,22	0,17	0,16	0,12	-42,3 %	-26,8 %
Balsfjord	0,14	0,25	0,25	0,22	0,22	55,6 %	2,5 %
Karlsøy	1,12	0,88	0,93	0,83	0,58	-48,2 %	-30,3 %
Lyngen	0,15	0,16	0,17	0,07	0,42	185,2 %	508,1 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	0,18	0,20	0,22	0,23	0,12	-35,3 %	-49,0 %
Gáivuotna Kåfjord	0,03	0,02	0,09	0,00	0,02	-48,7 %	
Skjervøy	0,07	0,06	0,06	0,10	0,10	50,0 %	0,0 %
Nordreisa	0,07	0,05	0,05	0,05	0,20	195,0 %	300,0 %
Kvænangen	0,06	0,15	0,32	0,76	0,94	1400,0 %	23,0 %
Troms	0,21	0,29	0,32	0,31	0,32	55,3 %	4,3 %
Troms u/ Tromsø	0,18	0,23	0,24	0,23	0,22	23,7 %	-5,8 %
Landet u/ Oslo		0,29	0,32	0,33	0,37	24,6 %	9,3 %

Tabell 39: Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem

I følge KOSTRA-tallene er fysioterapidekningen noe lavere i Troms (0,32 og 0,22 for Troms u/ Tromsø i 2013) enn landsgjennomsnittet (0,37). Det har vært en økning i fysioterapidekningen de siste fem årene, som for Troms u/ Tromsø er på nivå med landsgjennomsnittet. Tromsø kommune kan vise til en fordobling av fysioterapidekningen de siste fem årene.

Av kommunene i Troms har Kvænangen kommune høyest fysioterapidekning med 0,94, fulgt av Tromsø kommune med 0,61. Kommunene Ibestad og Kåfjord har lavest dekning.

Kommunene Kvænangen, Tranøy og Nordreisa har størst økning, mens kommunene Ibestad, Torsken, Gratangen og Skånland har størst nedgang i fysioterapidekningen.

3.4. Barnevern

Barnevernstjenesten har økt i omfang de siste årene, noe som også er en trend på landsbasis. Dette har blant annet sammenheng med den økte statlige satsningen gjennom øremerket tilskudd som kom i 2011. Videre har det i Troms blitt etablert flere interkommunale samarbeid etter vertskommunemodellen som har bidratt til å utvikle barnevernstjenesten i fylket.

Tabell 40 viser utvikling i antall undersøkelser, barn med tiltak i løpet av året og antall stillinger for det kommunale barnevernet i Troms sett under ett.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Antall undersøkelser	1629	1549	1850	1751	1704	4,6 %	-2,7 %
Barn med tiltak i løpet av året	1987	2071	2123	2214	2079	4,6 %	-6,1 %
Stillinger i alt	143,4	148,6	172,2	184,8	192,8	34,4 %	4,3 %

Tabell 40: Utvikling i barnevernstjenesten i Troms

Det var en kraftig økning i antall undersøkelser fra 2009 til 2011 i Troms, mens det deretter har vært en nedgang⁷. Det var også en tilsvarende utvikling mht. barn med tiltak i løpet av året. Antall stillinger har økt jevnt etter den markante økningen i 2011 som har sammenheng med det øremerkete tilskuddet.

På landsbasis ser vi samme utviklingstrekk, bortsett fra at antall undersøkelser økte også i 2013.

Prioritering

Tabell 41 viser netto driftsutgifter i barnevernstjenesten (funksjon 244, 251 og 252), pr innbygger 0-17 år for 2009-2013. I netto driftsutgifter er det gjort fratrukk for øremerkete tilskudd, og tallene viser dermed hvor mye *frie inntekter* som brukes på tjenesten pr innbygger 0-17 år.

⁷ Fra og med rapporteringsåret 2013 er alle undersøkelser startet og/eller avsluttet i løpet av året innhentet og publisert. Før dette ble kun en undersøkelse pr. barn innhentet og publisert. Tallene for 2013 er derfor ikke sammenlignbare med tidligere år.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosenvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	5 899	5 912	7 145	7 636	8 063	36,7 %	5,6 %
Harstad	5 918	6 617	7 732	8 725	9 364	58,2 %	7,3 %
Kvæfjord	7 728	7 740	9 237	10 455	10 564	36,7 %	1,0 %
Skånland	13 116	10 744	10 101	7 317	10 949	-16,5 %	49,6 %
Ibestad	6 237	7 262	9 996	18 554	23 779	281,2 %	28,2 %
Gratangen	4 928	6 279	3 757	4 122	3 814	-22,6 %	-7,5 %
Lavangen	12 453	11 250	7 619	6 903	10 518	-15,5 %	52,4 %
Bardu	9 194	7 138	6 582	6 787	7 531	-18,1 %	11,0 %
Salangen	19 802	18 821	23 461	24 958	36 034	82,0 %	44,4 %
Målselv	5 652	5 570	6 059	4 436	7 091	25,5 %	59,8 %
Sørreisa	3 923	4 979	7 303	9 579	8 814	124,7 %	-8,0 %
Dyrøy	3 416	2 776	2 805	6 265	8 741	155,9 %	39,5 %
Tranøy	3 358	5 815	5 949	5 696	6 885	105,0 %	20,9 %
Torsken				4 714	5 127		8,7 %
Berg	7 904	7 419	11 930	8 855	10 853	37,3 %	22,6 %
Lenvik	5 741	5 860	6 328	7 440	7 111	23,9 %	-4,4 %
Balsfjord	5 861	4 408	2 615	5 040	9 041	54,2 %	79,4 %
Karlsøy	6 296	6 379	7 819	9 988	9 092	44,4 %	-9,0 %
Lyngen	2 856	3 221	3 176	4 389	3 864	35,3 %	-12,0 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	1 582	1 490	3 991	8 623	11 094	601,4 %	28,7 %
Gáivuotna Kåfjord	3 390	4 312	4 402	7 599	5 254	55,0 %	-30,9 %
Skjervøy	7 821	7 885	6 505	8 876	10 723	37,1 %	20,8 %
Nordreisa	8 198	9 088	8 518	8 208	8 552	4,3 %	4,2 %
Kvænangen	10 765	16 424	9 636	11 793	16 472	53,0 %	39,7 %
Troms	6 267	6 380	7 183	7 945	8 798	40,4 %	10,7 %
Troms u/ Tromsø	6 560	6 756	7 214	8 201	9 409	43,4 %	14,7 %
Landet u/ Oslo	5 380	5 842	6 191	6 798	7 184	33,5 %	5,7 %

Tabell 41: Netto driftsutgifter i barnevernstjenesten, pr innbygger 0-17 år

Tabellen viser at kommunene i Troms gjennomgående bruker noe mer midler på barnevernstjenesten. Økningen i utgifter pr innbygger er også større i Troms enn for landet som helhet.

Det er til dels store variasjoner mellom kommunene i Troms mht. netto driftsutgifter til barnevernstjenesten. Barnevernstjenesten er et område der det kan være vanskelig å anslå utgiftsnivået i budsjettet, og utgiftene vil typisk kunne variere en del fra år til år. I 2013 var det kommunene Salangen og Ibestad som hadde størst netto driftsutgifter til barnevern, mens kommunene Gratangen, Torsken og Kåfjord hadde lavest utgifter.

Kommunene Storfjord, Ibestad, Dyrøy og Sørreisa hadde størst økning fra 2009 til 2013. Kommunene Gratangen, Bardu, Skånland og Lavangen hadde nedgang i netto driftsutgifter.

Dekningsgrader

Tabell 42 viser barn med undersøkelse i forhold til antall innbyggere 0-17 år.

	2009	2010	2011	2012	2013
Tromsø	4,0 %	3,4 %	4,4 %	4,4 %	3,7 %
Harstad	3,5 %	3,3 %	3,4 %	3,9 %	3,8 %
Kvæfjord	5,7 %	5,6 %	9,1 %	8,5 %	6,3 %
Skånland	3,2 %	6,1 %	4,9 %	2,0 %	3,1 %
Ibestad	11,9 %	9,0 %	12,4 %	13,7 %	6,4 %
Gratangen	4,2 %	8,4 %	6,1 %	6,3 %	4,9 %
Lavangen	6,3 %	11,8 %	9,1 %	6,6 %	9,9 %
Bardu	5,1 %	5,8 %	5,1 %	5,4 %	5,3 %
Salangen	10,3 %	13,9 %	11,7 %	10,8 %	12,0 %
Målselv	6,0 %	5,0 %	5,4 %	4,6 %	5,3 %
Sørreisa	3,5 %	3,9 %	5,1 %	4,3 %	6,0 %
Dyrøy	3,1 %	4,2 %	8,0 %	5,8 %	3,7 %
Tranøy	3,1 %	2,6 %	3,4 %		2,3 %
Torsken	6,2 %	6,3 %	8,2 %	4,1 %	4,2 %
Berg	1,9 %	2,5 %	2,8 %	8,8 %	11,3 %
Lenvik	5,7 %	5,5 %	5,9 %	5,5 %	5,2 %
Balsfjord	5,5 %	5,2 %	8,1 %	8,4 %	12,2 %
Karlsøy	5,1 %	7,0 %	5,3 %	5,3 %	6,3 %
Lyngen	3,4 %	2,9 %	5,8 %	5,7 %	5,0 %
Omasvuotna Storfjord Omasvuonon	3,2 %	3,3 %	8,4 %	8,3 %	6,4 %
Gáivuotna Kåfjord	3,8 %	4,4 %	6,5 %	6,5 %	9,7 %
Skjervøy	6,4 %	5,4 %	5,8 %	6,0 %	10,8 %
Nordreisa	6,1 %	7,2 %	10,4 %	7,6 %	8,3 %
Kvænangen	10,4 %	8,6 %	9,6 %	6,0 %	
Troms	4,5 %	4,4 %	5,2 %	5,0 %	4,9 %
Troms u/ Tromsø	5,0 %	5,1 %	5,9 %	5,5 %	5,9 %
Landet u/ Oslo	3,3 %	3,6 %	3,9 %	3,9 %	4,4 %

Tabell 42: Barn med undersøkelse i % av antall innbyggere 0-17 år

Ettersom tallene for undersøkelser i 2013 ikke er sammenlignbare med tidligere år, vises ikke endringen for de fem siste årene.

Vi ser at andelen barn med undersøkelse i % av antall innbyggere 0-17 år er høyere i Troms enn for landet som helhet.

Kommunene Balsfjord, Salangen og Berg hadde høyest andel barn med undersøkelser i 2013. Kommunene Tranøy, Skånland, Dyrøy, Tromsø og Harstad hadde lavest andel.

Tabell 43 på neste side viser andel barn med barnevernstiltak (hjelpetiltak eller omsorgstiltak) ift. innbyggere 0-17 år.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	5,6 %	5,4 %	5,6 %	5,6 %	5,3 %	-0,3	-0,3
Harstad	4,0 %	4,7 %	4,5 %	5,0 %	5,0 %	1,0	0,0
Kvæfjord	7,3 %	7,2 %	8,0 %	8,0 %	7,8 %	0,5	-0,2
Skånland	4,3 %	8,3 %	8,5 %	6,8 %	4,7 %	0,4	-2,1
Ibestad	7,3 %	7,2 %	8,0 %	8,0 %	18,3 %	11,0	10,3
Gratangen	4,7 %	4,2 %	3,7 %	4,9 %	2,5 %	-2,2	-2,4
Lavangen	6,7 %	6,1 %	6,5 %	7,9 %	8,6 %	1,8	0,6
Bardu	4,7 %	4,2 %	3,7 %	4,9 %	6,6 %	1,9	1,7
Salangen	13,3 %	14,9 %	17,4 %	17,5 %	17,0 %	3,7	-0,5
Målselv	5,3 %	6,0 %	6,8 %	7,3 %	5,8 %	0,5	-1,5
Sørreisa	13,3 %	14,9 %	17,4 %	17,5 %	8,5 %	-4,8	-9,0
Dyrøy	6,6 %	8,9 %	10,2 %	11,5 %	12,0 %	5,4	0,5
Tranøy	4,1 %	4,0 %	3,4 %	3,8 %	3,9 %	-0,1	0,1
Torsken	6,6 %	8,9 %	10,2 %	11,5 %	3,5 %	-3,1	-8,0
Berg	4,5 %	3,8 %	4,2 %	5,0 %	10,7 %	6,2	5,6
Lenvik	5,2 %	5,9 %	5,7 %	7,0 %	6,6 %	1,4	-0,4
Balsfjord	4,5 %	3,8 %	4,2 %	5,0 %	6,3 %	1,8	1,3
Karlsøy	6,1 %	7,9 %	9,0 %	9,7 %	8,3 %	2,1	-1,4
Lyngen	3,7 %	3,8 %	4,2 %	3,8 %	4,7 %	1,0	0,9
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	6,1 %	7,9 %	9,0 %	9,7 %	5,4 %	-0,7	-4,2
Gáivuotna Kåfjord	4,2 %	5,1 %	5,8 %	5,5 %	8,2 %	4,0	2,7
Skjervøy	6,8 %	7,4 %	7,3 %	8,9 %	8,8 %	2,0	-0,1
Nordreisa	4,2 %	5,1 %	5,8 %	5,5 %	7,0 %	2,7	1,5
Kvænangen	9,3 %	12,2 %	8,8 %	8,6 %			
Troms	5,5 %	5,8 %	6,0 %	6,3 %	6,0 %	0,4	-0,3
Troms u/ Tromsø	9,3 %	12,2 %	8,8 %	8,6 %	6,6 %	-2,8	-2,1
Landet u/ Oslo	4,2 %	4,5 %	4,7 %	4,8 %	4,8 %	0,6	-0,1

Tabell 43: Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år

En større andel av barn 0-17 år i Troms (6,0 % og 6,6 % for Troms u/ Tromsø i 2013) mottar hjelp fra barnevernet i forhold til landsgjennomsnittet (4,8 % i 2013). Andelen er svakt økende for landet, mens det har vært en nedgang for Troms når en utelater Tromsø kommune.

Kommunene Ibestad og Salangen hadde høyest andel barn med barnevernstiltak i 2013, mens Gratangen, Torsken og Tranøy hadde lavest andel.

Produktivitet

Når barnevernet får en melding, skal det innen én uke avklares om det skal settes i gang en undersøkelse eller om meldingen kan henlegges. En undersøkelse skal gjennomføres innen tre måneder (i særlige tilfeller kan fristen være seks måneder).

Tabell 44 viser andel undersøkelser der behandlingstiden er over tre måneder.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	4,5 %	13,4 %	20,6 %	12,5 %	20,9 %	16,4	8,5
Harstad	7,0 %	11,7 %	11,8 %	15,9 %	7,6 %	0,6	-8,2
Kvæfjord	2,9 %	40,7 %	26,7 %	44,9 %	16,7 %	13,7	-28,2
Skånland	8,3 %	39,3 %	66,7 %	66,7 %	80,0 %	71,7	13,3
Ibestad	19,2 %	10,5 %	19,0 %	19,4 %	0,0 %	-19,2	-19,4
Gratangen	75,0 %	56,3 %	42,9 %	62,5 %		-75,0	-62,5
Lavangen	70,0 %	35,3 %	52,6 %	36,4 %	33,3 %	-36,7	-3,0
Bardu	65,9 %	27,7 %	25,6 %	27,5 %	18,2 %	-47,7	-9,3
Salangen	38,7 %	30,2 %	32,1 %	26,9 %	52,6 %	13,9	25,7
Målselv	54,2 %	66,0 %	62,5 %	54,5 %	60,0 %	5,8	5,5
Sørreisa	11,1 %	28,0 %	24,3 %	12,1 %	33,3 %	22,2	21,2
Dyrøy	0,0 %	0,0 %	23,5 %	10,0 %	42,9 %	42,9	32,9
Tranøy	0,0 %	0,0 %	0,0 %			0,0	0,0
Torsken	0,0 %	0,0 %	0,0 %	16,7 %	20,0 %	20,0	3,3
Berg	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	78,6 %	78,6	78,6
Lenvik	5,8 %	2,3 %	13,3 %	7,0 %	44,4 %	38,7	37,5
Balsfjord	10,2 %	16,7 %	17,1 %	17,3 %	18,3 %	8,1	1,0
Karlsøy	14,3 %	18,5 %	10,5 %	22,2 %	17,6 %	3,4	-4,6
Lyngen	12,5 %	0,0 %	25,9 %	27,6 %	25,0 %	12,5	-2,6
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	42,9 %	60,0 %	41,4 %	31,3 %	28,6 %	-14,3	-2,7
Gáivuotna Kåfjord	8,3 %	23,1 %	58,3 %	18,8 %	23,5 %	15,2	4,8
Skjervøy	38,5 %	29,6 %	56,3 %	40,6 %	60,4 %	22,0	19,8
Nordreisa	64,6 %	60,8 %	39,4 %	46,7 %	49,2 %	-15,4	2,5
Kvænangen	48,0 %	64,7 %	28,6 %	36,4 %		-48,0	-36,4
Troms	14,9 %	21,0 %	25,5 %	20,2 %	28,8 %	13,9	8,6
Troms u/ Tromsø	22,0 %	25,3 %	28,3 %	25,1 %	33,0 %	11,0	7,9
Landet u/ Oslo	25,8 %	25,8 %	26,5 %	24,3 %	27,3 %	1,5	3,0

Tabell 44: Andel undersøkelser med behandlingstid over tre måneder

I følge KOSTRA-tallene gikk andelen undersøkelser der saksbehandlingstiden var over tremånedersfristen i lovverket ganske betydelig opp i Troms i 2013 fra nivået i 2012. Vi ser også at for de tre siste årene er andelen høyere for Troms u/ Tromsø enn landsgjennomsnittet.

Kommunene Skånland, Berg, Skjervøy og Målselv hadde størst andel fristoversittelser i 2013. Ibestad kommune hadde ingen fristoversittelser, mens 7,6 % av undersøkelsene i Harstad kommune hadde en behandlingstid på over 3 måneder.

I tabell 45 vises stillinger med fagutdanning (sosionomer, barnevernspedagoger og annen høyskoleutdanning) per 100 barn 0-17 år⁸.

⁸ Fra og med 2013 er også tiltaksstillinger på funksjon 252 inkludert. Fra og med 2012 er tiltaksstillinger på funksjon 251 inkludert i tillegg til saksbehandler-/administrasjonsstillinger på funksjon 244.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	3,6	4,2	4,4	4,4	4,4	21,8 %	0,4 %
Harstad	3,5	3,3	4,3	5,4	6,1	77,2 %	12,9 %
Kvæfjord	5,5	5,6	7,6	6,7	6,7	21,9 %	1,0 %
Skånland	3,7	3,7	5,1	5,0	5,2	40,6 %	5,5 %
Ibestad	4,2	4,3	6,6	6,4	8,5	100,9 %	32,2 %
Gratangen	5,9	6,5	10,3	7,8	6,9	15,7 %	-12,1 %
Lavangen	8,5	6,1	10,0	7,0	6,3	-26,0 %	-10,5 %
Bardu	4,3	4,4	5,6	5,8	5,8	34,7 %	0,3 %
Salangen	11,9	6,0	7,8	11,6	13,3	12,0 %	14,2 %
Målselv	4,2	4,1	4,5	5,2	5,6	33,3 %	6,8 %
Sørreisa	2,8	3,3	3,7	4,3	6,7	142,4 %	57,6 %
Dyrøy	3,1	3,4	3,5	15,0	25,0	703,1 %	66,2 %
Tranøy	3,1	3,3	3,4	3,5	3,3	4,6 %	-4,9 %
Torsken	1,2	1,3	1,4	2,0	2,1	70,1 %	3,5 %
Berg	5,1	5,0	5,6	5,0	5,3	4,7 %	6,0 %
Lenvik	2,9	3,3	3,5	3,9	4,4	52,4 %	10,8 %
Balsfjord	2,9	2,6	3,6	3,5	3,6	24,6 %	3,3 %
Karlsøy	2,5	3,8	5,8	6,0	6,1	139,8 %	0,7 %
Lyngen	2,8	3,0	4,0	4,1	4,2	47,2 %	2,0 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	3,4	3,5	5,8	5,9	6,2	79,5 %	4,5 %
Gáivuotna Kåfjord	8,9	4,6	4,7	6,2	6,4	-28,0 %	2,8 %
Skjervøy	2,3	2,3	4,6	4,3	5,0	118,6 %	14,4 %
Nordreisa	2,8	4,6	4,7	5,6	6,2	118,3 %	10,9 %
Kvænangen	7,5	7,8	8,0	8,6	8,7	16,0 %	0,4 %
Troms	3,8	3,9	4,6	4,9	5,3	40,5 %	6,9 %
Troms u/ Tromsø	3,8	3,8	4,7	5,4	6,0	55,3 %	11,4 %
Landet u/ Oslo	2,7	2,8	3,2	3,5	3,9	42,3 %	10,9 %

Tabell 45: Stillinger med fagutdanning pr. 100 barn 0-17 år

Vi ser antall stillinger med fagutdanning pr. 1000 barn 0-17 år er høyere i Troms (5,3 og 6,0 for Troms u/ Tromsø) enn for landet som helhet (3,9). For Troms u/ Tromsø har også økningen i antall stillinger vært større enn økningen på landsbasis de siste fem årene. Økningen i antall stillinger har sammenheng med det øremerkete tilskuddet som kom i 2011.

Tallene for Dyrøy kommune for 2012 og 2013 er nok ikke riktige. Sett bort fra dette hadde Salangen kommune størst antall stillinger pr 1000 barn i 2013 med 13,3. Torsken kommune hadde færrest med 2,1 stillinger.

3.5. Sosialtjenesten

Tabell 46 viser utviklingen i sosialtjenesten de siste fem årene.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Troms							
Totalt antall sosialhjelpsmottakere	3 683	3 730	3 429	3 442	3 861	4,8 %	12,2 %
Sosialhjelpsmottakere 18-24 år	968	1 006	954	975	1 071	10,6 %	9,8 %
Årsverk i sosialtjenesten	98,5	148,95	128,7	143,32	177,5	80,2 %	23,8 %
Troms u/ Tromsø							
Totalt antall sosialhjelpsmottakere	2 153	2 171	2 087	2 146	2 372	10,2 %	10,5 %
Sosialhjelpsmottakere 18-24 år	555	601	599	620	648	16,8 %	4,5 %
Årsverk i sosialtjenesten	72,0	77,0	82,2	73,8	85,0	18,1 %	15,1 %
Landet u/ Oslo							
Totalt antall sosialhjelpsmottakere	105 651	107 571	105 980	103 589	109 755	3,9 %	6,0 %
Sosialhjelpsmottakere 18-24 år	25 833	27 000	26 436	25 851	26 815	3,8 %	3,7 %
Årsverk i sosialtjenesten	3 998	4 049		4 398	4 403	10,1 %	0,1 %

Tabell 46: Utvikling i sosialtjenesten

Det har vært en økning i antall sosialhjelpsmottakere i Troms på 4,8 % de siste fem årene sett under ett, og 10,2 % for Troms u/ Tromsø. På landsbasis var økningen på 3,9 %. For Troms var økningen størst blant de yngste sosialhjelpsmottakerne (10,6 % og 16,8 % for Troms u/Tromsø).

Fra 2012 til 2013 var det en markant økning i Troms med 12,2 % (10,5 % for Troms u/ Tromsø), betydelig høyere enn landsgjennomsnittet (6,0 %).

KOSTRA-tallene viser at det har vært en betydelig økning i antall årsverk i den kommunale delen av sosialtjenesten de siste fem årene i Troms, med 80,2 %. Det har vært spesielt stor økning i Tromsø kommune. Fylkesmannen antar at dette kan ha sammenheng med hvilke tjenester som legges til NAV-kontoret. Økningen i Troms u/ Tromsø kommune er på 18,1 %.

Prioritering

Tabell 47 viser utviklingen i netto driftsutgifter i sosialtjenesten, pr innbygger 20-66 år.

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	2 077	1 999	2 089	2 153	2 481	19,4 %	15,2 %
Harstad	1 956	2 148	2 390	2 658	3 069	56,9 %	15,5 %
Kvæfjord	2 857	1 426	1 970	2 376	2 484	-13,1 %	4,5 %
Skånland	1 090	1 441	1 411	1 241	1 755	61,0 %	41,3 %
Ibestad	1 239	1 707	1 558	1 831	1 487	20,0 %	-18,8 %
Gratangen	2 945	3 764	3 038	3 512	1 641	-44,3 %	-53,3 %
Lavangen	1 416	1 165	2 552	2 323	3 096	118,6 %	33,3 %
Bardu	1 586	1 152	1 402	1 155	1 472	-7,2 %	27,5 %
Salangen	2 472	3 679	2 040	2 479	4 203	70,0 %	69,6 %
Målselv	1 119	1 847	1 910	3 175	1 599	42,9 %	-49,6 %
Sørreisa	1 052	677	961	935	1 212	15,2 %	29,7 %
Dyrøy	1 840	1 826	1 076	2 646	2 278	23,8 %	-13,9 %
Tranøy	1 927	1 367	1 916	2 169	2 572	33,4 %	18,6 %
Torsken				1 107	1 234		11,5 %
Berg	1 047	1 750	2 850	2 870	3 664	250,1 %	27,7 %
Lenvik	1 362	1 131	2 300	1 596	2 267	66,5 %	42,0 %
Balsfjord	1 205	807	1 308	1 186	1 883	56,3 %	58,8 %
Karlsøy	1 896	2 099	1 670	1 650	1 932	1,9 %	17,1 %
Lyngen	1 831	1 300	1 175	1 648	2 174	18,8 %	31,9 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	936	2 067	1 835	1 697	2 731	191,8 %	60,9 %
Gáivuotna Kåfjord	2 289	2 209	2 224	2 638	2 267	-1,0 %	-14,1 %
Skjervøy	2 492	2 744	2 154	995	1 931	-22,5 %	94,0 %
Nordreisa	2 083	1 913	1 850	2 040	2 483	19,2 %	21,7 %
Kvænangen	1 799	1 618	1 442	1 729	1 987	10,5 %	14,9 %
Troms	1 880	1 866	2 026	2 110	2 424	28,9 %	14,9 %
Troms u/ Tromsø	1 717	1 754	1 973	2 073	2 375	38,3 %	14,6 %
Landet u/ Oslo	2 445	2 502	2 587	2 711	2 981	21,9 %	9,9 %

Tabell 47: Netto driftsutgifter i sosialtjenesten, pr innbygger 20-66 år

Kommunene i Troms har noe lavere netto driftsutgifter til sosialtjenesten enn landsgjennomsnittet. Vi ser imidlertid også at utgiftene har økt mer i Troms de siste fem årene enn for landet som helhet.

I 2013 var det kommunene Salangen, Berg og Lavangen som hadde høyest netto driftsutgifter i sosialtjenesten. Kommunene Sørreisa, Torsken og Bardu hadde lavest netto driftsutgifter.

De siste fem årene har Berg og Storfjord kommuner hatt størst økning i utgiftene til sosialtjenesten. Gratangen, Skjervøy, Kvæfjord og Bardu har hatt nedgang.

Dekningsgrader

Tabell 48 viser andel sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år i % av antall innbyggere i samme aldersgruppe.

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	3,3 %	3,3 %	2,8 %	2,7 %	3,0 %	-0,2	0,3
Harstad	3,4 %	3,3 %	3,4 %	3,7 %	4,6 %	1,2	0,9
Kvæfjord	5,7 %	4,6 %	5,3 %	5,1 %	5,0 %	-0,7	-0,1
Skånland	4,1 %	3,6 %	3,9 %	4,0 %	4,1 %	0,0	0,1
Ibestad	5,0 %	4,6 %	3,5 %	4,6 %	5,0 %	0,0	0,3
Gratangen	6,0 %	8,1 %	9,9 %	9,3 %	8,3 %	2,3	-1,0
Lavangen	4,9 %	7,0 %	6,9 %	6,8 %	5,3 %	0,3	-1,5
Bardu	2,4 %	1,7 %	1,3 %	2,3 %	1,8 %	-0,6	-0,5
Salangen	4,4 %	3,6 %	2,8 %	4,0 %	5,8 %	1,3	1,8
Målselv	1,9 %	1,8 %	1,4 %	2,0 %	2,2 %	0,3	0,2
Sørreisa	3,4 %	3,1 %	3,3 %	2,7 %	3,6 %	0,2	0,9
Dyrøy	4,5 %	4,3 %	4,2 %	2,7 %	3,9 %	-0,6	1,3
Tranøy	3,7 %	5,8 %	7,0 %	5,7 %	6,4 %	2,7	0,7
Torsken	4,2 %	4,1 %	4,5 %	4,6 %	3,6 %	-0,6	-1,0
Berg	2,7 %	5,7 %	7,4 %	2,9 %	6,3 %	3,6	3,4
Lenvik	3,6 %	3,6 %	2,8 %	2,7 %	2,4 %	-1,3	-0,4
Balsfjord	2,9 %	3,0 %	3,4 %	3,5 %	4,0 %	1,1	0,5
Karlsøy	5,5 %	5,1 %	5,1 %	4,8 %	5,5 %	0,0	0,7
Lyngen	3,1 %	3,0 %	2,2 %	3,0 %	3,5 %	0,3	0,4
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	2,7 %	2,6 %	2,8 %	2,5 %	3,1 %	0,4	0,6
Gáivuotna Kåfjord	4,5 %	5,3 %	4,6 %	5,3 %	4,2 %	-0,4	-1,1
Skjervøy	7,8 %	8,3 %	6,9 %	6,2 %	6,1 %	-1,7	-0,1
Nordreisa	3,9 %	4,8 %	4,8 %	4,8 %	5,5 %	1,7	0,7
Kvænangen	6,5 %	6,2 %	6,0 %	7,1 %	6,2 %	-0,3	-0,9
Troms	3,5 %	3,6 %	3,3 %	3,2 %	3,6 %	0,1	0,4
Troms u/ Tromsø	3,7 %	3,7 %	3,6 %	3,7 %	4,1 %	0,4	0,4
Landet u/ Oslo	3,8 %	3,8 %	3,7 %	3,6 %	3,8 %	0,0	0,2

Tabell 48: Andel sosialhjelpsmottakere 20-66 år i forhold til innbyggere 20-66 år

Tabellen viser at andelen sosialhjelpsmottakere i Troms gjennomgående er noe lavere enn for landet som helhet. Imidlertid ser vi at andelen gikk betydelig opp i Troms u/ Tromsø fra 2012 til 2013, fra 3,7 % til 4,1 %.

Gratangen kommune har høyest andel sosialhjelpsmottakere med 8,3 % i 2013, fulgt av Tranøy (6,4 %) og Berg (6,3 %).

Berg kommune har hatt størst økning i årene 2009-2013 med 3,6 prosentpoeng, mens Skjervøy har hatt størst nedgang med 1,7 prosentpoeng.

Produktiviteten

Tabell 49 viser enhetskostnader i sosialtjenesten, målt ved brutto driftsutgifter pr mottaker. Dette er driftsutgiftene ved kommunens egen tjenesteproduksjon inkludert avskrivninger korrigeret for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp mv. Korrigerede brutto driftsutgifter per mottaker viser enhetskostnaden ved kommunens egen tjenesteproduksjon og kan også være en produktivetsindikator. Brutto driftsutgifter er utgifter som førers på funksjon 242 (råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid), 243 (tilbuds til personer med rusproblemer) og 281 (økonomisk sosialhjelp, dvs. lån og bidrag etter lov om sosiale tjenester i NAV §§ 18 og 19).

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Tromsø	28 929	27 889	35 846	37 722	36 349	25,6 %	-3,6 %
Harstad	20 261	23 757	27 040	27 494	19 663	-3,0 %	-28,5 %
Kvæfjord	19 835	9 233	10 347	15 520	15 885	-19,9 %	2,4 %
Skånland	12 539	20 057	16 226	19 880	23 757	89,5 %	19,5 %
Ibestad	15 395	16 146	24 300	20 432	16 878	9,6 %	-17,4 %
Gratangen	20 195	26 473	22 908	35 258	40 875	102,4 %	15,9 %
Lavangen	15 448	15 634	28 024	30 816	32 314	109,2 %	4,9 %
Bardu	36 891	71 170	91 000	43 288	60 638	64,4 %	40,1 %
Salangen	41 636	81 925	53 537	32 471	34 860	-16,3 %	7,4 %
Målselv	46 456	83 696	98 926	141 198	48 630	4,7 %	-65,6 %
Sørreisa	16 521	12 318	12 554	15 460	16 447	-0,4 %	6,4 %
Dyrøy	23 667	23 758	29 100	68 789	44 857	89,5 %	-34,8 %
Tranøy	33 167	13 264	10 852	14 510	12 925	-61,0 %	-10,9 %
Torsken				20 667	23 429		13,4 %
Berg	39 063	29 467	26 122	71 125	41 306	5,7 %	-41,9 %
Lenvik	13 463	12 223	39 567	29 609	48 928	263,4 %	65,2 %
Balsfjord	31 273	32 476	26 783	33 435	30 481	-2,5 %	-8,8 %
Karlsøy	16 488	27 075	15 526	21 127	17 500	6,1 %	-17,2 %
Lyngen	35 435	26 650	41 907	36 750	45 000	27,0 %	22,4 %
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	48 294	61 355	47 394	46 286	48 325	0,1 %	4,4 %
Gáivuotna Kåfjord	28 761	21 108	23 406	21 889	26 194	-8,9 %	19,7 %
Skjervøy	7 351	8 438	10 516	11 179	12 400	68,7 %	10,9 %
Nordreisa	24 040	18 188	16 987	12 929	12 881	-46,4 %	-0,4 %
Kvænangen	11 518	9 792	10 160	12 434	15 140	31,4 %	21,8 %
Troms	24 900	26 151	30 990	33 256	30 222	21,4 %	-9,1 %
Troms u/ Tromsø	22 037	24 903	27 867	30 559	26 376	19,7 %	-13,7 %
Landet u/ Oslo	29 272	31 875	35 278	39 954	38 354	31,0 %	-4,0 %

Tabell 49: Brutto driftsutgifter sosialtjenesten pr mottaker

Enhetskostnadene i Troms er i gjennomsnitt lavere enn for landet som helhet. De siste fem årene har dessuten utgiftene økt betydelig mer på landsbasis (31 %) enn i Troms-kommunene (21,4 % og 19,7 % for Troms u/ Tromsø).

Av kommunene i Troms hadde Bardu kommune høyest enhetskostnader i 2013, fulgt av Lenvik, Målselv og Storfjord. Skjervøy, Nordreisa og Tranøy hadde lavest enhetskostnader i 2013.

Lenvik kommune har hatt størst økning i enhetskostnadene de siste fem årene, mens Tranøy og Nordreisa kommuner har hatt størst nedgang. Lenvik kommune har også hatt størst økning det siste året, mens Målselv og Berg kommuner hadde størst nedgang.

Utdypende tjenesteindikatorer

Tabell 50 viser andelen av sosialhjelpsmottakerne i kommunen som har oppgitt sosialhjelp som den viktigste kilden til livsopphold ved siste kontakt med sosialkontoret

	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2009-2013	Endring 2012-2013
Tromsø	51,0 %	56,1 %	50,4 %	49,8 %	52,7 %	1,7	2,9
Harstad	57,4 %	57,3 %	59,6 %	57,8 %	57,3 %	-0,1	-0,5
Kvæfjord	41,3 %	42,2 %	40,8 %	35,3 %	42,7 %	1,4	7,4
Skånland	46,1 %	37,1 %	57,1 %	44,0 %	41,9 %	-4,2	-2,1
Ibestad	36,8 %	36,6 %	36,7 %	32,4 %	31,7 %	-5,1	-0,7
Gratangen	36,6 %	38,2 %	47,7 %	33,9 %	21,4 %	-15,2	-12,4
Lavangen		24,4 %	28,6 %	23,7 %	25,7 %	25,7	2,0
Bardu	35,9 %	40,4 %	48,6 %	40,7 %	48,9 %	13,0	8,3
Salangen	31,8 %	43,4 %	41,5 %	48,6 %	46,5 %	14,7	-2,1
Målselv	38,0 %	34,2 %	55,9 %	56,0 %	55,0 %	17,0	-1,0
Sørreisa	45,1 %	51,5 %	55,4 %	65,1 %	48,7 %	3,6	-16,4
Dyrøy	19,4 %	45,5 %	40,0 %	57,9 %	53,6 %	34,1	-4,3
Tranøy	36,1 %	49,1 %	50,8 %	49,0 %	45,3 %	9,2	-3,7
Torsken		17,4 %	25,0 %	45,8 %	38,1 %	38,1	-7,7
Berg	25,0 %	56,7 %	80,5 %	62,5 %	61,1 %	36,1	-1,4
Lenvik	44,3 %	44,2 %	45,8 %	42,1 %	46,1 %	1,8	4,0
Balsfjord	35,4 %	32,0 %	31,3 %	30,4 %	28,6 %	-6,8	-1,9
Karlsøy	41,7 %	45,0 %	33,3 %	38,0 %	40,0 %	-1,7	2,0
Lyngen	32,3 %	41,7 %	39,5 %	37,5 %	29,5 %	-2,7	-8,0
Omasvuotna Storfjord							
Omasvuonon	32,4 %	22,6 %	45,5 %	48,6 %	47,5 %	15,1	-1,1
Gáivuotna Kåfjord	41,8 %	50,0 %	54,7 %	47,2 %	43,5 %	1,8	-3,7
Skjervøy	37,8 %	35,0 %	31,7 %	29,9 %	30,4 %	-7,4	0,5
Nordreisa	43,2 %	30,9 %	28,0 %	37,7 %	41,5 %	-1,7	3,8
Kvænangen	30,4 %	24,5 %	16,0 %	35,8 %	52,0 %	21,6	16,2
Troms	46,0 %	48,7 %	47,9 %	47,1 %	48,7 %	2,7	1,6
Troms u/ Tromsø	42,5 %	43,4 %	46,3 %	45,5 %	46,2 %	3,8	0,8
Landet u/ Oslo	44,3 %	43,3 %	42,6 %	44,0 %	44,9 %	0,5	0,9

Tabell 50: Andel sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde

Vi ser av tabellen at andelen sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde er noe høyere i Troms enn for landet som helhet. I 2013 var andelen 48,7 % i Troms og 46,2 % for Troms u/ Tromsø, mens den for landet u/ Oslo var på 44,9 %.

De siste fem årene har andelen økt mer i Troms (2,7 prosentpoeng for Troms og 3,8 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø) enn for landet sett under ett (0,5 prosentpoeng). Også det siste året var økningen større i Troms, men ikke for Troms u/ Tromsø.

Kommunene Berg, Harstad og Målselv hadde høyest andel sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde i 2013, mens Gratangen og Lavangen hadde lavest andel.

Torsken, Berg og Dyrøy har hatt størst økning i andelen de siste fem årene sett under ett, mens Gratangen, Skjervøy og Balsfjord hadde størst nedgang.

4. BEFOLKNINGSUTVIKLING

4.1. Historisk befolkningsutvikling

Tabell 51 viser folketallet i kommunene i Troms pr. 1. juli 2014⁹, som er siste tilgjengelige tall, samt absolutt og prosentvis endring det siste året og siden 2009.

	Folketall pr. 1.7.2014	Absolutt endring siste 12 mnd.	Prosentvis endring siste 12 mnd.	Absolutt endring fra 1.1.2009 og til i dag	Prosentvis endring fra 1.1.2009 og til i dag
Tromsø	72 192	1 173	1,7 %	5 679	8,5 %
Harstad	24 569	228	0,9 %	940	4,0 %
Kvæfjord	3 103	14	0,5 %	71	2,3 %
Skånland	2 937	-6	-0,2 %	96	3,4 %
Ibestad	1 406	-35	-2,4 %	-34	-2,4 %
Gratangen	1 134	17	1,5 %	-17	-1,5 %
Lavangen	1 010	-1	-0,1 %	-13	-1,3 %
Bardu	4 033	114	2,9 %	52	1,3 %
Salangen	2 240	-7	-0,3 %	37	1,7 %
Målselv	6 705	43	0,6 %	215	3,3 %
Sørreisa	3 454	37	1,1 %	94	2,8 %
Dyrøy	1 168	-17	-1,4 %	-48	-3,9 %
Tranøy	1 547	22	1,4 %	10	0,7 %
Torsken	899	13	1,5 %	-17	-1,9 %
Berg	898	-28	-3,0 %	-44	-4,7 %
Lenvik	11 540	64	0,6 %	333	3,0 %
Balsfjord	5 680	107	1,9 %	183	3,3 %
Karlsøy	2 321	-22	-0,9 %	-62	-2,6 %
Lyngen	2 984	-15	-0,5 %	-182	-5,7 %
Omasvuotna Storfjord					
Omasvuonon	1 928	6	0,3 %	59	3,2 %
Gáivuotna Kåfjord	2 197	-40	-1,8 %	-39	-1,7 %
Skjervøy	2 902	-1	0,0 %	5	0,2 %
Nordreisa	4 864	2	0,0 %	170	3,6 %
Kvæningen	1 223	-15	-1,2 %	-107	-8,0 %
Troms	162 934	1 653	1,0 %	7 381	4,7 %
Troms u/ Tromsø	90 742	480	0,5 %	1 702	1,9 %
Hele landet	5 137 679	59 881	1,2 %	338 427	7,1 %

Tabell 51: Utvikling i folketallet i kommunene i Troms og landet

⁹ I beregningen av rammetilskudd for 2015 benyttes folketall pr. 1. juli 2014. Befolkningstallene som vises her ble publisert på SSBs hjemmesider 20. august 2014. Befolkningstallene som benyttes i statsbudsjettet i beregningen av kommunenes rammetilskudd kan imidlertid avvike noe fra tallene i denne tabellen. SSB utarbeider seinere på høsten mer oppdaterte befolkningstall som også fordeler tallene ned på aldersgrupper, og det er disse tallene som inngår i beregningen av rammetilskuddet.

De siste 12 månedene har befolkningsveksten i Troms (1,0 %) vært noe lavere enn for landet som helhet (1,2 %). For Troms u/ Tromsø har befolkningsveksten vært på 0,5 %.

13 kommuner i Troms har hatt befolkningsøkning de siste 12 månedene. 6 kommuner (Tromsø, Gratangen, Bardu, Tranøy, Torsken og Balsfjord) har hatt høyere prosentvis vekst enn landsgjennomsnittet. Bardu kommune har hatt størst befolkningsvekst i Troms med 2,9 %. Berg kommune (-3,0 %) og lbestad kommune (-2,4 %) har hatt størst nedgang i folketallet det siste året.

Siden 2009 har det vært en befolkningsvekst i Troms på 4,7 %, og 1,9 % for Troms u/ Tromsø. På landsbasis har det vært en befolkningsvekst på 7,1 %. 14 kommuner i Troms har hatt befolkningsvekst fra 2009 og frem til i dag. Bare Tromsø kommune av kommunene i Troms har høyere befolkningsvekst enn dette i den aktuelle perioden (8,5 %). Kvænangen kommune har hatt størst nedgang folketallet siden 2009, med 8 %, fulgt av Lyngen (-5,7 %) og Berg (-4,7 %).

4.2. Befolkningsframskrivinger

De langsiktige trendene for befolkningsutviklingen er grunnleggende faktorer som kommunene må ta hensyn til i planlegging og dimensjonering av tjenestetilbudet og prioritering av midler mellom de ulike sektorene.

Tabell 52 viser framskriving av folketallet i kommunene i Troms til 2020 og 2040.

Tallene er hentet fra SSBs befolkningsframskrivinger som er ble utarbeidet i juni 2014. Prognosene er basert på SSBs hovedalternativ, også referert til som mellomalternativet (MMMM: nasjonale forutsetninger om middels fruktbarhet, levealder, innenlandsk flytting/mobilitet og innvandring). Disse framskrivingene tar utgangspunkt i innbyggertallet i kommunene pr 1. januar 2014, og fanger således ikke opp utviklingen i folketallet i de to første kvartalene i 2014.

Det er viktig å understreke at SSBs framskrivinger angir en forventet utviklingsbane, men at det er usikkerhet knyttet til disse framskrivingene. Spesielt gjelder dette de nasjonale anslagene for innvandring.

	Folketall pr. 1.7.2014	Folketall i 2020	Prosentvis endring fra 2014 til 2020	Folketall i 2040	Prosentvis endring fra 2014 til 2040
Tromsø	72 192	76 025	5,3 %	83 768	16,0 %
Harstad	24 569	25 508	3,8 %	28 300	15,2 %
Kvæfjord	3 103	3 211	3,5 %	3 543	14,2 %
Skånland	2 937	3 058	4,1 %	3 251	10,7 %
Ibestad	1 406	1 450	3,1 %	1 499	6,6 %
Gratangen	1 134	1 143	0,8 %	1 123	-1,0 %
Lavangen	1 010	992	-1,8 %	919	-9,0 %
Bardu	4 033	4 049	0,4 %	4 165	3,3 %
Salangen	2 240	2 291	2,3 %	2 406	7,4 %
Målselv	6 705	6 955	3,7 %	7 719	15,1 %
Sørreisa	3 454	3 595	4,1 %	3 892	12,7 %
Dyrøy	1 168	1 118	-4,3 %	974	-16,6 %
Tranøy	1 547	1 496	-3,3 %	1 420	-8,2 %
Torsken	899	853	-5,1 %	754	-16,1 %
Berg	898	922	2,7 %	873	-2,8 %
Lenvik	11 540	12 150	5,3 %	13 578	17,7 %
Balsfjord	5 680	5 870	3,3 %	6 588	16,0 %
Karlsøy	2 321	2 339	0,8 %	2 272	-2,1 %
Lyngen	2 984	2 876	-3,6 %	2 637	-11,6 %
Omasvuotna Storfjord					
Omasvuonon	1 928	2 054	6,5 %	2 260	17,2 %
Gáivuotna Kåfjord	2 197	2 221	1,1 %	2 163	-1,5 %
Skjervøy	2 902	2 914	0,4 %	3 023	4,2 %
Nordreisa	4 864	5 113	5,1 %	5 769	18,6 %
Kvænangen	1 223	1 187	-2,9 %	1 071	-12,4 %
Troms	162 934	169 390	4,0 %	183 967	12,9 %
Troms u/ Tromsø	90 742	93 365	2,9 %	100 199	10,4 %
Hele landet	5 137 679	5 450 104	6,1 %	6 323 562	23,1 %

Tabell 52: Framskriving av folketallet til 2020 og 2040

Frem til 2020 vil folketallet i Troms øke med 4 %, og 2,9 % for Troms u/ Tromsø. For landet som helhet tilsier prognosene at det vil bli en økning på 6,1 %.

I følge prognosene vil det frem til 2020 bli størst prosentvis vekst i Storfjord kommune (6,5 %), fulgt av Tromsø kommune og Lenvik kommune (5,3 %). Kommunene Torsken (-5,1 %), Dyrøy (-4,3 %) og Lyngen (-3,6 %) har de mest negative framskrivingene. 18 kommuner i Troms vil få vekst i folketallet frem til 2020.

Fra i dag og frem til 2040 vil det iht. prognosene bli en befolkningsvekst i Troms på 12,9 % og 10,4 % for Troms u/ Tromsø. Dette er betydelig under landsgjennomsnittet på 23,1 %. Kommunene Nordreisa (18,6 %), Lenvik (17,7 %), Storfjord (17,2 %) og Tromsø (16 %) har de mest positive prognosene. Kommunene Dyrøy (-16,6 %) og Torsken (-16,1 %) har de mest negative prognosene. 14 kommuner i Troms vil få vekst i folketallet frem til 2040.

For kommuner som har en befolkningsutvikling som ikke holder tritt med utviklingen på landsnivå, vil det innebære reduserte overføringer fra staten når kommunerammen skal fordeles mellom kommunene.

KILDER

Statistisk sentralbyrå: www.ssb.no/kostra og www.ssb.no/befolkning